

T.C.
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

GÜLTEN ERSOY

ARALIK, 2013

T.C.
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

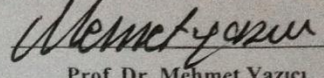
HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

GÜLTEN ERSOY

ARALIK, 2013

Tez Başlığı : Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
Tezi Hazırlayan : Gülten ERSOY

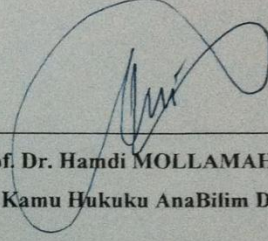
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet Yazıcı

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

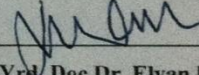
Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU

Kamu Hukuku AnaBilim Dalı Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup yüksek lisans tezi olarak uygun bulunmuştur.

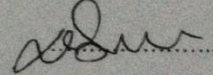
Yrd. Doç. Dr. Elvan Keçelioğlu

Tez Danışmanı

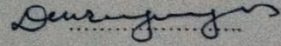
Tez Sınav Tarihi : 20.12.2013

Tez Juri Üyeleri :

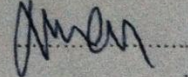
Prof. Dr. Doğan SOYASLAN (Çankaya Üniversitesi)

Doç. Dr. Devrim GÜNGÖR (Ankara Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Elvan KEÇELİOĞLU (Çankaya Üniversitesi)

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallarını gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağımı gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı : Gülten ERSOY

İmzası

Tarih

: 20.12.2013

ÖZET

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

ERSOY, Gülten

Yükseklisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Elvan Keçelioğlu

Aralık 2013, 126 sayfa

Bu çalışmada hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu incelenecektir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu bir bireyselleştirme kurumudur. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu Ceza Muhakemesi Kanunumuzun 231. maddesinde düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre, sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise sanık hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için bazı koşullar vardır. Bunlar CMK'nın 231. maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır.

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı uygulanması için sanığın bunu kabul etmesi gerekir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı itiraz edilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, sanık beş yıl süreyle deneme süresine tabi tutulur. Sanık bu deneme süresini iyi halli geçirmesi halinde sanık hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kaldırılarak düşme kararı verilir. Sanık bu

sürede kasten yeni bir suç işler veya yükümlülüklerine uygun davranmazsa mahkeme tarafından açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanmasına karar verilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu bir erteleme çeşididir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile sabıkası olmayan, suça eğilimi olmayan, tesadüfen ilk defa suç işleyen kişilerin topluma kazandırılması, cezaevinin sebep olabileceği olumsuz durumlardan uzak tutulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erteleme, Denetimli Serbestlik, Uzlaşma, Onarıcı Adalet.

ABSTRACT

DELAYİNG THE PRONOUNCEMENT OF THE JUDGEMENT

ERSOY, Gülten

Master Thesis

Social Science Institute

Public Law Department

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Elvan Keçelioğlu

December 2013, 126 pages

Delaying the pronouncement of the judgment search in this study. Delaying the pronouncement of the judgment is regulated in Article 231 of the Code of Criminal Procedure.

In this article, if the penalty adjudged as a result of the trial held due to an offense charged against the suspect is imprisonment with a period of two years or less or judicial fine, delaying the pronouncement of the judgment may be decreed. In order to be able to make a decision about delaying the pronouncement of the judgment there are some of rules. These are in article 231 of the Code of Criminal Procedure.

In the event that the suspect accept, it can be decreed that the pronouncement of the judgment be delayed. Objection may be raised against the decision of delaying the pronouncement of the judgment. In the event that it is decreed that the pronouncement of the judgment is delayed, the suspect is subjected to a probation period for a period of five years. In case, the suspect acts in accordance with the obligations relating to probation measure, the judgment the pronouncement of which is delayed is ruled out and dismissal of the lawsuit is decreed. Delaying the pronouncement of the judgment is an institution of postponement.

Key words: Postponement, Probation, Conciliation, Restorative justice.

TEŞEKKÜR

Tez alıőmalarım süresince değerli yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve yönlendiren tez danıőmanım Yrd. Doç. Dr. Elvan Keçelioğlu'na, tezimde yer alan istatistiklerin toplanmasında yardımcı olan çalışma arkadaşlarım Emine Akkaya Yüce ve Ömer Seyfettin Yılmaz'a ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme ve eőim Ömer'e teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	3
1.1. CEZANIN TANIMI, AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ.....	3
1.2. KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARININ OLUMSUZ ETKİLERİ.....	8
1.3. HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KURUMU	
VE BENZER KURUMLAR.....	10
1.3.1. Uzlaşma.....	10
1.3.2. Ön Ödeme	13
1.3.3. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi	15
1.3.4. Hapis Cezasının Ertelenmesi.....	18
1.3.5. Hapis Cezasının İnfazının Ertelenmesi	23
1.3.6. Koşullu Salıverme.....	25
1.3.7. Af	28
BÖLÜM II.....	31
HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KURUMUNUN	
UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR	31
2.1. GENEL OLARAK.....	31
2.2. ÖN KOŞULLAR.....	36
2.2.1. Sanık Hakkında Bir Mahkûmiyet Hükümü Kurulması.....	36
2.2.2. Uzlaşmaya Tabi Suçlarda Uzlaşmanın Sağlanamamış Olması.....	37
2.3. SUÇA VE CEZAYA İLİŞKİN KOŞULLAR.....	39
2.3.1. Suça İlişkin Koşullar	39
2.3.2. Cezaya İlişkin Koşullar	42

2.3.3.	Hapis Cezasının Ertelenmesi Ve Seçenek Yaptırımlara Çevirme	44
2.3.4.	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulanamayacağı Suçlar	47
2.3.4.1.	Anayasa'nın 174. Maddesinde Yer Alan Kanunlar	47
2.3.4.2.	Askeri Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar.....	48
2.3.4.3.	Disiplin Suç ve Cezaları	48
2.3.4.4.	Terörle Mücadele Kanununda Düzenlenen Suçlar	49
2.3.4.5.	Karşılıksız Çek Keşide Etmek Suçu	50
2.3.4.6.	İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu.....	52
2.3.4.7.	Disiplin ve Hapsen Tazyiki Gerektiren Eylemler.....	53
2.3.4.8.	İcra İflas Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar.....	55
2.3.4.9.	Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak.....	57
2.4.	SANIĞA İLİŞKİN KOŞULLAR.....	58
2.4.1.	Sanığın Daha Önce Kasıtlı Bir Suçtan Mahkûm Olmaması	58
2.4.2.	Sanığın Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunu Kabul Etmesi.....	62
2.4.3.	Sanığın Kişilik Özellikleri ile Duruşmadaki Tutum ve Davranışları... 63	
2.5.	ZARARIN GİDERİMİ	65
BÖLÜM III		70
HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARI VE SONUÇLARI.....		70
3.1.	GENEL OLARAK	70
3.2.	SANIK HAKKINDA BİR MAHKÛMİYET HÜKMÜ KURULMASI	73
3.3.	HAK YOKSUNLUKLARI, MÜSADERE, TEKERRÛR VE DİĞER GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN UYGULANMASI HALLERİ.....	74
3.4.	HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARI..	77
3.4.1.	Genel Olarak	77
3.4.2.	Denetim Dönemi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri	78
3.4.2.1.	Genel Olarak	78
3.4.2.2.	Denetim Dönemi.....	79
3.4.2.3.	Denetimli Serbestlik Tedbiri.....	80

3.4.2.3.1. Genel Olarak	80
3.4.2.3.2. Denetimli Serbestlik Türleri.....	85
3.4.2.3.2.1. Bir Eğitim Programına Katılma.....	85
3.4.2.3.2.2. Ücret Karşılığı Çalışma	85
3.4.2.3.2.3. Mahkemenin Takdir Edeceği Bir Şeyi Yapma Veya Yapmama.....	87
3.4.2.3.3. Denetimli Serbestlik Tedbirinin İzlenmesi	87
3.4.2.3.4. Çocuklar Bakımından Denetimli Serbestlik Tedbirleri	88
3.5. KARARIN ÖZEL SİSTEME KAYDI.....	89
3.6. KANUN YOLU	90
3.6.1. Genel Olarak	90
3.6.1.1. İtiraz Yasa Yolu	91
3.6.1.2. İstinaf/Temyiz Yasa Yolu	92
3.6.2. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına Karşı Kanun Yolu.....	92
3.7. KARARIN ETKİLERİ.....	103
3.8. KARARIN SONUÇLARI.....	105
3.8.1. Denetim Sürecinin İyi Halli Geçirilmesi - Hükümün Düşürülmesi.....	105
3.8.2. Denetim Sürecinde Yükümlülüklerle Aykırı Davranılması veya Kasıtlı Bir Suç İşlenmesi - Hükümün Açıklanması	107
3.9. YARGILAMA GİDERLERİ VE VEKÂLET ÜCRETİ.....	110
SONUÇ	111
KAYNAKÇA.....	114
ÖZGEÇMİŞ	126

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme alacaklarını tahsili usulü hakkındaki kanun
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ASYKD	:Askerî Yargıtay Kararları Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
Ank. BD	:Ankara Barosu Dergisi
ASCK	: Askeri Ceza Kanunu
AGE	: Adı Geçen Eser
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AGM	: Adı Geçen Makale
B	: Bent
Bkz.-bkz.	: Bakınız
C	: Cilt

CD	: Ceza Dairesi
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
ÇİHK	: Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
ÇMKGYUHK	: Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
ÇİK	: Ceza İnfaz Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
ÇMK	: Çocuk Mahkemelerin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DN	: Dipnot
DSYMK	: Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu
DÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DSY	: Denetimli Serbestlik Yönetmeliği
E	: Esas

HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
HD	: Hukuk Dairesi
İçt Bir Kr.	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra İflas Kanunu
İst. BD	: İstanbul Barosu Dergisi
İHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İKÜ	: İstanbul Kültür Üniversitesi
Kars.	: Karşılaştırınız
KDAE	: Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi
K	: Karar
M	: Madde
R.G	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
s.k	: Sayılı Karar
S.y	: Sayılı Yasa
SSK	: Sosyal Sigortalar Kanunu

T	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
vd	: Ve Devamı
pr	: Paragraf
Y	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

İnsanlar doğaları gereği bir arada yaşama ihtiyacı duymaktadırlar. Bir arada yaşadıklarından dolayı aralarında hep suç işleyen insanlar var olmuş, bu kişilere karşı ceza yaptırımını ortaya çıkmıştır.

Suç ve suçluyla mücadele her yüzyılda devam etmiştir. Suç işleyen kişileri cezalandırma yoluna gidilerek bu yolla adaletin gerçekleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Suçlu kişiler zamanla cezaevlerine konularak cezalandırılmaya başlanmış, ancak ilerleyen zamanla bu durumun çözüm olmadığı anlaşılmış, suçluları cezalandırmak için farklı çözüm yolları aranmaya başlanmıştır. Çünkü tesadüfen suç işleyen kişilerin suç işlediklerinde kısa süreliğine cezaevine girmesi ile olumsuz durumdan etkilendikleri, ıslah olmadıkları görülmüştür. Bu sebeplerle zamanla hapis cezasına alternatif yollar bulunmaya çalışılmış ve kısa süreli hapis cezaları için seçenek yaptırımlar ve tedbirler öngörülmüştür.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra onarıcı adalet anlayışının önemi artmıştır. Bu anlayış ile sanığın cezalandırılması ile mağdurun uğradığı zararın giderilmesi hususu önem kazanmıştır. Artık cezalandırma politikasında mağdurun uğradığı zararın karşılanması yer almaktadır.

Bunlarla birlikte uyuşmazlıkların mahkeme önüne gelmeden, mahkeme dışı yöntemlerle çözülebilmesi için yeni çözüm arayışları ortaya çıkmıştır. Böylece mahkemelerin iş yükü azalacak ayrıca taraflar daha kısa sürede uyuşmazlıklarını çözebileceklerdir. Bunlardan uzlaşma en fazla bilinendir.

Hapis cezasına alternatif yollardan biri de erteleme kurumudur. Hafif suçlar bakımından ve ilk defa suç işleyen kişiler açısından bu kurum uygulanmaya başlanmıştır.

Erteleme kurumunun bir çeşidi olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, önce çocuklar açısından sonra yetişkinler bakımından uygulanmaya başlanmıştır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, iki yıl veya daha az hapis cezası ile adli para cezalarında uygulama yeri bulmaktadır. Yapılan yargılama sonunda sanığın suç işlediği kanaatine varılırsa sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakta ancak bu mahkûmiyet hükmünün açıklanması geri bırakılmaktadır. Bu süreçte sanık kendisine yüklenen yükümlülöklere uygun davranır ve denetim süresini iyi halli geçirirse sanık hakkında açıklanması geri bırakılan hüküm kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinde düzenlenmiştir.

Çalışmamızda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan bahsedilecektir. Çalışmamız üç ana bölümden oluşmakla, birinci bölümde, suç ve cezanın anlamı, hukuki niteliği, cezanın amacı, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna benzer kurumlar değerlendirilecektir.

İkinci bölümde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun koşulları, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve yasal düzenlemeler, kurumun uygulanma koşulları, ön koşullar, suça ve cezaya ilişkin koşullar, sanığa ilişkin koşullar, zararın giderimi başlıkları incelenecektir.

Üçüncü bölümde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve sonuçları incelenecektir. Bu bölümde denetim dönemi, denetimli serbestlik tedbiri, bu karara karşı kanun yolları, kararın etkisi ve sonuçları detaylı olarak açıklanacaktır.

BÖLÜM I

1.1. CEZANIN TANIMI, AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ

İnsanlar bir arada yaşadıklarından dolayı, toplumun huzurunu bozan, bireylere zarar veren insanlar var olmuş ve bunlara karşılık olarak ceza kavramı ortaya çıkmıştır. Suç ve cezalar, suç işlenmesi ile bozulan bu toplumsal ortamı yaşanabilir hale getirmek için geliştirilmiş kurumsal ve kavramsal yapılarıdır¹.

Suç bireyin topluma (devlete) karşı eylemidir, ceza ise, bireye karşı toplumun bir eylemidir, zira cezanın sonuçları suçun sonuçlarını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır².

Ceza, bir anlamda suçun karşılığıdır. Suç nasıl ki adaletli durumu ve haklar dengesini bozuyor ise ceza da bunun karşılığını vererek adaletin yerine gelmesine yardımcı olur. Cezalandırma, haksızlığın karşılığını vererek dolaylı yoldan adaletin yerine gelmesini sağlamaktır³.

Ceza tanımı doktrinde birçok kişi tarafından farklı yapılmıştır. Örneğin Öztürk-Erdem'e göre ceza: "Ancak kanunla konulabilen; amacı, suç işlediği yargısal

¹Kumbasar, E. (2011). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (Yayınlanmış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.7. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd3aa6864b0e7704416cc12945888d2ddcbaa04891b5546fd832d3c7bb433ee0912>.

²Uğur, M. (2003). *Türk Hukukunda Cezalar ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı ve Hakim'in İnfaza Katılması*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 46.

³Koyuncu, A. (2011). Ceza Adaleti Usul Hukuku İlişkisi ve Vicdani Kanaat, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı:4, Ankara, s. 356.

bir karar ile sabit olan kimseye yine yargısal bir kararla kusurunun karşılığı olarak bazı yoksunluklara tabi kılarak ıslah etmek (özel önleme) ve genel önlemeyi temin etmek olan korkutucu yaptırıma ceza denir”⁴.

Özbek’e göre; ”tipe uygun, hukuka aykırı kusurlu insan davranışı olarak tanımlanan suç karşılığında uygulanan yaptırıma ceza denir”⁵.

Demirbaş’a göre ceza: ”Topluma zarar veren fiiller karşılığı olarak devletin kanunla koyduğu, izlediği diğer amaçlar yanında özellikle suçluyu bazı yoksunluklara tâbi kılmak ve bu şekilde toplumun söz konusu hareketleri onaylamadığını belirtmek üzere, yargısal bir kararla ve sorumluluk derecesiyle orantılı olarak uygulanan, korkutucu yaptırım” şeklinde tanımlanabilir⁶.

Soyaslan’a göre, suç toplumsal heyecan doğuran ve bu nedenle kamu düzenini bozan bir fiildir. Bunu işleyene karşı suçtan zarar görende ve toplumda bir intikam duygusu doğar. Bunun tatmini de ancak failin cezalandırılması ve özellikle canının acıtılması ve malının azaltılması ile mümkün olur⁷.

Koca ve Üzülmmez’ göre, ”ceza, suç teşkil eden fiilleri kusurlu bir iradeyle işleyenler hakkında devlet eliyle uygulanan ve onları bazı yoksunluklara tabi kılan, ıslah amacına yönelen ıstırap verici, korkutucu ve caydırıcı yaptırım türüdür”⁸.

⁴Öztürk, B., Erdem, M. R. (2005). *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, s. 257.

⁵Özbek, V.Ö. (2007). *İnfaz Hukuku*. Ankara: Orion Yayınları. s. 47.

⁶Demirbaş. T. (2007). *Ceza Hukuku Genel Hükümler (5.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 497.

⁷Soyaslan, D. (2012), *Ceza Hukuku Genel Hükümler (Güncelleştirilmiş 4. Baskı)*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 545.

⁸Koca, M., Üzülmmez, İ. (2008). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, s.435.

Özgenç'e göre ise, ''ceza, suç işleyen kişi açısından bulunulan kusur yapısının maddi bir muhteva kazanmasıdır, müşahhaslaşmasıdır. Bu itibarla ceza, kişinin işlediği haksızlık dolayısıyla, yükümlülüklerine aykırı davranması dolayısıyla, içinde bulunduğu kusurluluk durumundan ibra olmasına, bu suretle - kural olarak- kişinin tekrar topluma kazandırılmasına hizmet etmelidir''⁹.

Suçun sürekli varlığını sürdürdüğü bu süreç içerisinde, suçla mücadelenin ve suçluya müdahalenin nasıl yapılması gerektiği konusunda sürekli yeni fikirler üretilmiş ve suçla mücadelenin en etkin yöntemi bulunmaya çalışılmıştır¹⁰. Ancak ceza olmadan devleti ve hukuk düzenini korumanın mümkün olamayacağı görüşüne şimdiye kadar bir alternatif getirilebilmiş değildir¹¹.

Bireysel veya toplumsal bir tepki olarak ortaya çıkan ceza, toplumsal kültür düzeyine bağlı olarak zamanla eski şiddetini yitirmiştir¹². Suç sürekli devam ettiği için bununla mücadele gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Suçla mücadele, suçlu ile mücadele üzerine sayısız fikirler üretilmiştir¹³.

Klasik ceza hukukunda yaptırımın amacı suçun önlenmesi, toplumun korunması ve suçlunun uslanmasıdır. Mağdurun hiçbir şekilde tatmin edilmesi değildir. Kişinin yoksunluklara tabi tutularak yine eğitilmek suretiyle sosyalleştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması bir amaç olarak kabul edilmektedir¹⁴. Cezalandırıcı adalet anlayışının öç ve caydırıcılık eksenli yaklaşımına

⁹Özgenç, İ. (2012). *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler (7. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları, s. 31.

¹⁰Kurt, M. (2007). *Cezaların İnfazı ve Ceza İnfaz Kurumlarının Sorunları*. Ankara: Adalet Yayınları, s. 2.

¹¹Töngür, A.R. (2009). *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*. Ankara: Adalet Yayınları. s. 11.

¹²Erdoğan, O. (2008). *İnfaz Hukuku*. İstanbul: Acar Basım. s. 34.

¹³İşıktaç, Y. (2006). *Hukuk Felsefesi*. İstanbul: Filiz Yayınevi.

karşılık ıslah edici adalet anlayışı suçlunun cezalandırılmasının yanı sıra yeniden sosyalleşmesini topluma yeniden kazandırılmasını amaç edinir¹⁵. Bunun yanında mağdurun tatmin edilmesi, sanığın sosyalleştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması amaçlanmıştır. Bu sebeple günümüzde artık cezalandırmada failin kişiliği önem kazanmaktadır.

Failin kişiliğinin nazara alınması, modern ceza hukukunun insanileştirici özelliğini oluşturur. Failin kişiliğinin, fiilin kaynağı, oluşumu ve amaçları yönünden anlaşılmasına ve değerlendirilmesine hizmet etmektedir¹⁶. Günümüzde cezanın görevi, failin kusurunun karşılığını ödetmek, hukuk düzeninin bozulmaksızın sürmesine katkıda bulunmak, toplumun hukuk şuurunu kuvvetlendirmek ve başka kişilerin suç teşkil eden fiilleri işlemelerine engel olmaktır¹⁷.

Sanığın cezalandırılması için hürriyeti bağlayıcı cezalar büyük bir ümitle ortaya atılmış. İnsan onuruna uygun bir ceza olduğu düşünülmekteydi. Amacı suçluyu hürriyet gibi bir nimetten mahrum etmekti, suçluyu terbiye etmekti¹⁸. Zamanla hapis cezalarının beklenen faydayı sağlamadığı, suçluların üzerindeki korkutucu etkisinin azaldığı görülmüş ve yeni cezalandırma yöntemleri arayışına gidilmiştir¹⁹. Özellikle cezaevlerinin elverişsiz koşulları nedeniyle, özgürlüğü bağlayıcı cezalardan beklenen faydanın sağlanamaması, belirli bir düzeyi aşmayan

¹⁴Nursal, N., Polat, E. (25-28 Ocak 2005). Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Geliştirilmesi Semineri. Ankara Hakimevi. s.34.

¹⁵Hafızoğulları, Z. (1996). *Ceza Normu - Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni (2. Baskı)*. Ankara: Us-A Yayınları.

¹⁶Toroslu, N. (2011, Eylül). *Ceza Hukuku Genel Kısmı*. Ankara: Savaş Yayınevi. s. 16.

¹⁷Erdoğan, *İnfaz Hukuku*, s. 34.

¹⁸Soyaslan, D. (2012). *Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesi* (1.Basım). Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara: Ankara Barosu. s. 713.

¹⁹Kumbasar, a.g.e., s. 8.

cezalara mahkûm olanların hapsedilmeleri yerine, infazlarının belirli bir süre ertelenmesi düşüncesini doğurmuştur²⁰.

Cezadan beklenen amaçların zamanla değişmesi, mağdurun tatmin edilmesinin önemsenmesi ile de onarıcı adalet anlayışı gündeme gelmiştir. Onarıcı adalet²¹; mağduru, suçluyu ve suçun bozduğu toplumsal dengeyi eski haline getirmeyi amaçlayan bir ceza adaleti felsefesidir. Onarıcı adalet, yargılamadaki suçlama ve suçluluktan çok sorumluluk ve zararın giderilmesine odaklanır ve temelde üç ilkeye dayandığı söylenebilir. Adaletin yerine getirilmesi için kişilerin uğradıkları zararın giderilmesi yönünde çalışılmalıdır. Suçtan etkilenen kişilere adalet sürecine katılmaları için fırsat verilmelidir. Devletin rolü adil kamu düzenini korumak toplumunki ise adil bir barış düzeni inşa etmektir. Onarıcı adalet sisteminin işlevi, salt mağduru korumak değildir. Sistem mağdurla birlikte toplumu ve suçluyu da onarmayı amaçlar²².

Onarıcı adalet anlayışı, suça yalnızca devlet karşılık vermeyecek olup bu sürece, suçtan doğrudan etkilenen mağdur, fail ve toplum doğrudan katılarak böylece faile suçuna karşılık verilecek tepki sırf ceza vermek yerine, failin verdiği zararları

²⁰Taner, F.G. Hükümün Açıklanmasının Ertelenmesinin Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine. Ankara Barosu Dergisi, Yıl:69 Sayı: 2001/4, Ankara: Başak Matbaacılık.

²¹''Onarıcı adalet: Birçok ülkede, resmi ceza adalet sistemine duyulan memnuniyetsizlik ve yaşanan hayal kırıklığı veya örf ve adet hukuku ile geleneksel hukuk uygulamalarına artan ilgi, suça ve toplumsal düzensizliğe alternatif cevapların aranmasına neden olmaktadır. Bu alternatiflerin birçoğu ilgili taraflara ve çoğu kez onları çevreleyen topluma çatışmaların çözümüne ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına katılma fırsatı vermektedir. Onarıcı adalet programları bir çatışmanın taraflarının, çözüme aktif bir şekilde katılmaları ve çatışmanın üzerlerinde yarattığı olumsuz sonuçları hafifletmeleri gerektiği düşüncesine dayanmaktadır.'', Onarıcı Adalet Programları El Kitabı (2006). United Nations New York, Erişim Tarihi: 28.12.2012, http://www.unodc.org/documents/justice-and-prisonreform/HB_Restorative_Justice_Turkish.pdf.

²²İnce, A. (2012). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. s.8. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd307a257b743fb32ffc357fe8422af59fd7b51ce143337b07f447677114069972>.

gidermesi, ıslah edilmesi, yeniden suç işlenmesinin önlenmesi, adaletin gerçekleştirilmesi sürecine toplumunda katılmasını sağlayarak adaletin tecellisini hızlandırmak ve maliyetini azaltmak hedeflenmiştir²³.

Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukukunda yer alan ve bireyin kişiliği ve kişisel durumuna ilişkin özellikleri temel alan kurumlara bireyselleştirme kurumları denmektedir. Günümüzde uygulanan belli başlı bireyselleştirme ve onarıcı adalet anlayışını yansıtan kurumlar, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, duruşmanın ertelenmesi, hükmün açıklanmasının ertelenmesi, cezanın ertelenmesi, cezanın infazının ertelenmesi ve koşullu salıverilmedir²⁴. Bu kurumlara dikkat edildiğinde hepsinin ortak özelliği ertelemeyi içeriyor olmalarıdır.

Bu kurumlar ile amaçlanan, ilk kez suç işlemiş olan tesadüfi suçluların cezaevinin olumsuz koşullarından uzak tutulması, ayrıca fail göz önünde bulundurularak cezaların bireyselleştirme ve failin eğer gerekli ise bir takım yükümlülüklerle tabi tutularak kendi ortamı içerisinde ıslah edilmesi, yeniden topluma kazandırılmasıdır²⁵.

1.2. KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARININ OLUMSUZ ETKİLERİ

TCK'da cezalar ve güvenlik tedbirlerinden oluşan çift şeritli yaptırım düzeni kabul edilmiştir. TCK ile yaptırım teorisi, ''cezalar'' ve ''güvenlik tedbirleri'' ayırımına dayandırılmıştır. 5237 sayılı TCK'nın 45. maddesine göre, suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır.

²³Usta, İ., Öztürk, H. (2010, Ağustos). Denetimli Serbestlik. *Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:5 Sayı:13*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 4.

²⁴Kumbasar, a.g.e., s. 8-9; Özbek, V.Ö., Kanbur, N., Doğan, K., Bacaksız, P., Tepe, İ., (2011). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri (2. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları. s. 320.

²⁵Altaş, E. (2007, Aralık). Türk Ceza Hukukunda Hapis Cezasının Ertelenmesi Üzerine Bir İnceleme, *CHD. Yıl:2, Sayı:5*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 281.

Hapis cezaları TCK'nın 46. maddesine göre ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası ve süreli hapis cezası olmak üzere üçe ayrılmıştır. Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olmayacaktır. Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası kısa süreli hapis cezası olarak nitelendirilmiştir²⁶.

Bir hürriyeti bağlayıcı cezanın ne zaman kısa süreli sayılacağı konusunda verilen ölçüler daha çok şekli olarak görülmektedir. Kesinleştiği tarihten itibaren suçlunun eğitimi ve iyileştirilmesi bakımından makul imkânı vermeyecek süredeki hürriyeti bağlayıcı cezaları kısa süreli saymanın uygun olacağı doktrin tarafından düşünülmektedir²⁷.

Hapis cezası, kişinin özgürlüğünün kısıtlanması suretiyle yerine getirilen cezadır²⁸. Hapis cezaları ilk başta büyük umutlarla uygulanmaya başlandı.

Kısa süreli hapis cezası korkutucu bir etkiye ve ödetici niteliğe sahip olsa da;

- kısa olması sebebiyle hükümlünün ıslah edilmesine yeterli gelmemesi,
- işi ve çevresiyle olan ilişkisini gereksiz bir şekilde bozduğu,
- maddi ve manevi yönden zayıf bir duruma düşürdüğü,
- hükümlünün infaz kurumunda profesyonel suçlularla tanışarak yeni suç teknikleri öğrendiği ve bu defa yeniden ve mükerrer suçlu olarak cezaevine döndüğü,
- devlete gereksiz yere mali yükümlülükler yüklediği vb.

²⁶ TCK'nın 49. Maddesi: (1) İştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır.

(2) Suçun;

a) Gönüllü vazgeçenin gösterdiği gayreti dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması,

b) Gönüllü vazgeçenin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması,

Hallerinde de gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır.

²⁷Çolak, H., Altun, U. (2007). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (Güncelenmiş - Genişletilmiş 2. Baskı)*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 175.

²⁸Polat, H., Polat, A. (2010). *Ceza Hâkiminin Başvuru Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınları. s. 4.

sebeplerle eleştirilmiştir²⁹.

Koşulları ne kadar iyi olursa olsun, cezaevindeki infazın tabii olduğu özel sosyolojik ve psikolojik kurallar, hükümlülerin iyileştirilmesini bazen güçleştirdiği için, hapis cezalarının zararlı etkileri sadece infaz kurumlarının koşullarının iyileştirilmesiyle engellenemeyeceği düşünülerek hapis cezaları eleştirilmektedir³⁰.

Bu sebeplerle zamanla bu cezadan beklenen faydaların gerçekleşmemesi, kısa süreliğine hapse giren sanıkların ıslah olmadıkları, toplumda sıkıntı yaşamaları üzerine, yirminci yüzyılın ortalarına doğru giderken, küçük suçlar bakımından hapis cezası ile cezalandırma ve cezaevine gönderme yerine, seçenek yaptırımlar ve yöntemler ortaya çıkmıştır³¹.

İşte tüm bu sebeplerle kısa süreli hapis cezalarının sakıncalarını azaltmak için mevzuatımıza uzlaşma, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, erteleme, seçenek yaptırımlara çevirme gibi kurumlar getirilmiştir.

1.3. HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KURUMU VE BENZER KURUMLAR

1.3.1. Uzlaşma

Uzlaşma kurumunda, uyuşmazlıkların alternatif yoldan çözümünde kullanılan yöntemlerden birisidir. Kelime Latince ‘conciliare’ kökünden gelen ve “düşüncede birleştirme (to unit in tough)” anlamına gelen İngilizce ‘conciliation’ kelimesinin karşılığıdır³².

²⁹Özbek, V. (2005). *TCK İzmir Şerhi (2. Baskı)*. Cilt:1, Ankara: Seçkin Yayınları. s.493.

³⁰Çolak, H., Altun, U. a.g.m., s. 180.

³¹Kumbasar, a.g.e., s. 8.

³²Soysal, T. (2005, Ağustos). Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma, Bahçeşehir Üniversitesi, Erişim Tarihi: 05.08.2012, <http://www.diyarbakir.adalet.gov.tr/makaleler/uzlasma.pdf>.

Belli suçların işlenmesi halinde şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur. Kurumun özelliği adil bir sonuç elde ederek, uyuşmazlığı mahkeme önüne götürmeden fakat ceza adaleti sistemi içerisinde, tarafsız ve bağımsız statüdeki merciler önünde çözmektedir. Bunun için de bazı koşulların gerçekleşmiş olması gerekir³³.

Ceza Muhakemesi Hukukunda, mağdurların haklarının korunması ve suç faillerinin topluma kazandırılması amacıyla ortaya çıkan mağdur fail uzlaştırması, dünyada hızla gelişmiştir. Uzlaştırma (arabuluculuk), geleneksel ceza yargılamasını tamamlayan, esnek ve sorun çözücü bir seçenek olarak tanımlanmıştır³⁴. Uzlaşma onarıcı adalet anlayışının getirdiği yeni bir kurumdur.

Amerika Birleşik Devletleri'nde "diversion" olarak adlandırılan uzlaşma kurumunda; suçun işlenmesiyle, mağdur ve fail arasında meydana gelen itilafi ortadan kaldırmak, asıl olarak suçun işlenmesiyle oluşan mağduriyeti gidermek amaçlanmıştır³⁵. Uzlaşma, Devletin ceza verme hakkını ortadan kaldıran sebeplerdendir³⁶.

Ülkemizde uzlaşma kurumu ilk olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesinin 8. fıkrasında ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. ve 254. maddelerinde düzenlenmişti. Ancak 06.12.2006 tarihli ve 5560 sayılı Yasa'yla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesinin 8. fıkrası kaldırılarak, uzlaşmaya ilişkin bütün hükümler Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. ve 254. maddelerinde düzenlenmiştir. Uzlaşma çocuk suçlular için ise ilk önce 5395 sayılı Çocuk Koruma

³³Özbek, V.Ö., Doğan, K. (2006, Aralık). Ceza Muhakemesi Kanunu'nda 5560 Sy. Kanun'la Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi. *CHD. Yıl:1, Sayı:2*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 241.

³⁴Özbek, M. (2007). Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usul Ve Esasları. *AÜHFED, Cilt: 56, Sayı:4*, Ankara. s.127.

³⁵Çetin, S.H. (2009). Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaşma. *TBB. Dergisi, Sayı: 82. s. 6-7*.

³⁶Yenisey, F. Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma. Erişim Tarihi: 05.08.2012, <http://www.feridunyenisey.com.tr>

Kanunu'nun 24. maddesinde düzenlenmiş ancak 5560 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar içinde uygulanır. Uzlaşma kurumunun hukuk sistemimize getiriliş nedenlerinden bazıları, yargının iş yükünü azaltmak ve yargılama faaliyetine hız kazandırmaktır³⁷.

Mevzuatımızda uzlaşmaya tabi suçlar Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesinin 1. ve 3. fıkralarında sayılmıştır. Kural olarak şikâyete tabi suçlar uzlaşma kapsamındadır. Hangi suçların şikâyete tabi olduğu ise Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesinde düzenlenmiştir³⁸. Şikâyete tabi suçlarda uzlaşma³⁹ yapılmadan kamu davası açılmaz. Aksi halde mahkemece CMK'nın 174/1-c. bendi gereğince iddianame iade olunur⁴⁰.

³⁷Kolcuoğlu, K. (2007, Ocak). Ceza Muhakemeleri Kanunu Değişiklik Önerileri. *İstanbul Barosu Dergisi, Ceza Özel Sayı, Sayı:1*, İstanbul. s.7.

³⁸Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar: Madde 73 - (1) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.

(2) Zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar.

(3)Şikâyet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez.

(4) Kovuşturma yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz.

(5) İştirak hâlinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikâyetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar.

(6) Kanunda aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemez.

(7) Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsî haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz.

(8)(Mülga fıkra: 06.12.2006 - 5560 S.K.45.md)

³⁹Uzlaşma hakkında detaylı bilgi için bkz. Çiftçi, İbrahim Halil, "Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma Uygulamalarının Geliştirilmesi Projesi", s.3, www.uzlasma.adalet.gov.tr/doc/ihyacgrprplr5grupkitap.pdf.

Uzlaşma niteliği itibariyle ceza soruşturmasının ve kovuşturmasının sürdürülmesini önleyen ve askıya alan bir süreçtir⁴¹.

Uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması birbirinden farklı kurumlar olup, uygulanma koşulları farklıdır. Öncelikle sanık lehine düzenleme olduğunda kuşku bulunmayan uzlaştırma işlemi yapılmalı, uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanma olanağı olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir⁴².

CMK'nın 253. ile 255. maddelerinde düzenlenen ''uzlaşma'' müessesesinin varlığı halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilebilmesi mümkün değildir. Çünkü uzlaşmada, yapılan yargılama sonucunda mahkemece varılan bir mahkûmiyet hükmü bulunmamaktadır. Mahkemece suç uzlaşmaya tabi bir suç ise öncelikle uzlaştırma işlemi yapılması gerekmektedir. CMK'nın 253. ve 255. maddelerde düzenlenen ''uzlaşma'' müessesesinden farklı olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu şikâyetçi ve katılanın kabulüne bağlı değildir⁴³.

1.3.2. Ön Ödeme

Ön ödeme müessesesinin ilk izleri, 1858 tarihli Saksonya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundadır⁴⁴. Buradan da İtalyan Ceza Kanununun 101. maddesinde düzenlenmiş ve kaynak olarak oradan alınmıştır⁴⁵. Buradan da ön ödeme ilk olarak

⁴⁰Günay, E. (2006). *Uygulamalı Ceza Davalarında Hükmün Kurma Esasları ve Hükmün Bozdurulması*, Ankara: Seçkin Yayınevi. s. 52.

⁴¹Noyan, E. (2006). *Ceza Davası*. Ankara: Adalet Yayınevi. s. 200.

⁴²Şen, E. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Erişim Tarihi: 17.04.2012, <http://www.adalet.org.tr>

⁴³Şen, a.g.m., s. 4.

⁴⁴Oktay, E. (2007). *Para Cezaları ve İnfazı*. İstanbul: Acar Basım. s.443.

mevzuatımızda 1926 Ceza Kanunu'nda 119. maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinde ön ödeme düşme nedenlerinden biri olarak düzenlenmiştir. Ön ödeme kurumu, Türk Hukukunda hem usul hem de maddi ceza hukukuna ilişkin karma bir düzenlemedir⁴⁶.

Ön ödeme; kanunda belirtilen sınırlar içerisinde kalan ve tür veya miktar olarak belirli bir cezayı gerektiren suçlarda, bu suçu işleyen kişinin Cumhuriyet Savcısı veya hâkim tarafından belirlenen bir parayı, belli bir süre zarfında Devlet Hazinesi'ne ödemesi durumunda, hakkında kamu davasının açılmaması ve eğer açılmış ise, davanın düşmesi sonucunu doğuran ve mukayeseli hukukta çok geniş ölçüde uygulanan bir kurumdur⁴⁷.

Ön ödeme kurumunda, savcı veya hâkim tarafından belirlenen bir paranın belirli bir süre içerisinde ödenmesi durumunda, kişi hakkında kamu davası açılmayacak veya açılmış ise ortadan kaldırılması sağlanacaktır.

Ön ödemede⁴⁸, ceza usul hukuku açısından kamu davasının açılmasını engelleyen veya açılan kamu davasını ortadan kaldıran bir sebep olarak bir muhakeme engelidir. Zira savcı ön ödemeye tabi bir suç ile karşılaştığında, ön ödeme

⁴⁵Kaya, Ö.H. (1982). *Türk Ceza Kanunu ile Özel Kanunlardaki Ön Ödemeye Bağlı Suçlar*. İzmir. s.8.

⁴⁶Noyan, a.g.e., s. 209.

⁴⁷Gültekin, Ö. Ceza Hukukunda Uzlaşma ile Ön Ödeme Kurumlarının Karşılaştırılması. Erişim Tarihi: 05.08.2012, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi>. s.19.

⁴⁸''Hukukumuzda dört çeşit ön ödemenin bulunduğu söylenmelidir: 1-kamu davası açılmadan önce söz konusu olan ön ödeme (TCK'nın 75. maddesi), 2-özel kanun hükümleri gereğince işin doğrudan doğruya mahkemeye gitmesi durumunda söz konusu olan ön ödeme (TCK'nın 75/3. maddesi), 3-savcının, fiilin ön ödeme kapsamında olduğunu göremeyerek veya görmeyerek kamu davası açması durumunda söz konusu olan ön ödeme ve nihayet 4-iddianamede gösterilen suçun vasfının duruşmada değişmiş, fiilin ön ödeme kapsamına girdiği anlaşılmış olması durumunda söz konusu olan ön ödemedir.'' Öztürk, B., Erdem, M.R., Sırma, Ö., Saygılar, Y. (2007, Kasım). *Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler (Yeni Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Yenilenmiş 5. Baskı)*. Ankara: Turhan Kitabevi. s. 615.

ihzarında bulunur ve on gün içerisinde ödeme yapılmaz ise hazırlık soruşturmasında kamu davası açılır, dava sırasında ise yargılamaya devamla bir karar verilir⁴⁹.

Ön ödeme sadece adli para cezasını gerektiren suçlar ile suçun düzenlendiği maddede öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı geçmeyen suçlar bakımından mümkündür. Öte yandan fiilin uzlaşma dışında kalan suçlardan olması gerekir⁵⁰.

Düşme kararı adli sicile işlenmeyip sabıka teşkil etmediğinden tekerrüre esas alınmaz ve ileride işlenen suçlarda ertelemeye engel olmayacaktır⁵¹. Bu sebeple sanığın lehine bir kurumdur. Bu açıdan ön ödeme ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu birbirine benzemektedir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasında sanık denetim süresini iyi halli olarak geçirdiğinde beş yıl sonunda (çocuklar için bu süre üç yıldır) mahkeme düşme kararı verecektir. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları tekerrüre esas alınmaz.

1.3.3. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi; suç işlemiş bulunan fail hakkında, kişiliği ve işlenen suçun önemi göz önüne alınmak suretiyle hakkındaki kamu davasının açılmasından bazı şartlarla ve belirli bir süre iyi hal sahibi olması halinde vazgeçilmesini ifade etmektedir⁵².

Böylece kişinin belli bir süre içinde ki buna deneme süresi denmektedir, iyi hâl göstermesi, yeni bir suç işlememesi halinde; hakkında ceza davası açılmamakta,

⁴⁹Altıparmak, C. Yeni Türk Ceza Kanunu Düzenlenmesinde Ön Ödeme. Erişim Tarihi: 07.08.2012, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_654.htm.

⁵⁰Özbek, V.Ö., Kanbur, N., Bacaksız, P., Doğan, K. (2008). *Ceza Muhakemesi Kanunu (2. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları. s.81.

⁵¹Bakıcı, S. (2008). *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümler (2. Baskı)*. Ankara. s. 1618.

⁵²Gümüş, S. (2005). *Cezaların Ertelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli. s. 28.

açılmış olan davada duruşma yapılmamakta veya dava sonucunda mahkûmiyet kararı verilmemekte ya da mahkûm edildiği ceza infaz edilememektedir. Deneme süresi içinde failin belirlenmiş olan koşullara uymaması durumunda, yeni bir suç işlemesi durumunda; açılmamış olan ceza davası açılmaktadır⁵³.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu Danimarka, Finlandiya, Norveç, Belçika, Hollanda, Almanya ve Japonya gibi ülkelerde görülmektedir⁵⁴.

Kurum, mecburilik ilkesinin istisnası maslahata uygunluk ilkesinin⁵⁵ bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁶.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu yeni ceza adaleti sistemi bağlamında mevzuatımıza girmiştir. İlk kez çocuklar için 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenmiştir. Sözü geçen Yasa'nın 19. maddesi uyarınca hâkimin onayı ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi olanaklı idi. Bu hüküm 5560 sayılı yasayla kaldırılarak, çocuklar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi, yetişkinlere ilişkin Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan düzenlemeye

⁵³Gedik, D. Karşılaştırmalı Hukukta ve 1999 Tarihli Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısına Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu. Erişim Tarihi: 05.08.2012, http://www.turkhukuksitesi.commakale_309.htm.

⁵⁴Gümüş, a.g.e. s. 29.

⁵⁵Gedik, D. (2006, Ekim). 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurum, *CHD.*, Sayı:2. s. 11; "Bir failin işlendiği haberinin alınması üzerine yapılan araştırmalarda dava açılması için yeterli suç şüphesi elde edilmesine rağmen, davanın açılmasının suçtan veya suçlunun cezasız kalmasından doğabilecek zarardan daha büyük zarara neden olabileceği kanaatine ulaşılmış olan Cumhuriyet savcısının dava açmada (iddianame düzenlemekte) takdir yetkisine sahip olmasına "maslahata uygunluk ilkesi (Opportunitatsprinsip)" denilmektedir." Yenidünya, C. (2007, Şubat). 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Kamu Davasının Açılması, İddianamenin Unsurları ve İadesi, *e-akademi*, Sayı: 60. Erişim Tarihi: 05.08.2012, <http://www.e-Akademi.org>.

⁵⁶Ertem, B. (2007). Kamu Davasının Açılması ve İddianamenin İadesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. s. 169. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd32ee4d7d6ed88a294df648e0f2ef30ea0e661ec7efc7892c06d9f93d5d5780ddc>.

bağlanmıştır. Ancak, yetişkinlerden farklı olarak, çocuklar için deneme süresi üç yıl olarak öngörülmüştür⁵⁷.

5271 sayılı CMK'nın 171. maddesine göre, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı kamu davasının açılmasının beş yıl süreyle ertelenmesine karar verilebilir⁵⁸.

Buna göre Cumhuriyet Savcısı söz konusu suçlardan dolayı yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

⁵⁷Kumbasar, a.g.e. s. 56.

⁵⁸CMK 171. madde; (1) Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir.

(2) 253 üncü maddenin on dokuzuncu fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, Cumhuriyet savcısı, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup, üst sınırı bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süreyle ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere;

(4) a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b)Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi halinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

(4) Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi halinde kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

Görüldüğü gibi Savcının erteleme kararı vermesi zorunlu değildir. O halde bu kurum Savcıya tam bir takdir yetkisi vermektedir⁵⁹.

Erteleme süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi halinde ise kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez⁶⁰.

Anayasanın 174. maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlar hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir, bu kayıtlar ancak bir soruşturma ve kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir⁶¹. Bu hususlar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumları birbirine benzemektedir.

1.3.4. Hapis Cezasının Ertelenmesi

Erteleme, işlediği suçtan dolayı mahkûm edilen suçluya ait cezanın infazının belli bir süre geri bırakılması ve suçlu bir süre içinde yeniden bir suç işlemediği takdirde cezanın çekilmiş sayılmasıdır. Erteleme, cezanın sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören yargısal bir kişileştirme kurumudur⁶².

Erteleme kurumunun üç amacı olduğu söylenebilir. Bunlar; ertelemenin iyi bir ceza siyaseti, cezanın ferdileştirilmesi amacı, kısa süreli hapis cezalarının sakıncalarını bertaraf eden ve dolayısıyla mükerrer suçluluğa mani olan bir kurum

⁵⁹Özbek, V.Ö. (2006). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları. s. 514.

⁶⁰5271 sayılı CMK'nın 171/4. fıkrası.

⁶¹5271 sayılı CMK'nın 171/5. fıkrası.

⁶²Artuç, M., Hırsılı, T. (2013). *Hüküm Kurma Sanatı*, Ankara: Adalet Yayınları. s. 709.

olmasıdır⁶³. Bu yönüyle erteleme cezalar sistemini tamamlayan kendine özgü bir kurumdur. Cezanın özel bir infaz şeklidir. Gerçekten belli ağırlıkta hapis cezasını mahkûm edilen kişi, mahkemede ileride suç işlemeyeceği kanısı uyandırırsa cezası infaz edilmeyerek ertelenecek; denetim süresi iyi halli geçirildiğinde ceza infaz edilmiş sayılayacaktır⁶⁴.

Erteleme, ertelemeden faydalanacak kişi için mutlak bir hak olmayıp, cezası ertelenecek hükümlünün layık görülmesi halinde hâkimin uygulayabileceği bir müessesedir. Ertelemeden istifade edecek kişi, kendisi talep etmemiş olsa bile, hâkim veya mahkeme cezanın ertelenmesinin koşulları açısından resen inceleme yapıp cezanın ertelenmesine kendiliğinden de karar verebilir⁶⁵.

Kurumun esasını, ilk defa suç işleyenlere veya bu kurumdan tekrar yararlanmaya hak kazananlara daha merhametli davranılması, mutlak bir zorunluluk olmadıkça cezaevine konulmaması, bazı yükümlülükler yüklenerek serbest hayatta ıslah olmalarına yardım edilmesi fikri oluşturmaktadır⁶⁶.

Erteleme iyi bir ceza politikası yoludur. Aynı zamanda deneme süresi içinde fail iyi hal göstermek suretiyle, bir anlamda sosyalleşmek suretiyle topluma kazandırılmaktadır⁶⁷.

⁶³Tüfekçi, E. (2008). *Cezaların Bireyselleştirilmesi ve Bireyselleştirilmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 112. Erişim Tarihi: 15.12.2012,
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd343165919e7dff23bed89f73bb896605aed62f3db182dc607eb9ccd440e7ff45a>.

⁶⁴Özbek, *İnfaz Hukuku*, s. 230.

⁶⁵Keskinsoy, Ö. (2006). Hapis Cezalarının Ertelenmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı:2, Ankara. s. 45.

⁶⁶Gümüş, a.g.e., s. 4.

⁶⁷Nursal, N., Polat, E. a.g.e., s.35.

Ertelemede, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların sakıncalarının giderilmesi amaçlanmış, suç yerine suçlu ilk plana alınarak, cezaların fiile değil onu işlemiş olan faile uydurulması öngörülmüştür. Bu itibarla suçu alışkanlık (itiyat) haline getirmiş olanlar ile tesadüfi olarak suç işleyenleri ayırmak gerekir⁶⁸.

Erteleme kurumu 1830 yılında ABD'de ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Kurum ikili bir yön izlemiş ve Anglo-Sakson hukukunda probasyon⁶⁹, Kıta Avrupası'nda ise sursis modeli olarak gelişme göstermiştir⁷⁰.

Günümüzün modern iki ana hukuk sistemi olarak kabul edilen Anglo-Amerikan ve Kıt'a Avrupa'sı hukuk sistemlerinde, her biri ceza politikası aracı olarak etkin bir biçimde kullanılmakta olan, cezanın ertelenmesi, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması olarak adlandırılan kurumlar, ceza hukukunda egemen olan, "suçun mutlaka cezalandırılması" yaklaşımı yerine, "suçu önleyici - faydacıl" yaklaşım (utilitarian) ve onarıcı adalet (restorative justice) yaklaşımının egemen olmasıyla ortaya çıkan hukukî yapılanmalardır⁷¹.

647 sayılı kanunun 6. maddesi ve 2253 sayılı kanunun 38. maddeleri, "failin geçmişteki hali ve suç işleme hususundaki eğilimine göre" cezanın ertelenebileceği belirtilmiştir. Ayrıca 647 sayılı kanunda hem adli para cezaları hem de hapis cezalarının ertelenmesi mümkün iken 5237 sayılı TCK'nın 51. maddesi gereğince sadece hapis cezalarının ertelenmesi mümkün olmuştur⁷².

⁶⁸Parlar, A., Hatipoğlu, M. (2007, Şubat). *Türk Ceza Kanunu Yorumu*: Cilt 1. Ankara. s. 467.

⁶⁹"Probation kelimesinin Türkçe karşılığı olmamakla birlikte üç kavrama işaret etmektedir;
1) Tamamen ortadan kaldırmak yerine özgürlüğün kısıtlanması
2) Sabit bir deneme süresi için cezanın düzenlenmesi, ihlal edilmesi halinde hapse çevrilmesi,
3) Bu amaçla kurulmuş birim tarafından mahkûmun gözetimi, bu birimin varlığı ve görevleri yasa ile düzenlenmiştir." Nursal, N., Polat, E. a.g.e. s.44.

⁷⁰Altaş, a.g.m. s. 279.

⁷¹Töngür, a.g.e. s. 9.

Erteleme kurumu hukukumuzda ise ilk olarak 1926 tarihli 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile girmiştir. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 89-95. maddelerinde düzenlenmiştir. 765 sayılı TCK'ya göre cezası ertelenen sanığın deneme süresini suç işlemeyen geçirmesi halinde deneme süresi sonunda 765 sayılı TCK'nın 95/2. fıkrası gereğince mahkûmiyet esasen vaki olmamış sayılacaktır. Bu nedenle sanık hakkında sonradan tekrar erteleme kararı verilmesine engel teşkil etmemektedir.

Erteleme 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun 51. maddesinde düzenlenmiştir. Sanığın cezasının ertelenebilmesi için iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm olması, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması ve kişinin suçu işledikten sonra, yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerekmektedir⁷³. 5237 sayılı TCK' da

⁷²Artuç, M., Hırsılı, T. (2011). *Hüküm Kurma Esasları* (Tamamen Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 4. Baskı). Ankara: Adalet Yayınları. s. 602 - 603.

⁷³5237 sayılı TCK'nın 51. maddesi; Hapis cezasının ertelenmesi,

(1) işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a)Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b)Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması, gerekir.

(2)Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi hâlinde, hâkim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhâl salıverilir.

(3)Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.

(4)Denetim süresi içinde;

a)Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b)Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c)Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine,

sadece hapis cezaları ertelenebilir, adli para cezaları ertelenemez. Ayrıca 5237 sayılı TCK ile erteleme kurumu koşullu af olmaktan çıkarılıp, ceza infaz kurumu haline getirilmiştir⁷⁴.

Sanığa erteleme kararı ile birlikte hükmedilen cezanın alt sınırından az olmayacak şekilde bir ila üç yıl arasında bir deneme süresi verilir. Sanığa deneme süresi içerisinde yükümlülük yüklenebilir, rehber görevlendirilebilir. Sanık bu deneme süresi içerisinde yeni bir suç işler veya yükümlülüklere aykırı davranırsa mahkeme tarafından ertelenen cezasının kısmen veya tamamen çektirilmesine karar verilir. Denetim süresini suç işlemeden, yükümlülüklere uygun davranarak geçirirse cezası infaz edilmiş sayılır.

Sanık hakkında mahkeme tarafından öncelikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı hususu tartışılıp daha sonra şartları varsa erteleme kurumu uygulanmalıdır. Çünkü hükmün açıklanmasının geri bırakılması sanık için daha lehedir⁷⁵.

Mahkemece karar verilebilir.

(5)Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(6)Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.

(7)Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklere, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

(8)Denetim süresi yükümlülüklere uygun veya iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

⁷⁴Akkaya, Ç. (2006). *Cezaların Belirlenmesi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı ve İnfaz Hukuku*. Ankara: Kardal Yayınları. s. 105.

⁷⁵Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz, Yentürel, T. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Erteleme Kurumlarının Karşılaştırılarak Farkları ve Sanığın Lehine Olan Kurumun Tespiti Üzerine İnceleme. Erişim Tarihi: 30.07.2012,

1.3.5. Hapis Cezasının İnfazının Ertelenmesi

Hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı ertelenebilir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16. maddesinde hastalık nedeniyle, aynı kanununun 17. maddesinde hükümlünün istemiyle hürriyeti bağlayıcı cezaların infazının ertelenmesi düzenlenmiştir⁷⁶.

Hapis cezasının infazının ertelenmesi 1-hastalık nedeniyle infazın geri bırakılması, 2- hükümlünün istemi üzerine infazın geri bırakılması şeklinde olur⁷⁷.

<http://www.turkhukuk sitesi.com>; Kahraman, U.H. Cezanın Ertelenmesi - Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Erişim Tarihi: 30.07.2012, <http://www.turkhukuk sitesi.com/makale-1399.htm>.

⁷⁶Akkaya, a.g.e., s. 337.

⁷⁷5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16. maddesi;

Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi:

Madde 16- (1)Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57. maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2)Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3)Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde üçer aylık dönemlere göre bu fıkrada yazılı usule uygun olarak incelettilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkrada yazılı yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

Cezanın infazının ertelenmesi, mahkûmiyet hükmünün hukuki niteliğinde herhangi bir değişiklik yapmamaktadır. Belli durumlarda yüklenmiş olsa da bunun, mevcut mahkûmiyet hükmünün hukuki sonuçlarına değiştirecek, ortadan kaldıracak bir özelliği bulunmamaktadır.

Türk Ceza Kanunu'ndaki özel düzenleme ile kabul edilen bu kuruma göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, bu suç nedeni ile önceden bir tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilmemiş olması kaydı ile "kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak" suçundan cezaya hükmedildikten sonra da, kişi TCK'nın 191/2. ila 191/4. fıkralarına göre "tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine" tabi tutulabilir⁷⁸. Bu durumda,

(4)Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

Hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi:

Madde17- (1) Üç yıl ve daha az süreli hapis cezalarının derhâl infazının, hükümlü veya ailesi için mahkûmiyetin amacı dışında ağır bir zarara neden olacağı anlaşılırsa, hükümlünün istemi üzerine infazı Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir. Erteleme süresi altı ayı geçemez.

(2)Üç yıl ve daha az süreli hapis cezaları; hükümlünün yüksek öğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya adı geçenlerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin tarım topraklarının işlenebilmesinin olanaksız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle ara verilerek infaz edilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(3)Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir koşula bağlanabilir.

⁷⁸5237 sayılı TCK'nın 191. Maddesi: (değişik madde RG. T: 19.12.2006 RG. NO: 26381 Kanun NO: 5560/7)

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı açılan davada mahkeme, birinci fıkraya göre hüküm vermeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, denetimli serbestlik tedbirine karar verebilir. (EKLENMİŞ CÜMLE RGT: 14.04.2011 RG NO: 27905 KANUN NO: 6217/20) Bu karar, durma kararının hukuki sonuçlarını doğurur.

(3) Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama

hükmolunan cezanın ”infazı ertelenir”. Tedavi ve tedbir kararının gereklerine uygun davranılması halinde, ”ceza infaz edilmiş sayılır”; aksi halde ceza derhal infaz edilir⁷⁹.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunda ise beş yıllık deneme süresinin sanık tarafından iyi halli geçirilmesi halinde mahkeme tarafından düşme kararı verilir. Bu şekilde sanığa verilen ceza infaz edilmiş sayılmaz ve sanık hakkında herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Bu açıdan hapis cezasının infazının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu birbirinden farklı sonuçlar doğurmaktadır.

1.3.6. Koşullu Salıverme

Hükümlünün hürriyetini kısıtlayan cezasının bir bölümünü çekmesi halinde geri kalan bölümünü cezaevi dışında geçirmesi olanağının mahkeme kararıyla hükümlüye verilmesine şartla salıverilme denmektedir⁸⁰.

süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(4) Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz.

(5) Tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir.

(6) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten sonra da iki ilâ dördüncü fıkralar hükümlerine göre tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine tâbi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir. Ancak, bunun için kişi hakkında bu suç nedeniyle önceden tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmemiş olması gerekir.

(7) Kişinin mahkûm olduğu ceza, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, infaz edilmiş sayılır; aksi takdirde, derhal infaz edilir.

⁷⁹Kunter, N., Yenisey, F., Nuhoğlu, A., (2008). *Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi* (16.Baskı). İstanbul: Beta Yayınları. s. 1315.

Koşullu salıverilme, yapılan yargılama sonunda hakkında belli bir cezaya hükmedilen kişinin, mahkûm olduğu cezası tamamen infaz edilmeden hapisanedeki iyi davranış ve tutumu dolayısıyla serbesti sağlanması ve bu serbesti esnasında bir deneme süresi öngörülmesi ve öngörülen bu süre içerisinde hükümlünün yüklenen şartlara uyup uymadığını anlamak için getirilmiş olan bir kurumdur⁸¹.

Koşullu salıverilme, yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme kurumları gibi cezalar sistemini tamamlayan ve cezanın infazı sırasında bireyselleştirilmesini sağlayan bir kurumdur⁸².

Koşullu salıverilme kurumu CGTİHK'nın 107. maddesinde düzenlenmiştir⁸³. Koşullu salıverilme, ancak kesin salıverilme gününe kadar geçecek süre içinde bazı kayıt ve şartlarla hükümlünün serbest bırakılmasını sağlar⁸⁴.

⁸⁰Günay, a.g.e., s. 222.

⁸¹Gümüş, a.g.e., s.19-20.

⁸²Töngür, a.g.e., s. 41.

⁸³5275 sayılı CGTİHK'nın 107. Maddesi: (1) Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.

(3) Koşullu salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzaltı,

b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuz,

c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuzaltı,

d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuz,

e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla yirmisekiz,

Yıldır.

(4) Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının dörtte üçünü infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bu süreler;

-
- a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde kırk,
- b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzdört,
- c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla kırk,
- d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuzdört,
- e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuziki, yıldır. (EKLENMİŞ CÜMLE RGT: 25.07.2010 RG NO: 27652 KANUN NO: 6008/9) Bu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.
- (5) Koşullu salıverilme süresinin hesaplanmasında, hükümlünün (DEĞİŞİK İBARE RG: 19.12.2006 RG NO: 26381 KANUN NO: 5560/28) onbeş yaşını dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır.
- (6) Koşullu salıverilen hükümlünün tâbi tutulacağı denetim süresi, yukarıdaki fıkralara göre infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı kadardır. Ancak süreli hapislerde hakederek tahliye tarihini geçemez.
- (7) Hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir.
- (8) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlüler, denetim süresinde eğitimlerine, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir kurumda devam ederler.
- (9) Hâkim, denetim süresinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya yanında çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.
- (10) Hâkim, koşullu salıverilen hükümlünün kişiliğini ve topluma uyumdaki başarısını göz önünde bulundurarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan veya herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri denetim süresi içinde kaldırabilir.
- (11) Bir hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında ceza infaz kurumu idaresi tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, hükmü veren mahkemeye; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir. Mahkeme, bu raporu uygun bulursa hükümlünün koşullu salıverilmesine dosya üzerinden karar verir. Mahkeme, raporu uygun bulmadığı takdirde gerekçesini kararında gösterir. Bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.
- (12) Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararı geri alınır.
- (13) Koşullu salıverilme kararının geri alınması hâlinde hükümlünün;
- a) Sonraki suçu işlediği tarihten itibaren kalan cezasının aynen, (DEĞİŞİK BENT RGT: 01.06.2005 RG NO: 25832 KANUN NO: 5351/8)
- b) Yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde, bu yükümlülüklerle uymama tarihi ile hak ederek salıverilme tarihi arasındaki süreyi geçmemek koşuluyla takdir edilecek bir sürenin, Ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir. Koşullu salıverilme kararının geri alınmasından sonra aynı hükmün infazı ile ilgili bir daha koşullu salıverilme kararı verilmez.

Koşullu salıverilme hükümlünün kabulüne bağlı değildir, resen uygulanır. Kural olarak koşullu salıverilme her türlü yani kısa veya uzun süreli hapis cezası için de uygulanabilir.

Koşullu salıverilen hükümlü, denetim süresini yükümlülüklerine uygun ve iyi halli olarak geçirdiği takdirde, cezası infaz edilmiş sayılır⁸⁵. Mahkûmiyetin bütün neticeleri varlığını korur. Koşullu salıverilmenin amacı; hükümlüyü topluma kazandırma ve ıslah etmektir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasında sanık, denetim süresini yükümlülüklerine uygun ve iyi halli olarak geçirdiği takdirde cezası infaz edilmiş sayılmaz, sanık hakkında açılan kamu davasının düşmesine karar verilir. Bu bakımdan iki kurum arasında fark vardır.

1.3.7. Af

Af müessesesi oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Bugün ki anlamıyla af; cezalandırma hakkının devlet kudretine geçmesiyle ortaya çıkmıştır⁸⁶.

(14) Denetim süresi yükümlülüklerine uygun ve iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

(15) Koşullu salıverilme kararının geri alınmasına;

a) Hükümlü geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûm edilirse, hükmü veren ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi tarafından,

b) Hükümlünün bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmemesi hâlinde koşullu salıverilme kararına esas teşkil eden hükmü veren ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi veya koşullu salıverilme kararını vermiş olan mahkeme tarafından,

Dosya üzerinden karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

(16) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, "Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Bölüm, "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı Beşinci Bölüm, "Milli Savunmaya Karşı Suçlar" başlıklı Altıncı Bölüm altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

⁸⁴Özbek. *İnfaz Hukuku*. s. 247.

⁸⁵CGTİHK'nın 107/14. fıkrası: "Denetim süresi yükümlülüklerine uygun ve iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır." şeklindedir.

⁸⁶Özek, Ç. (1959). *Umumi Af, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt XXIV*. s.121.

Ceza hukuku bakımından af; suç işleyen kişinin takibi ve cezalandırılması suretiyle toplumsal erke ilişkin hakkın kullanılmasından adalet veya genel menfaat düşünceleriyle tamamen veya kısmen vazgeçilmesi anlamını taşır⁸⁷. Af, bir yargı tasarrufu değildir. Af, kaynağını Anayasadan alan, türüne göre hem kamu davasına ve hem de infaz ilişkisine son veren genel bir düşme nedeni⁸⁸ veya kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyetini bütün kanuni sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldıran, bazen de kesinleşmiş bir cezanın sadece kısmen ya da tamamen infazını önleyen veya başka bir cezaya dönüştüren yasama ya da yürütme organlarının yaptığı bir kamu hukuku tasarrufudur⁸⁹.

Af, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 97. ve 98. maddelerinde düzenlenmişken, 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 65. maddesinde düşme nedeni olarak düzenlenmiştir.

Türk literatüründe af, "genel af" ve "özel af" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel af hem cezayı hem de suçu ortadan kaldırır. Özel af ise suçu değil, sadece cezayı ortadan kaldırır⁹⁰.

Genel af; mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet kararını tüm sonuçları ile birlikte yok sayan ve yetkili merciler tarafından kullanılabilen bir tasarruftur. Özel af ise, yargı organları tarafından verilen ceza mahkûmiyetini ortadan kaldıran, azaltan veya daha hafif bir cezaya çeviren af çeşididir⁹¹.

⁸⁷Dursun, a.g.e. s. 373.

⁸⁸Kumbasar, a.g.m. s. 70.

⁸⁹Özbek, *TCK İzmir Şerhi*. s. 596.

⁹⁰Gözler, K. Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi. Erişim Tarihi:14.10.2012, <http://www.anayasa.gen.tr/af.pdf>.

⁹¹Seydioğlu, İ. Türkiye'de Ceza Afları, Ankara'da Af Konulu Alan Araştırması. *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt 8. s.4.

Özel af, davayı düşürmeyip cezanın infazını etkileyen bir kurumdur. Özel affin cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları hakkında herhangi bir etkisi olmayacaktır⁹².

Genel af mahkûmiyet hükmünden önce yürürlüğe girmişse, sanık hakkında henüz kamu davası açılmamış ise kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmeli, kamu davasının devam ettiği bir aşama ise bu durumda TCK'nın 65/1. ve CMK'nın 223/8. fıkraları gereğince düşme kararı verilmelidir. Ancak genel af mahkûmiyet hükmünden sonra yürürlüğe girmişse hükmolunan cezalar TCK'nın 65/1. fıkrası uyarınca bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar⁹³.

Af çıkarma yetkisi kural olarak Anayasa'nın 87. maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Ancak Anayasa'nın 104/2-b. bendi gereğince Cumhurbaşkanı'nın da özel af yetkisi bulunmaktadır.

Affin şarta bağlı olarak çıkarılabilmesi mümkündür. Örneğin 218 sayılı Af Kanunu, firar halinde olanların bu aftan faydalanabilmelerini üç ay içinde teslim olmaları şartına bağlamıştı⁹⁴. Ayrıca Anayasa'nın 163/3. fıkrası gereğince orman suçları için genel veya özel af çıkarılamaz⁹⁵.

TCK'nın 74. maddenin 3. fıkrası gereğince genel af halinde yargılama giderleri sanıktan istenemez.

⁹²Noyan, a.g.e. s. 187.

⁹³Polat, H., Polat, A.A., a.g.e. s.719.

⁹⁴Özbek, *TCK İzmir Şerhi*. s. 596.

⁹⁵Özbek, *İnfaz Hukuku*. s. 261.

BÖLÜM II

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KURUMUNUN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR

2.1. GENEL OLARAK

Yeni Türk Ceza kanunumuzda yapılan değişiklikler ve yenilikler sonucunda daha öncesinde mevzuatımızda olmayan bazı yeni uygulamalar kanunumuza girmiştir. Bunlardan biri olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi ilk olarak 15.07.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu'nun 23. maddesinde yer almış ve daha sonra 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda 5560 sayılı kanunla ve 5728 sayılı kanunla yapılan değişikliklerle Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinde düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK'ya yeni eklenen "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kurumu, Batılı ülkelerde uzun zamandır mevcuttur. Kurum 1950'li yıllardan bu yana Kara Avrupa'sı hukuk sistemlerinde varlığını sürdürmektedir. Uygulama önce Anglo-Sakson hukukunda ortaya çıkmış ve daha sonra Kara Avrupa'sı hukukunu etkileyerek ceza kanunlarında yerini bulmuştur⁹⁶.

Yine Belçika'da aynı kurum 29.06.1964 tarihli kanunla hukuk sistemine girmiştir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu, Hollanda, Japonya, Polonya, İsviçre gibi ülkelerde de görmekteyiz⁹⁷.

⁹⁶Töngür, a.g.e., s. 207-208.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu Anglo-Sakson hukuk sisteminde yargılanması tamamlanmış olan sanığın belli bir süre denetim altında tutulması "probation"⁹⁸ esasına dayanır. Hâkim, sanığın suçluluk ve kusurluluğunu saptamakla beraber cezaya hükmetmeyi geri bırakmakta ve onu belirli bir deneme süresine tabi tutmaktadır. Deneme süresini sanık olumlu geçirdiği takdirde suçlu için bir mahkûmiyet kararı verilmemektedir. Böylece deneme süresini başarıyla geçirmiş olan suçlu, damgalama süreci dışına çıkarılmakta, bir yargı kararına muhatap olmamaktadır. Bu kurum, çağdaş ceza hukukunun amaçlarından biri olan kişiyi mümkün olduğu kadar damgalamamayı ve toplum ile uyum sağlamasını amaçlamaktadır⁹⁹.

5560 sayılı Kanunla değişik CMK'nın 231. maddesinin 5. ve 14. fıkraları gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için,

- a- Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın bir yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması,
- b- Verilecek cezanın soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlara ilişkin bulunması gerekirdi¹⁰⁰.

Ancak bu hükümler, 23.01.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanunla değiştirilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun şartları değişmiştir. Yapılan değişikliğe göre, artık iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tabi olmayan suçlarda da hükmün

⁹⁷İnci, Z.Ö. (2007, Temmuz). Ceza Muhakemesinde Yeni Bir Açılım: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Erişim Tarihi: 01.08.2012, <http://www.türkhukuksitesi.com.ct>

⁹⁸Artuk ve Tan'a göre probation: Suçluların gözetim altında özgür bırakılması, denetimli özgürlük anlamına gelmektedir." Artuk, M.E., Tan, Ü.S. Çocuk Hukuku Açısından Hükmün Ertelenmesi Müessesesi. Erişim Tarihi: 30/07/2012, <http://www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/454/5122.pdf>.

⁹⁹Malkoç, İ., Yüksektepe, M. (2008). *Açıklamalar ve Yorumlarla 5271 Sy. Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu: 2.Cilt*, Ankara: Malkoç Kitapevi. s. 1253.

¹⁰⁰Meran, N. (2008, Temmuz). Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri. *THD, Yıl:3, Sayı:23*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 62.

açıklanmasının geri bırakılması uygulanabilecektir. Böylece hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin kapsamı genişletilmiş oldu. Ancak Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlar bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi uygulama yeri bulmayacaktır¹⁰¹.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu bir erteleme çeşididir. Sanık hakkında başlatılan ceza muhakemesi sonucunda sanığın suçu işlediğinin sabit olmasına rağmen mahkeme, hükmetmiş olduğu mahkûmiyet kararının açıklanmasını belli koşullar altında ertelemektedir. Koşullar yerine getirildiğinde mahkeme tarafından hüküm kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir¹⁰².

Bu kurum, içerdiği düzenlemeler ve getirilişindeki amaç dikkate alındığında; geçmişi itibariyle suça meyilli olmayan ve daha önce herhangi bir kasıtlı suçtan mahkûm olmayan kişilerin tesadüfen bir suç işlemeleri halinde, bu kişilerin suçun meydana gelmesinden duydukları pişmanlığın doğal sonucu olarak suçtan hâsıl olan ve dış dünyaya yansıyan bir takım zararları gidermeleri halinde uygulama alanı bulan ve niteliği itibariyle maddi hukuka ilişkin sonuçlar doğuran bir niteliğe sahiptir¹⁰³. Suç işlediği sabit olan kişinin, hükmün açıklanmasının geri bırakılması yoluyla yeniden suç işlemekten alıkonulmuş olacağı öngörülmüştür. Ceza muhakemesinin temel amaçları arasında yer alan failin topluma kazandırılmasını sağlama bakımından, bir etken olarak kabul edilmiştir¹⁰⁴. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade

¹⁰¹5271 sayılı CMK'nın 231/14. fıkrası:” Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasa'nın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.”şeklindedir.

¹⁰²Turhan, F. (2006). *Ceza Muhakemesi Kanunu (1. Baskı)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım. s. 388.

¹⁰³Aras, B. (2008, Haziran). Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar, *THD. Yıl:3, Sayı:22*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 71-72.

¹⁰⁴Çolak, N.İ., Özdemir, D. (2011). Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Memuriyete Etkisi, *TAAD, Cilt 1, Nisan, Sayı:5, Yıl:2*, Ankara, s. 97.

eder¹⁰⁵. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için gerekli olan şartlar CMK'nın 231. maddesinde sayılmıştır¹⁰⁶.

¹⁰⁵ 5271 sayılı CMK'nın 231/5. fıkrası: "Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, (değişik ibare RG T.:08.02.2008 RG. NO: 26781 Kanun No: 5728/562)iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder." şeklindedir.

¹⁰⁶ "... Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, hukukumuzda ilk kez çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Yasası'nın 23. maddesi ile kabul edilmiş olup, 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 Sayılı Yasanın 23. maddesiyle 5271 Sayılı Yasanın 231. maddesine eklenen 5-14. fıkralar ile de büyükler için kabul edilmiş, aynı yasanın 40. maddesiyle 5395 Sayılı Yasanın 23. maddesi değiştirilmek suretiyle, denetim süresindeki farklılık hariç olmak koşuluyla, çocuk suçlular ile yetişkin suçlular hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından aynı koşullara tabi kılınmıştır. Başlangıçta yetişkin sanıklar yönünden şikâyete bağlı suçlarla sınırlı olarak, hükmolunan bir yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası için kabul edilen bu müessese, 5728 Sayılı Yasanın 562. maddesi ile 5271 Sayılı Yasanın 231. maddesinin 5 ve 14. fıkralarında yapılan değişikliklerle Anayasanın 174. maddesinde güvence altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlar ayırık olmak üzere, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasına ilişkin tüm suçları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. 5560, 5728, 5739 ve 6008 Sayılı Yasalar ile 5271 sayılı CYY'nın 231. maddesinde gerçekleştirilen değişiklikler göz önüne alındığında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının koşullarını şu şekilde belirlemek mümkündür:

1) Suça ilişkin koşullar;

a- Yapılan yargılama sonucu hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması,
b- Suçun, Anayasa'nın 174. maddesinde güvence altına alınan İnkılâp Yasalarında yer alan suçlardan bulunmaması

2) Sanığa ilişkin koşullar;

a- Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış olması,
b- Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesi,
c- Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak, sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate ulaşılması,
d- Sanığın açıkça bu kurumun uygulanmasını kabul etmeme yönünde irade beyan etmemesi gerekmektedir.

Tüm bu koşulların bulunması halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecek ve sanık beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulacaktır. Bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde;

Somut olayda; yerel mahkeme tarafından sanık hakkında kasten yaralama suçundan sonuç olarak hükmolunan 1 yıl 15 ay hapis cezası, 2 yılın üzerinde olması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun ceza miktarına ilişkin objektif koşulu

Hâkim sanık hakkında kurulan hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağını resen değerlendirir¹⁰⁷. Mahkeme tarafından objektif koşulları gerçekleştiği halde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun tartışılmaması, yazılı emir yoluyla bozma nedeni oluşturacaktır¹⁰⁸.

CMK Tasarısı'nda bulunan ancak kanuna alınmayan, mevzuatımızda ilk olarak sadece Çocuk Koruma Kanunu'nda çocuklar ile ilgili olarak düzenlenen müessese Aralık 2006'da yapılan 5560 sayılı kanun değişikliği ile Ceza Muhakemesi Kanunu'na eklenmiş bulunmaktadır. Çocuklarla ilgili olarak 5395 sayılı Kanunun 23. maddesi 5560 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir¹⁰⁹. Görüldüğü gibi hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi ilk kez Çocuk Koruma Kanunu ile getirilmiş daha sonra 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinde düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinde, hükmün açıklanmasının şartları, sonuçları ve uygulanma usulleri düzenlenmiştir.

gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanması olanağı bulunmadığından, kasten yaralama suçundan kurulan yerel mahkeme hükmünün, özel dairece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanma koşullarının değerlendirilmesi amacıyla sair yönler incelemeksizin bozulmasına karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır.

Bu itibarla, Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının kabulüne, özel dairece sair hususlar incelenmeksizin verilen bozma kararının kaldırılmasına ve dosyanın incelenmek üzere özel daireye gönderilmesine karar verilmelidir.”, YCGK.’nun 2011/3-15 E., 2011/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁷Taşdemir, K., Özkepir, R. (2007). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (3. Baskı)*. Cilt 1, 3.Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi. s. 1049.

”... sanıklar Erkan ve Uğur hakkında reşit olmayan mağdureyi rızasıyla kaçırıp alıkoymak suçundan hükmolunan ceza miktarı nazara alındığında, hükümden sonra yürürlüğe giren 5560 sayılı kanunun 23. maddesi ile eklenen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair 5271 sayılı CMK'nın 231/5. maddesinin sanıklar hakkında uygulanıp uygulanmayacağına takdir ve değerlendirilmesinin mahkemesince yapılması lüzumu,” Yargıtay 5. CD.’nin, 19.03.2007 tarihli ve 705/2051 esas sayılı kararı.

¹⁰⁸Artuç, M, Hırsılı, T. (2011), *Hüküm Kurma Esasları*. s. 328.

¹⁰⁹Hakeri, H., Ünver, Y, (2012). *Ceza Muhakemesi Hukuku (5. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi. s. 673.

2.2. ÖN KOŞULLAR

2.2.1. Sanık Hakkında Bir Mahkûmiyet Hükümü Kurulması

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için öncelikle sanığın yargılanıp bunun sonucunda bir mahkûmiyet kararının verilmesi gerekmektedir¹¹⁰. Mahkeme sanık hakkında duruşma açacak, delilleri toplayacak, değerlendirecek ve bir kanaate ulaşarak sanığın suçu işlediğini sabit görüp hakkında mahkûmiyet hükmü kurarsa sanık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasından faydalanabilecektir. Yapılan yargılama sonucunda sanık beraat ederse hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi sanık hakkında uygulama yeri bulmayacaktır.

Hüküm türleri 5271 sayılı CMK'nın 223/1. fıkrasında sayılmıştır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için öncelikle sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmalıdır. Ancak yapılan yargılama sonucunda beraat, düşme, ceza verilmesine yer olmadığına, sadece güvenlik tedbirine, durma, yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme kararları verilmesi halinde sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyecektir. Çünkü bu durumlarda ortada infaz edilebilir bir hüküm bulunmamaktadır¹¹¹.

Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmü TCK'nın 61. maddesine göre tüm artırım ve indirimler yapılarak sonuç olarak bulunan cezadan oluşur. Mahkeme tarafından kurulan nihai hükümde sanığın sonuç cezası açık olarak belirtmelidir. Hüküm kurulmadan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması

¹¹⁰Çolak, H., Taşkın, M. (2007). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (Güncellenmiş - Genişletilmiş 2. Baskı)*, Ankara: Seçkin Yayınları.

¹¹¹İpek, A.İ. (2011, Ekim). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının İkinci Keza Verilecek Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına Engel Teşkil Edip Etmeyeceği Üzerine Bir Değerlendirme. *THD.*, Yıl:6, Sayı: 62, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 63.

uygulanamaz¹¹². Bunun sebebi ise kurulan hükmün denetiminin mümkün olabilmesini sağlamak ve ayrıca sanığın koşullara uymaması halinde ileride alacağı cezayı önceden bilmesini sağlamaktır.

Sanık hakkında birden çok suçtan mahkûmiyet hükmü kurulması halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı hususu, her suç yönünden ayrı ayrı değerlendirilmelidir¹¹³.

2.2.2. Uzlaşmaya Tabi Suçlarda Uzlaşmanın Sağlanamamış Olması

Uzlaşma müessesesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması birbirine benzer nitelikler taşıyan kurumlardır. Bu nedenle CMK'nın 231/5. fıkrasında uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Yargılama konusu fiil, CMK'nın 253. maddesi uyarınca uzlaşmaya tabi ise, öncelikle uzlaşma yoluyla uyuşmazlığın sona

¹¹²''...buna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için, mahkemenin öncelikle sanık hakkında bir hüküm tayin etmesi, saptadığı sonuç cezanın Yasada ceza miktarı ve süresi bakımından öngörülen sınırlar içinde kaldığını tespit etmesi, ayrıca yine Yasada fail bakımından aranan diğer koşulların da gerçekleştiğini belirlemesi gerekmektedir. Kuşkusuz mahkeme sanık hakkında saptadığı cezayı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararında gösterecektir. Böylece sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği veya öngörülen denetimli serbestlik yükümlülüğüne aykırı davrandığında, kendisine açıklanacak ve mahkemece değiştirilmemesi halinde de infaz edilecek olan cezayı önceden öğrenmiş olacaktır.'' YCGK'nın 25.09.2007 tarihli ve 2007/1-183 E., 2007/190 K. sayılı kararı ve aynı yöndeki kararlar için Bkz, Yargıtay 8.CD'nin 12.05.2008 tarihli ve 2008/6635 E., 2008/5419 K. sayılı kararı, Yargıtay 6.CD'nin 08.03.2007 tarihli, 2006/16981 E., 2007/2978 K. sayılı kararı, Yargıtay 8.CD'nin, 03.12.2007 tarihli ve 2007/8665 E., 2007/8522 K. sayılı kararı.

¹¹³''...Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının 5271 sayılı CYY'nin 223. maddesi uyarınca düşürülmesi sonucunu doğurduğundan, bu niteliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birisini oluşturmaktadır. Yerleşmiş yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere, düşme nedenlerinin her bir suç yönünden ayrı ayrı nazara alınması gerekmektedir. Bu nedenle birden fazla suçtan mahkûmiyet halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı hususu her suç yönünden ayrı ayrı değerlendirilmelidir.'' YCGK'nun 03.02.2009 tarihli, 2008/11-250 E., 2009/13 K. sayılı kararı.

erdirilmesi denenecektir¹¹⁴. Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini defaten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verecektir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde; sanık hakkında şartları aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. CMK'nın 254/2. fıkrasındaki düzenleme uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından 231. maddenin 11. fıkrasındaki şartlar aranmaksızın hüküm açıklanacaktır¹¹⁵.

Bu durumda uzlaşma hükümleri uygulanınca mahkûmiyet hükmü kurulmayacağından sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemeyecektir.

Uzlaştırma kurumu, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına göre daha öncelikli bir konudur. Uzlaştırma işlemleri yapılmadan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi kanuna aykırı olacaktır¹¹⁶.

¹¹⁴''... hakaret eyleminin yakınmaya bağlı olması karşısında;5271 sayılı CYY.nın 253 ve 254. Maddelerine göre uzlaşma işleminin yapılarak, tarafların uzlaşmaması ve hükümlülük kararı verilmesi gerektiği takdirde 5560 sayılı Yasa ile değişik CYY.nın 231. maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması hususunun değerlendirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.'' Yargıtay 4.CD.'nin, 04.07.2007 tarihli ve 2006/1618 E., 2007/6391 K. sayılı kararı.

¹¹⁵Aras, a.g.m. s.76.

¹¹⁶Artuç, M. (2008, Mayıs). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması. *THD, Yıl:3, Sayı: 21*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 116.

2.3. SUÇA VE CEZAYA İLİŞKİN KOŞULLAR

2.3.1. Suça İlişkin Koşullar

Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise mahkeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir¹¹⁷. Görüldüğü gibi hükmün açıklanmasının geri bırakılması kural olarak bütün suçlar bakımından uygulanabilmektedir.

01.03.2008 tarihinde yürürlüğe giren 26.02.2008 tarih ve 5739 sayılı yasayla, CMK'nın 231/5-14. fıkralarında yer alan hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümleri 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı suçlar, 477 sayılı disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkında kanunda yer alan disiplin suçları, 3713 sayılı terörle mücadele kanunu kapsamında kalan ve onbeş yaşından büyüklerin işledikleri terör suçları hakkında, 5941 sayılı yeni çek kanununda karşılıksız çek keşide etme suçunda ve Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmaz¹¹⁸.

Bu istisnalar dışında uygulamanın getirdiği ve tartışmalı olan istisnalarda mevcuttur. Bunlardan biri eski 3167 sayılı yasada düzenlenen karşılıksız çek keşide etme suçu yer almaktadır. İmar kirliliğine neden olma suçu (TCK'nın 184. maddesi), uyuşturucu madde kullanmak veya bu amaçla bulundurmamak suçu (TCK'nın 191. maddesi) ile niteliği gereği disiplin ve tazyik hapsini gerektiren eylemlerde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır¹¹⁹.

¹¹⁷5271 sayılı CMK'nın 231/5. fıkrası.

¹¹⁸Artuç, a.g.e. , s. 110-114.

¹¹⁹Kumbasar, a.g.e., s. 130.

Yargılama konusu suçun kasıtlı veya taksirli suç olması¹²⁰ ile şikâyete bağlı olup olmaması arasında herhangi bir fark yoktur. Adli para cezasına ilişkin hükmün açıklanmasının geri bırakılabilmesi için para cezasının miktarı önem arz etmez¹²¹. Hapis cezasından para cezasına çevrilen ceza hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanmaz. Ancak tek başına veya bir hapis cezası ile birlikte doğrudan doğruya hükmedilen para cezası hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanabilir¹²². Hapisten çevrilen adli para cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması mümkün değildir¹²³.

¹²⁰Soyaslan, D. (2010). *Ceza Muhakemesi Hukuku (Güncelleştirilmiş 4. Baskı)*. Ankara: Yetkin Yayınları. s. 417.

¹²¹Polat H., Polat, A.A. a.g.e., s. 607.

¹²²Polat H., Polat, A.A. a.g.e., s. 607; Şen, a.g.m., s. 6.

''...Uyuşmazlık konusunu, taksirli suçlarda hükmedilen iki yıldan fazla hapis cezalarının, adli para cezasına çevrilmesi halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip, verilemeyeceği oluşturduğundan, hükmün açıklanmasının tüm koşulları ve sonuçlarının değil, 5271 sayılı Yasanın uyuşmazlıkla ilgili 231. maddesinin 5, 7 ve 11. fıkralarının değerlendirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır. 5271 sayılı CYY'nın 231. maddesinin 5. fıkrasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına konu mahkûmiyetin, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması gerektiği vurgulanmış, ancak buradaki adli para cezasının 5237 sayılı TCY'nın 50. maddesi uyarınca, kısa süreli veya taksirli suçlardaki uzun süreli hapis cezalarına seçenek olarak çevrilen adli para cezası mı, yoksa 5237 sayılı Yasanın 52. maddesinde öngörülen adli para cezası mı olduğu yönünde bir belirlemeye yer verilmemiştir. Anılan fıkrada belirtilen adli para cezasından ne kast edildiği, 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 7. fıkrasındaki; <Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez> şeklindeki hükmü ile; 11. fıkrasındaki; <...Ancak, mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunun değerlendirilerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşulların varlığı halinde, hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek, yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir> biçimindeki hükümlerinden yola çıkılarak belirlenmesinde zorunluluk bulunmaktadır. Her iki fıkranın da açık hükümlerinden anlaşılacağı üzere, 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 5. fıkrasında kast edilen adli para cezası, seçenek yaptırım olarak hükmedilen adli para ceza olmayıp, 5237 sayılı Yasanın 52. maddesinde öngörülen ve hapis cezası ile birlikte veya yalnız hükmedilen adli para cezasıdır. Böyle bir kabul, her iki fıkranın ve müessesenin de doğal sonucudur. 647 sayılı Yasanın 4. maddesinin 3 ve 4. fıkraları ile benzer düzenlemeleri içeren 5237 sayılı Yasanın 50. maddesinin 4 ve 5. fıkralarındaki; Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı hâlinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adli para cezasına

çevrilebilir.Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir. Hükümden hareketle, mademki asıl mahkûmiyet çevrilen adli para cezası veya tedbirdir, 231. maddenin 7. fıkrası uyarınca seçenek yaptırımlara çevrilemeyecek hapis cezası kısa süreli hapis cezasından ibarettir, o halde taksirli suçlardan hükmolunan iki yıldan fazla hapis cezaları da adli para cezasına çevrildiğinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına konu olabilirler şeklindeki bir yaklaşımla, seçenek yaptırımlara çevirme yasağının sadece kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için getirildiğinin kabulü hukukun temel ilkeleri ve 231. maddenin 7 ve 11. fıkralarındaki düzenlemelere aykırı olacağı gibi yasa koyucunun amacı ile de bağdaşmaz. Zira Yasa Koyucu 7. fıkra ile açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümdeki cezanın adli para cezasına dönüştürülemeyeceği veya cezanın ertelenemeyeceğini amaçlamış olup, bu hükümle taksirli suçlar yönünden bir istisna getirmiş değildir. Böyle bir yaklaşım müessesenin hukuki niteliğiyle de bağdaşmayacaktır. Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19.02.2008 gün ve 346-25 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden ve doğurduğu sonuçlar itibariyle karma bir özelliğe sahip bulunan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülöklere uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının 5271 sayılı CYY'nın 223. maddesi uyarınca düşürölmesi sonucu doğurduğundan, bu niteliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birisini oluşturmaktadır. Koşullu bir düşme nedeni oluşturan <hükmün açıklanmasının geri bırakılması> müessesesi (mahkûmiyet, suç niteliği ve ceza miktarına ilişkin) objektif koşulların varlığı halinde, diğer kişiselleştirme hükümlerinden önce ve re'sen mahkemece değerlendirilerek, uygulanması yönünde kanaate ulaşıldığı takdirde, hiçbir isteme bağılı olmaksızın öncelikle uygulanacak, koşullarının bulunmadığı veya uygulanmaması yönünde kanaate ulaşıldığı takdirde ise diğer kişiselleştirme nedenleri değerlendirilebilecektir. Bu kararda da açıkça belirtildiği üzere, sanık hakkında sonuç cezanın tayininden sonra, hükmolunan cezanın iki yılı veya daha az süreli hapis cezası olması veya adli para cezası olması halinde, öncelikle yasal bir zorunluluk olarak 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 5-14. fıkralarında düzenlenmiş bulunan hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının bulunup bulunmadığı, hiçbir isteme gerek kalmaksızın re'sen değerlendirilecek, olumsuz sonuca ulaşıldığı takdirde, cezanın kişiselleştirilmesine ilişkin 647 sayılı Yasanın 4 ve 6. maddeleri ile 5237 sayılı Yasanın 50 ve 51. maddeleri yönünden bir değerlendirme yapılabilecektir. Görüldüğü gibi, sanık hakkında hükmolunan hapis cezasının henüz seçenek yaptırım olarak adli para cezasına ve tedbire çevrilmeden hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının değerlendirilmesi zorunlu olup, ancak bu konuda olumsuz bir kanaate ulaşıldığı takdirde uygulanabilecek bir hükme dayanılarak sonuç cezanın çevrilen adli para cezası veya tedbir olduğundan hareketle taksirli suçlarda hükmolunan 2 yıldan fazla hapis cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceğini kabul etmek olanaklı değildir. Diğer yönden; 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 7 ve 11. fıkralarına aykırı olarak hükmolunan cezanın adli para cezasına çevrilmesi ve bilahare sonuç cezanın adli para cezası olduğundan bahisle, hukuka aykırı bir uygulamanın sonuçlarından sanığın ikinci kez yararlandırılması da hukuken kabul edilemez.'' YCGK'nun 17.02.2009 tarihli, 2009/9-7 E., 2009/24 K. sayılı kararı.

2.3.2. Cezaya İlişkin Koşullar

5237 sayılı Türk Ceza Kanun'unun 45. maddesinde cezalar; hapis cezası, adli para cezası, hapis ve adli para cezası birlikte, hapis veya adli para cezası seçimlik olarak öngörülmüştür. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için hükmolunan netice cezanın hapis cezası ise 2 yılı geçmemesi veya hükmün adli para cezasını içermesi gerekir.

Sanık hakkında hükmedilen sonuç ceza adli para cezası ise bu adli para cezasının doğrudan verilen adli para cezası olması gerekir. Hapisten çevrilen adli para cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanmaz. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına hükmedilmesi için adli para cezasının miktarı önem arz etmemektedir.

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için önceki kanunda hapis cezasının bir yıl veya altı olması gerekiyordu. Ancak daha sonra yapılan değişikliklerle iki yıl veya altındaki hapis cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanır hale gelmiştir¹²⁴.

ÇKK'nın 23/1. maddesinin ilk düzenlenmesinde çocuklar için hapis cezası 3 yıl olarak belirlenmiş ancak 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı yasa ile çocuklar için de hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşulları yetişkinlere ilişkin

¹²³...bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; sanığın taksirle öldürme suçundan mahkûmiyetine karar verilen olayda, hükmolunan iki yıl bir ay hapis cezası, seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilmeden hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının değerlendirilmesi zorunlu olup, adli para cezasına çevrilmeden önceki sonuç ceza iki yıl bir ay hapis olarak tayin edildiğinden, CYY'nın 231. maddesinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle, taksirle öldürme suçundan kurulan 2 yıl 1 ay hapis cezasından çevrilen adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet hükmünün, özel dairece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanıp uygulanmayacağına değerlendirilmesi gerektiğinden bozulmasına karar verilmesi yerinde değildir." YCGK'nun 09.10.2012 tarihli, 2012/9-1233 E. ve 2012/1807 K. sayılı kararı.

¹²⁴ 23.01.2008 tarih, 5728 sayılı kanunla değişik CMK'nın 231/5. fıkrası.

koşullara bağlanmış ve kurum bir yıl hapis cezaları için uygulanabilir hale gelmiş ancak sonraki 5728 sayılı yasayla bu süre iki yıla çıkarılmıştır. Böylece hükmün uygulanması açısından çocukların hukuki durumu denetim süresi hariç büyükler ile çocuklar arasında paralellik sağlanmıştır¹²⁵.

Yargılama sonucu hükmolunacak somut ceza iki yıl veya daha az süreli hapis cezası veya para cezası olacaktır. Burada somut ceza denmesinin amacı, yasadaki eylem için yazılı ceza iki yıldan fazla olsa bile çeşitli cezayı azaltıcı nedenlerle hükümde bu cezanın miktarı iki veya daha az süreye indiğinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Maddenin 5. fıkrası yargılama sonucu hükmolunan cezadan söz ederek somut cezayı öngörmüştür¹²⁶.

¹²⁵”...5395 sayılı Yasanın 23. maddesi uyarınca, çocuklar tarafından işlenen suçlardan dolayı hükmolunan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası maddedeki diğer objektif ve subjektif koşulların bulunması halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına konu olabilecektir. Anılan düzenlemede, hükmolunan cezanın tedbirlere veya adli para cezasına çevrilemeyeceği veya ertelenemeyeceğine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle, müessesenin hukuki niteliği bir tarafa bırakılarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmekle yetinilmemiş, hükümdeki hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesine karar verilmiş, hatta bununla da yetinilmemiş, erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması müesseselerinin bir arada uygulanamayacağı dikkate alınmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile birlikte erteleme kararları da verilmiştir. Yasa koyucu tarafından uygulamadaki bu farklı algılama ve uygulamaların önüne geçilmek amacıyla 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Yasanın 40. maddesi ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Yasası'nın 23. maddesi değiştirilmek suretiyle denetim suresindeki farklılık hariç olmak koşuluyla, çocuk suçlular ile yetişkin suçluları hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından aynı koşullara tabi kılınmış, 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Yasanın 23. maddesiyle 5271 sayılı Yasanın 231. maddesine eklenen 5-14. fıkralar ile de büyükler için kabul edilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması, yetişkin sanıklar yönünden başlangıçta şikâyete bağlı suçlarla sınırlı olarak, hükmolunan bir yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası için kabul edilmiş iken, 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 23.01.2008 gün ve 5728 sayılı Yasanın 562. maddesi ile 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 5 ve 14. fıkralarında yapılan değişiklik ile de, hükmolunan iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezaları için uygulanabilir hale getirilmiş, şikâyete bağlı suçlarla sınırlı olarak uygulanan bu müessese Anayasanın 174. maddesinde güvence altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlar ayrık olmak üzere, tüm suçları kapsayacak hale getirilmiştir.” YCGK'nun 17.02.2009 tarihli, 2009/9-7 E., 2009/24 K. sayılı kararı.

¹²⁶Donay S. (2012). Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesi. *İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 86, Sayı: 5*. s.153.

Birden fazla suç işlenmiş ve aynı gerekçeli kararda bu suçlardan mahkûmiyet hükmü kurulmuşsa, cezaların toplanması sistemi 5237 sayılı TCK sistemi ile kaldırıldığından, yukarıda belirlenen iki yıllık süre sınırı, her bir suç hakkında kurulacak hüküm¹²⁷ için ayrı ayrı değerlendirilir¹²⁸.

2.3.3. Hapis Cezasının Ertelenmesi Ve Seçenek Yaptırımlara Çevirme

TCK'nın 51. maddesinde erteleme kurumu düzenlenmiştir¹²⁹. Sanık TCK'nın 51. maddesindeki koşulları sağladığında sanık hakkında verilen hapis cezası

¹²⁷...3-Birden fazla suçtan mahkûmiyet halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinde, toplam ceza miktarı mı, yoksa her bir suç için verilen ceza miktarı mı nazara alınmalıdır? Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülükler uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının 5271 sayılı CYY'nın 223. maddesi uyarınca düşürülmesi sonucunu doğurduğundan, bu niteliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birisini oluşturmaktadır. Yerleşmiş yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere, düşme nedenlerinin her bir suç yönünden ayrı ayrı nazara alınması gerekmektedir. Bu nedenle birden fazla suçtan mahkûmiyet halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı hususu her suç yönünden ayrı ayrı değerlendirilmelidir." YCGK'nun 03.02.2009 tarihli, 2008/11-250 esas, 2009/13 karar sayılı ilamı.

¹²⁸Polat, H., Polat, A.A., a.g.e., s. 606.

¹²⁹5237 sayılı TCK'nın 51. maddesi:

Hapis cezasının ertelenmesi,

(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a)Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,

Gerekir.

(2) Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, hâkim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir.

ertelenebilir. Erteleme kararının verilebilmesi için; daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerekmektedir.

Sanığa verilen ceza iki yıl veya altında hapis cezası olması gerekmektedir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.

TCK'nın 51. maddesi gereğince sanığa verilen adli para cezasının ertelenmesine karar verilemez. Yeni TCK ile sadece hapis cezaları ertelenebilir¹³⁰.

(3)Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.

(4)Denetim süresi içinde;

a)Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b)Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c)Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine, Mahkemece karar verilebilir.

(5)Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(6)Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.

(7)Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

(8)Denetim süresi yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildikten sonra erteleme kararı verilemez¹³¹. Yani iki kurum aynı anda uygulanamaz¹³².

Seçenek yaptırımlar ise TCK'nın 50. maddesinde düzenlenmiştir. Bir yıl veya daha az süreli hapis cezası adli para cezasına veya seçenek yaptırımlara çevrilebilir. Sanığın cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi için, sanığın sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecindeki davranışları mahkeme tarafından dikkate alınır. Seçenek yaptırımlar cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarındandır.

CMK'nın 231/7. fıkrası gereğince sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenmez ve seçenek yaptırımlara çevrilemez.

Mahkeme, sanığa ilişkin kurduğu mahkûmiyet hükmünü öncelikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşulları yönünden bir değerlendirme yapacak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması için gerekli koşullarının oluşmadığı ve uygulanmaması gerektiği yönünde kanaate ulaşırsa, hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesi hususlarını değerlendirebilecektir¹³³.

¹³⁰5237 Sayılı TCK'nın 51/1. fıkrası:” İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır.” şeklindedir.

¹³¹”... 5395 sayılı Yasanın 23. maddesi uyarınca, çocuklar tarafından işlenen suçlardan dolayı hükmolunan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası maddedeki diğer objektif ve sübjektif koşulların bulunması halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına konu olabilecektir. Anılan düzenlemede, hükmolunan cezanın tedbirlere veya adli para cezasına çevrilemeyeceği veya ertelenemeyeceğine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle, müessesenin hukuki niteliği bir tarafa bırakılarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmekle yetinilmemiş, hükümdeki hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesine karar verilmiş, hatta bununla da yetinilmemiş, erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması müesseselerinin bir arada uygulanamayacağı dikkate alınmaksızın...”YCGK'nun, 17.02.2009 tarihli ve 2009/9-7 esas, 2009/24 karar sayılı kararı.

¹³²5271 sayılı CMK'nın 231/7. fıkrası.

2.3.4. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulanamayacağı Suçlar

Görüldüğü gibi hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanabileceği suçların kapsamı çok geniştir. Ancak bunun yanında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanma alanı bazı suçlar ve cezalar bakımından sınırlandırılmıştır.

İki yılın üzerinde verilen hapis cezalarına hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanamaz. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanamayacağı suçlarda aşağıda sayılmıştır.

2.3.4.1. Anayasa'nın 174. Maddesinde Yer Alan Kanunlar

5271 sayılı CMK'nın 5728 sayılı kanunla değişik 231/14. fıkrasında Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunu'nun da yer alan suçlarla ilgili olarak bu kurumun uygulanamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümler, Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz¹³⁴. Sanık hakkında verilen sonuç ceza iki yıl veya daha az hapis cezası veya adli para cezası ise ve Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan İnkılâp Kanunlarında yer alan suçlardan değilse sanık hakkında

^{133>}... geçmişte hükümlülüğü bulunmayan sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları irdelenip sonucuna göre CMK'nın 231/5. madde ve fıkrası uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılmayacağı konusunda bir karar verildikten sonra hapis cezasının 5237 sayılı TCK'nın 50. maddesi uyarınca seçenek yaptırımlara çevrilmesi hususunun tartışılması gerekirken, önce hapis cezasının adli para cezasına çevrilip sonrasında suçun işleniş şekli sanığın yaşı, cezanın caydırıcılığı, hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde sanığı suç işlemekten alıkoymayacağı gibi yasal olmayan bir gerekçeyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi..'', Yargıtay 8.CD'nin., 20.10.2010 tarihli, 2008/17329 E., 2010/12100 K. sayılı kararı.

¹³⁴5271 sayılı CMK'nın 231/14. fıkrası:'' Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasa'nın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılâp kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.'' şeklindedir.

hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir. Anayasanın 174. maddesinde sayılan kanunlar, 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu, 25 Kasım 1925 tarih ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanunu, 30 Kasım 1925 tarih ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun, 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair kanun, 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamının Kabulü Hakkında Kanun, 1 Kasım 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbiki Hakkındaki Kanun¹³⁵, 26 Kasım 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lakap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanun¹³⁶, 26 Kasım 1934 tarih ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair¹³⁷ Kanunlardır.

2.3.4.2. Askeri Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar

Askeri suçlarla ilgili olarak 26.02.2008 tarihinde kabul edilen 5739 sayılı kanuna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümler askeri suçlarda uygulanmayacaktır. Kanununun 1. maddesiyle, 22.05.1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununa ek 10. madde eklenmiştir. Getirilen ek 10. madde uyarınca bu kanunda yazılı suçlarla ilgili olarak 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin 5. ila 14. fıkralarının uygulanmayacağı belirtilmiştir¹³⁸.

2.3.4.3. Disiplin Suç ve Cezaları

Normal suçlar için uygulanan hapis cezaları dışında hukukumuzda tazyik hapsi ve disiplin hapsi olarak bilinen hapis cezaları bulunmaktadır. Disiplin hapsi ile

¹³⁵ RG. T. 03.11.1928, RG. No:1030.

¹³⁶RG. T. 29.11.1934, RG. No: 2667.

¹³⁷RG. T. 13.11.1934, RG. No: 2879.

¹³⁸Aras, a.g.m., s. 80.

tazyik hapsinin uygulanmasını gerektiren eylemler, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun 'da ve İcra ve İflas Kanunun 'da düzenlenmiştir. Tazyik hapsi ile disiplin hapsini gerektiren eylemler suç olmadıklarından ve dolayısıyla CMK'nın 231/5. fıkrasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması için sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükümlenen cezanın hapis veya adli para cezası olmasından bahsedildiğine göre, tazyik hapsi ve disiplin hapislerinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmaz¹³⁹.

2.3.4.4. Terörle Mücadele Kanununda Düzenlenen Suçlar

5739 sy. Kanunun¹⁴⁰ 3. maddesiyle 3713 sy. Kanunun 13. maddesinde yapılan değişiklikle 12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda düzenlenen suçlar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanamayacaktır.

Bu suçlar, Terörle Mücadele Kanununun 3. ve 4. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu suçları işleyenler hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması yoluna gidilemez. Bunun istisnası onsekiz yaşından küçük çocuklara¹⁴¹ ilişkin terör suçlarıdır. Çocuklar Terörle Mücadele Kanunu kapsamında işledikleri suçlar bakımından, diğer koşullarında bulunması durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan yararlanabileceklerdir¹⁴².

¹³⁹Polat, H., Polat, A.A., a.g.e., s. 625.

¹⁴⁰01.03.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹⁴¹5237 sayılı TCK'nın 6/1-b. bendi gereğince çocuk deyiminden, henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılır.

¹⁴²Kumbasar, a.g.e., s. 154.

2.3.4.5. Karşılıksız Çek Keşide Etmek Suçu

Karşılıksız çek düzenleme eylemi 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda suç olarak düzenlenmiştir¹⁴³. Bu kanunda karşılıksız çek düzenleme suçunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin bir açıklık yoktu.

Daha sonra 20.12.2009 tarihinde yürürlüğe giren 14.12.2009 tarihli ve 5941 sayılı çek kanununda değişiklikler yapılmıştır. Karşılıksız çek keşide etme suçu, 5941 sayılı yasanın 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre karşılıksız çek keşide etme suçlarında sanık hakkında kurulan hükümde CMK'nın 231. maddesi olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmaz. Bu düzenleme karşısında artık karşılıksız çek keşide etme suçlarında hükmün açıklanmasının geri bırakılıp bırakılamayacağı hususu açıklık kazanmıştır.

Ancak daha sonra çek kanununda 01.01.2012 tarihli 6273 sayılı kanunla tekrar değişiklikler yapılmış ve çek kanununun 5. maddenin 11. fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır¹⁴⁴. Artık karşılıksız çek düzenleme suç olmaktan çıkarılmış, karşılıksız

¹⁴³3167 sayılı yasanın 16/1. fıkrası; "Üzerinde yazılı keşide tarihinden önce veya ibraz süresi içinde 4 üncü madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı haller saklı kalmak üzere, çek bedeli tutarı kadar adli para cezasıyla cezalandırılırlar. Ancak verilecek para cezası seksenmilyar liradan fazla olamaz. Bu miktar, 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ek 2. maddesine göre her yıl artırılır. Bu suçtan mükerrerlere, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir." şeklindedir.

¹⁴⁴Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı:

Madde 5 - (1) (Değişik fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.K/3. md.) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet savcısı tarafından, her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir. Bu fıkra hükmüne göre çek düzenleme ve çek hesabı açma

çek düzenleyenlere çek hesabı açma yasağı verilmektedir. Sonuç olarak sanık hakkında bir ceza verilmediğinden burada hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulama alanı bulamayacaktır¹⁴⁵.

yasağı kararı, karşılıksızdır işlemine tabi tutulan çekin düzenlenmesi suretiyle dolandırıcılık, belgede sahtecilik veya başka bir suçun işlenmesi hâlinde de verilir.

(2) (Mülga fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.K/3. md.)

(3) Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî sorumluluk ile idarî yaptırım sorumluluğu çek hesabı sahibine aittir.

(4) (Mülga fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.K/3. md.)

(5) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 35. maddesine göre derhal tebligat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terk edilmiş olması hâlinde de, tebligat yapılmış sayılır.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açılamaz.

(7) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle yükümlüdür.

(8) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına elektronik ortamda bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

(9) (Mülga fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.K/3. md.)

(10) (Değişik fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.Y/3. md.) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazlar hakkında, 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri uygulanır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılan başvurunun kabulü hâlinde, bu karar ile ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.

(11) (Mülga fıkra: 31.01.2012 - 6273 S.K/3. md.)

¹⁴⁵''... karşılıksız çek keşide etmek suçlarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümleri uygulanmaz.'' Yargıtay 10.CD'nin 02.07.2007 tarihli ve 2007/5010 E., 2007/8222 K. sayılı kararı.

2.3.4.6. İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu

5237 sayılı TCK'nın 184. maddesinde imar kirliliğine neden olmak suç olarak düzenlenmiştir¹⁴⁶.

İmar kirliliğine neden olma suçunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Bir kısım yazarlara göre, imar kirliliğine neden olma suçunda sanığın kendisine ait taşınmazda inşaat yapması fiili ile sınırlı olmak üzere, kamunun doğrudan maruz kaldığı bir zarar söz konusu olmadığından diğer şartlarda var ise sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulama yeri bulacaktır¹⁴⁷.

Ancak diğer yazarlara göre ise, imar kirliliğine neden olma suçunda korunan değer çevre kirliliği olduğundan, sanığın yapıyı yıkarak eski hale getirmesi veya projeye veya imara uygun hale getirmesi durumunda TCK'nın 184/5. fıkrası gereğince davanın düşmesi kararı verileceğinden düşme kararı yerine sanığa hükmün

¹⁴⁶ TCK'nın 184. maddesi: (1) Yapı ruhsatiyesi alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapan veya yaptıran kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yapı ruhsatiyesi olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılmasına müsaade eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Yapı kullanma izni alınmamış binalarda herhangi bir sınaî faaliyetin icrasına müsaade eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Üçüncü fıkra hariç, bu madde hükümleri ancak belediye sınırları içinde veya özel imar rejimine tâbi yerlerde uygulanır.

(5) Kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yaptığı veya yaptırdığı binayı imar plânına ve ruhsatına uygun hale getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmaz, açılmış olan kamu davası düşer, mahkûm olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.

(6)(Ek fıkra: 29.06.2005-5377 sy. Kanun'un 21. maddesi) İkinci ve üçüncü fıkra hükümleri, 12 Ekim 2004 tarihinden önce yapılmış yapılarla ilgili olarak uygulanmaz.

¹⁴⁷Bkz, Kıldan, İ.T., "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi", AD., Sayı: 35, Eylül 2009, s. 156, www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/35sayi.pdf; Töngür, a.g.e., s. 296; Bakıcı, a.g.e., s. 123.

açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi sanık aleyhine olduğu düşünülmektedir¹⁴⁸.

Yargıtay ise failin bu suçu işlemesi ile kamunun doğrudan bir zarara uğramadığı durumlarda fail hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı uygulanabileceği görüşündedir¹⁴⁹.

2.3.4.7. Disiplin ve Hapsen Tazyiki Gerektiren Eylemler

İcra iflas kanununda hapsen tazyiki gerektiren fiillere, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ise disiplin hapsini gerektiren fiillere yer verilmiştir.

Hapsen tazyik, sözlük anlamı ile hapsederek zorlama anlamına gelmektedir. Hapsen tazyik yaptırımında amaç, bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamaktır. Hapsen tazyik yaptırımı 5237 sayılı TCK' da düzenlenen yaptırımlardan farklı niteliktedir¹⁵⁰. Hapsen tazyiki gerektiren fiiller 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun (İİK) 337., 338/2., 339., 340., 341., 343. ve 344. maddelerinde düzenlenmiştir. Yükümlülükler yerine getirilene kadar belli bir süre

¹⁴⁸Bkz, Özsoy, N. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulama Açısından Değerlendirilmesi. Erişim Tarihi: 28.03.2012, <http://www.adalet.org/makale>, s.7; Gündüz, B. (2008). Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl: 66, Sayı: 1. s. 159; Erel, K. (2009). Yargıtay Kararları Işığında Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Ceza Muhakemesi Kanununun 3. Yılı Sempozyumu, İstanbul. s. 340.

¹⁴⁹''... sabıka kaydı bulunmayan sanığa yüklenen imar kirliliğine neden olma suçunun kişilere ve kamu idaresine karşı doğrudan bir zarara yol açtığına kanıtlanmamış bulunması ve ruhsatsız yapının eski hale getirilmesinin ise ancak kanun maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hükmünün uygulanması bakımından gözetilebilmesi karşısında, sanık hakkında kanun maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması hususunun uygulanma koşullarının bu doğrultuda değerlendirilmesi gerekirken, sanığın yaptığı binayı eski hale getirmedeği, biçimindeki yasal olmayan gerekçeyle kanun maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanmaması bozmayı gerektirmiştir.'' Yargıtay 4.CD.'nin 05.11.2012 tarihli ve 2011/24143 E., 2012/23032 K. sayılı kararı.

¹⁵⁰Bkz., Yargıtay 16.HD.'nin, 07.03.2006 tarih ve 2006/16-220 E., 2006/231-120202 K. sayılı kararı.

hapsen tazyik uygulanacak, yükümlülükler yerine getirildiğinde hapsen tazyike son verilecektir.

Disiplin hapsi, 5271 sayılı CMK'nın "tanımlar" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının (I) bendinde disiplin hapsinin tanımı; "kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi ifade eder." şeklinde yapılmıştır. Ceza muhakemesi kanununda sebep olmaksızın tanıklıktan veya yeminden çekinme (m. 60), el konulma ve muhafazasına karar verilen eşyayı gösterme ve teslim etme yükümlülüğüne aykırı davranma (m. 124), duruşma disiplinine aykırı davranışı nedeniyle duruşma salonundan çıkarılmasına karar verilen kişinin dışarı çıkarılma sırasında direnç göstermesi (m. 203) hallerinde disiplin hapsine hükmedilebilir.

Gerek disiplin hapsi, gerek hapsen tazyik yaptırımı tayin edilen kararlar, CMK'nın 223. maddesinde belirtilen "hüküm" niteliğinde değildir ve bunlar hakkında hükümler için öngörülen yargılama kuralları uygulanmaz¹⁵¹. Bu husus

¹⁵¹»...aynı tarihte yürürlüğe giren 5271 sayılı CMY. nın <Tanımlar> başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının (I) bendinde disiplin hapsinin tanımı; "Kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi ifade eder.> şeklinde yapılmıştır. Disiplin hapsi için yapılan bu tanım, hapsen tazyik yaptırımını da kapsar niteliktedir. Bu tanım nazara alındığında, hapsen tazyik yaptırımı, 5237 sayılı TCY. da düzenlenen yaptırımlardan farklı niteliktedir. Bu nedenle de, duruşma açılarak yapılan bir yargılama sonunda verilmelerine karşılık, 2004 sayılı İY. nın 353/1. maddesinde yasa yolu olarak itiraz yasa yolu öngörülmüştür. Anılan hükümler gözetildiğinde, gerek disiplin hapsi gerekse hapsen tazyik yaptırımı tayin edilen kararlar, CMY. nın 223. maddesinde belirtilen <hüküm> niteliğinde değildirler ve bunlar hakkında hükümler için öngörülen yargılama kuralları uygulanamaz. Hapsen tazyik yaptırımında amaç, bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak olduğundan, alt sınırdan belli bir ceza belirlenmesi gerekmemekte, yükümlülük yerine getirilene kadar ve en çok 3 ay süreyle kişinin yükümlülüğüne uygun davranması için zorlanması söz konusu olmaktadır. Bu nedenle kararda belli bir sürenin öngörülmesi, yaptırımın bu niteliğine aykırı olacaktır. Konu öğretide de ele alınmış ve tazyik hapsinin niteliği şu şekilde açıklanmıştır: Kişinin yükümlülüğe aykırı davranmamak konusunda mecburiyeti bulunmamaktadır. Ancak, kişi bazı durumlarda bir yükümlülüğe

dikkate alındığında disiplin ve tazyik hapsini gerektiren fiillerin "suç" değil, "kabahat" niteliğinde olduğu ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin yasalarda "suç" olarak tanımlanan ve "hapis cezası" veya "adli para cezası" gerektiren fiillere ilişkin uygulanabileceği gerçeği karşısında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin uygulanmasının olanaklı olmadığı doktrinde düşünülmektedir¹⁵².

2.3.4.8. İcra İflas Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar

2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun 331-336., 337/a., 338/1., 342., 345., 345/b. maddelerinde hapis ve adli para cezaları gerektiren suçlar düzenlenmiştir. İcra İflas Kanunu 347. ve 354. maddeleri gereğince bu suçların birçoğu şikâyete tabidir. Dolayısıyla şikâyetten vazgeçilmesi veya borcun ödenmesi halinde bu davalar düşer. Bu suçlar bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı konusunda İcra İflas Kanunu'nda bir düzenleme yoktur.

İcra İflas Kanunu'nda yer alan suçlar bakımından şikâyetten vazgeçilmesi, borcun ödenmesi durumunda davanın ve bütün sonuçlarıyla birlikte cezanın düşmesi derhal gerçekleşmekte ve kişiye herhangi bir yükümlülük yüklenmemektedir. İİK'nun 354. maddesinde dava ve ceza bütün sonuçları ile birlikte ortadan kalkacağı

uygun davranmaya belli ölçüde icbar edilebilmektedir. Başka bir deyişle, kişi, bazı durumlarda yükümlülüklerinin gereğini yerine getirmesini sağlamak için, belli ölçüde icbar edilebilmekte ve bu amaçla bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılabilmektedir. Bu hürriyetten yoksun bırakma olgusu, bir disiplin hapsi niteliği taşımaktadır. Ancak, yükümlülüğün yerine getirilmesi halinde, bu yaptırımın uygulanmasına derhal son verilmektedir. Bu bakımdan söz konusu disiplin hapsine ilişkin olarak kanunda sadece azami bir süre belirlenmektedir. Kişi kendisine terettüp eden yükümlülüğün gereğini yerine getirmeye zorlanmak amacıyla ancak belli bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılabilecektir. Bu sürenin dolması halinde; kişi, yükümlülüğün gereğini yerine getirmemiş olsa bile, hürriyetinden yoksun bırakılmasına ilişkin yaptırım uygulamasına son verilerek, serbest bırakılacaktır. Bu nedenle, söz konusu disiplin hapsine, Kanunda tazyik hapsi denmiştir (İzzet Özgenç, Ceza Hukuku Genel Hükümler, sh.594 vd.). Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde...''Yargıtay 16.HD.'nin, 07.03.2006 tarihli ve 2006/16-220 E., 2006/231-120202 K. sayılı kararı.

¹⁵²Kumbasar, a.g.e., s. 162; İpek, a.g.m., s. 51.

belirtilmektedir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasında ise, beş yıllık bir denetim süresi söz konusudur ve bu süre içinde yükümlülükler yüklenebilir. Bu durumda İİK'na göre şikâyetten feragat veya borcun ödenmesi halinde dava ve ceza bütün sonuçları ile ortadan kalkması sanığın daha lehine bir durumdur. Şayet sanık hakkında hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde sanık 5 yıllık denetim süresine tabi tutulacak ve bu da sanığın aleyhine bir durum olacaktır. Doktrinde bu sebeple İcra İflas Kanununda yer alan suçlar bakımından İİK'nın 354. maddesiyle getirilen ödüllendirme/etkin pişmanlık kurumu olması sebebi ile hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi yoluna gidilmemesi gerektiği düşünülmektedir¹⁵³. Yargıtay'ın verdiği kararlar bu yöndedir¹⁵⁴.

¹⁵³Kumbasar, a.g.e., s. 163.

¹⁵⁴''...1- hükümden sonra 8.2.2008 tarih ve 26781 sayılı RG'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5728 sayılı Yasa'nın 562. maddesiyle değişik 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin 5. fıkrası hükümünün uygulanabilmesi için öncelikle anılan yasanın 231. maddesinin 6. fıkrasının (C) bendinde belirtilen, ''suçun işlenmesi ile mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi'' nin gerekmesi, diğer taraftan İİK'nın 354. maddesinde ''kanunun bu babında yazılı suçlardan takibi şikâyete bağlı olanların müştekisi feragat eder veya borcun itfa edildiği sabit olursa dava ve bütün neticeleri ile beraber ceza düşer.'' Hükümü ile sanığın üzerine atılı bulunan İİK'nun 331. maddesinin son fıkrasında ''alacaklının şikâyetinin aranması karşısında, atılı suçtan dolayı 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin 5. fıkrası uyarınca hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi mümkün değildir. Diğer bir anlatımla, borçlu sanık alacaklının zararını giderdiğinde borcunu ödediğinde İİK'nun 354. maddesi uyarınca davanın düşmesine karar verilmesi zorunluluğundan dolayı 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinin 5. fıkrasının somut olayımızda uygulama yeri bulunmadığından tebliğnamedeki bu yöndeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir.'' Yargıtay 16.HD.'nin, 10.06.2008 tarihli, 2008/3478 E., 2008/4304 K. sayılı kararı.

''... Hükümden sonra 08.02.2008 tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5728 Sayılı Yasanın 562. maddesiyle değişik 5271 sayılı CMK'nun 231. maddesinin 5. fıkrası hükümünün uygulanabilmesi için öncelikle anılan yasanın 231. maddesinin 6. fıkrasının (C) bendinde belirtilen, <suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi>nin gerekmesi, diğer taraftan İcra ve İflas Kanunu'nun 354. maddesinde <Kanunun bu babında yazılı suçlardan takibi şikâyete bağlı olanların müştekisi feragat eder veya borcun itfa edildiği sabit olursa dava ve bütün neticeleri ile beraber ceza düşer> hükümü ile sanığın üzerine atılı bulunan eylemin yaptırım altına alındığı İcra ve İflas Kanunu'nun 333/a maddesinde, <alacaklının şikâyeti>nin aranması karşısında, atılı suçtan dolayı 5271 sayılı CMK'nun 231. maddesinin 5. fıkrası uyarınca hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi mümkün değildir. Eş anlatımla, borçlu sanıklar alacaklının zararını giderdiğinde yani borçlarını ödediklerinde İcra ve İflas Kanunu'nun 354.

2.3.4.9. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak

5237 Sayılı TCK'nın 191/1. fıkrasında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak suç olarak düzenlenmiştir. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran hakkında yapılan yargılama sonunda hüküm verilmeden doğrudan tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte bu amaçla uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran hakkında hüküm verilmeden doğrudan denetimli serbestlik tedbirine karar verilebilir¹⁵⁵.

maddesi uyarınca davanın ve bütün neticeleri ile cezanın düşmesine karar verilmesi zorunluluğu nedeniyle 5271 sayılı CMK'nun 231. maddesinin 5. fıkrasının somut olayımızda uygulama yeri bulunmamaktadır. Tebliğnamedeki bu yöndeki bozma düşüncesine açıklanan nedenlerle iştirak edilmemiştir...’’ Yargıtay 16. HD.’nin 02.03.2009 tarihli ve 2008/3443 esas, 2009/1148 karar sayılı kararı.

¹⁵⁵5237 sayılı TCK’nın 191. maddesi (Değişik Madde RG. T: 19.12.2006 RG. no: 26381 Kanun No: 5560/7):

(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı açılan davada mahkeme, birinci fıkraya göre hüküm vermeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, denetimli serbestlik tedbirine karar verebilir. (eklenmiş cümle RG. T: 14.04.2011 RG. No: 27905 kanun no: 6217/20) Bu karar, durma kararının hukuki sonuçlarını doğurur.

(3)Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(4)Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz.

(5) Tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir.

(6) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten

CMK'nın 223. maddesinde hüküm türleri sayılmıştır¹⁵⁶. Bu maddede denetimli serbestlik tedbiri bir hüküm çeşidi olarak sayılmadığından, bu durumda ortada bir "hüküm" olmadığından, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulanmaz.

2.4. SANIĞA İLİŞKİN KOŞULLAR

2.4.1. Sanığın Daha Önce Kasıtlı Bir Suçtan Mahkûm Olmaması

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanabilmesi için, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış olması gerekir¹⁵⁷. Dolayısıyla sanık hakkında verilen mahkûmiyet kararı yeni işlediği suç tarihinden önce kesinleşmiş ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi artık sanık hakkında uygulanmaz. Sanık hakkında verilmiş bir hüküm var ancak bu hüküm kesinleşmemişse sanık hakkında CMK'nın 231. maddesi olan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir. Sanığın önceki suçu kastla veya olası kastla işlemiş olması arasında bir fark yoktur. İki halde de sanık CMK'nın 231. maddesinden faydalanamayacaktır. Ancak sanık önceki suçu taksir veya bilinçli taksirle işlemişse artık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasından faydalanabilecektir. Kanunda sadece "kasıtlı bir suçtan mahkûm olmama" tabiri

sonra da iki ilâ dördüncü fıkralar hükümlerine göre tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine tâbi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir. Ancak, bunun için kişi hakkında bu suç nedeniyle önceden tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmemiş olması gerekir.

(7) Kişinin mahkûm olduğu ceza, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, infaz edilmiş sayılır; aksi takdirde, derhal infaz edilir.

¹⁵⁶5271 sayılı CMK'nın 223/1. fıkrası: "Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür" şeklindedir.

¹⁵⁷"... sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olduğu anlaşıldığından, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için aranan, 5271 sayılı CMK'nın 231/6. maddesinin (a) bendinde yazılı -kasıtlı bir suçtan mahkûm olmama- koşulunun bulunmaması nedeniyle, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği", Yargıtay, 2.CD.'nin, 01.04.2008 tarihli ve 2007/16858 E., 2008/6081 K. sayılı kararı.

kullanıldığından, bu mahkûmiyet ilamının kesinleşmiş olması yeterli olup ayrıca infaz edilmiş olması şart değildir¹⁵⁸.

Önceki mahkûmiyetin sebebini oluşturan kasıtlı suç, örneğin kişinin henüz onsekiz yaşını doldurmadan önce işlediği bir suç olabilir. Bu suçtan mahkûmiyet, her ne kadar bilahare işlenen suç bakımından tekerrür hükümlerinin uygulanmasına esas teşkil etmez ve bu mahkûmiyete bağlı olarak herhangi bir hak yoksunluğu doğmaz ise de, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel teşkil edeceği düşünülmektedir¹⁵⁹.

Sanığın adli sicil kaydındaki mahkûmiyetlerin adli sicilden silinme koşulları oluşmuşsa artık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının sanığa uygulanıp uygulanmayacağına mahkeme tarafından değerlendirilmesi gerekir. Yargıtay'ın bu yönde kararları mevcuttur¹⁶⁰. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesine engel teşkil eden mahkûmiyetin, kasıtlı suçtan dolayı hapis veya adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet olması gerekir ve bu kararında kesinleşmiş olması gerekir. Bu itibarla, daha önce işlenen kasıtlı bir suçtan dolayı sadece güvenlik tedbirine hükmedilmiş olması, bilahare işlenen suçtan dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine engel teşkil etmemelidir¹⁶¹.

Eski yasa döneminde işlenip, adli sicilden silinme koşulları oluşmuş olan mahkûmiyetler¹⁶² ile ertelenmiş ve vaki olmamış sayılmasına karar verilen

¹⁵⁸Özgenç, İ. (2006). *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (3. Baskı)*. Ankara: Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı. s. 653.

¹⁵⁹Özgenç, İ. (2008). *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi*. Sempozyum, Ankara: Seçkin Yayınları, Bahri Öztürk (Ed.), s.49-59.

¹⁶⁰Bkz. Yargıtay 2.CD.'nin, 03.03.2008 tarihli ve 2007/18631 E, 2008/3703 K., Yargıtay 2.CD.'nin 07.05.2007 tarihli ve 3679 E., 6312 K., Yargıtay 2.CD.'nin, 09.10.2008 tarih, 9322/15296 karar sayılı ilamı, Yargıtay 2.CD.'nin, 10.02.2009 tarih, 19379/5058 karar sayılı kararları.

¹⁶¹Özgenç, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, s. 51.

mahkûmiyetlerin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel oluşturmayacak ve yeni dönemde işlenen suçlar açısından ise infazdan sonra 5237 sayılı yasanın 58. maddesinde belirtilen tekerrür sürelerinin esas alınması hakkaniyete uygun bir çözüm olacağı Yargıtay ve bazı yazarlar tarafından kabul görmüştür¹⁶³. Ancak adli sicilden silinse bile arşiv kayıtlarının hükmün açıklanmasına engel olabileceği mahkeme tarafından değerlendirilmelidir. Bu konuda Adli Sicil Yasası'nın 12. ve 13. maddeleri buna olanak tanımaktadır¹⁶⁴.

¹⁶² ” ... CYY'nın 231/6-a. maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesinin objektif koşulu, sanığın daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkum olmamış bulunmasıdır. Ancak dosyamız içeriğine baktığımızda, hükümlü İbrahim H...D...’in hırsızlık suçundan bir çok sabıkasının bulunduğu ve bunlardan bir kısmının silinme koşullarının oluşmadığı anlaşılacaktır. Bu durumda hükümlü hakkında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının objektif şartı niteliğinde bulunan ” kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunmak” koşulu gerçekleşmediğinden, mahkemenin hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanıp uygulanmayacağını tartışmasının herhangi bir hukuki faydası bulunmayacaktır.” Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 15.09.2008 tarih ve 2008/15460 esas, 2008/16632 karar sayılı kararı.

¹⁶³Hakeri, H., Ünver, Y. a.g.e, s. 676; Yargıtay’ında bu yönde kararları mevcuttur. Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.02.3009 tarih ve 2008/11-250 esas, 2009/13 karar sayılı kararı.

¹⁶⁴Donay, S. a.g.m., s. 154; 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu, Madde 12-(1) Arşiv bilgileri;

a)İlgilinin ölümü üzerine,

b)Anayasanın 76. maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren;

1.Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşuluyla onbeş yıl geçmesiyle,

2.Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşulu aranmaksızın otuz yıl geçmesiyle,

c) Diğer mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle,

tamamen silinir.

(2) Fiilin kanunla suç olmaktan çıkarılması halinde, bu suçtan mahkûmiyete ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtları, talep aranmaksızın tamamen silinir.

(3) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı tamamen silinir.

Madde 13 - Adli sicil ve arşiv kayıtlarında sorgulama yetkisi verilmesi

(1) Bir suça ilişkin soruşturma ve kovuşturma kapsamında adli sicil ve arşiv kayıtlarında;

a) Mahkeme, hâkim, askeri hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı ve askeri savcılık doğrudan doğruya,

b) Kolluk ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Adalet Bakanının onayı ile,

Buna karşılık, daha önce işlenmiş olan suçtan dolayı mahkûm olunan ceza yeni TCK'nın 51. maddesi hükümlerine istinaden ertelenmiş ise, denetim süresi iyi halli olarak geçirilmiş olsa bile, bilahare işlenen suçtan dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı artık verilemeyecektir. Çünkü yeni TCK'nın sisteminde denetim süresinin iyi halli olarak geçirilmesi halinde, ceza infaz edilmiş sayılacaktır ve bu cezaya mahkûmiyete bağlanan hukuki sonuçlar etkisini devam ettirmektedir¹⁶⁵.

Burada akla gelen diğer bir husus, sanık hakkında daha önce verilmiş bir hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı mevcut ise ve sanık tekrar suç işlemişse, sanık hakkında yeniden en son işlediği suçla ilgili olarak mahkemenin tekrar hükmün açıklanmasını geri bırakıp bırakamayacağıdır. CMK'nın 231/5. fıkrasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmayacağı belirtilmektedir. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı tekerrüre esas oluşturmayacaktır. Burada, mahkemece sanığın suçu işlediği sabit görülmüş ve bu nedenle hakkında bir cezaya hükmolunmuştur; ancak verilmiş olan mahkûmiyet hükmü, kendisine bağlanan hukuki sonuçları doğurmamaktadır. Bu nedenle sanık hakkında daha önceden verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının bulunması halinde, bu karar henüz hukuki sonuç doğurmadığından ve bu nedenle "kasıtlı suçtan mahkûm olma" şartı kapsamında kalmadığından sanık hakkında işlediği yeni suçu nedeniyle yeniden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinde herhangi kanuni bir engel bulunmadığı düşünülmektedir¹⁶⁶. Bu durum sadece mahkemenin sanık hakkında kanaat edinmesine etkili olacaktır.

Sorgulama yapabilirler.

(Eklenmiş fıkra RG. T.: 12.07.2012, RG. No: 28351 Kanun No: 6353/32)

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, mevzuatın adli sicil ve arşiv kaydı alınmasını öngördüğü hallerde, Adalet Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde ilgili kişiler hakkında adli sicil ve arşiv kayıtlarında sorgulama yapabilirler. Gerçek kişiler de kendileriyle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtlarını, Adalet Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde ve güvenli kimlik doğrulama araçlarını kullanarak sorgulayabilir, sonucu fiziki veya elektronik ortamda merciine verebilirler.

¹⁶⁵Özgenç, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, s. 52.

2.4.2. Sanığın Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunu Kabul Etmesi

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının bir diğer şartı, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231/6. fıkrası gereğince sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu kabul etmesi gerekmektedir.

5271 sayılı yasanın 231. maddesinin ilk halinde bu düzenleme yer almamakta iken 22.07.2010 tarih ve 6008 sayılı kanunun 7. maddesiyle 5271 sayılı yasanın 231. maddesinin 6. fıkrasına "sanığın kabul etmemesi halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez" cümlesi eklenmiştir. Buna göre sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için öncelikle sanığın bunu kabul etmesi gerekir¹⁶⁷.

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde bu karara karşı sanık sadece itiraz kanun yoluna gidebilecek¹⁶⁸, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanmasını kabul etmediğinde hükme karşı temyiz yasa yoluna başvurabilecektir. Bu koşul ile sanığın savunma hakkı kısıtlanmamış olacaktır. Sanık bu kurumu kabul etmezse, Temyiz yasa yoluna giderek aklanma hakkını kullanabilecek, beraat etmesi gerektiğine inanıyorsa temyizde bu durumda incelenecektir. Bu sebeple sanığın bu kurumu kabul edip etmemesi önem arz etmektedir.

Bu düzenlemede hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının itiraz yasa yoluna tabi olup, itiraz mercide esasa girmeden bir inceleme yaptığı kabul edildiğinde, bu durumda beraat etmesi gerektiğine inanan sanığın temyiz hakkını

¹⁶⁶Çığlı, H. (2013). 10 Soruda Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, *AD.*, Sayı: 46, Erişim Tarihi: 11/09/2013, <http://www.yayin.adalet.gov.tr.s>. 174.

¹⁶⁷Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s. 102.

¹⁶⁸5271 sayılı CMK'nın 231/12. fıkrası: "Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir." şeklindedir.

kullanamaması ve mağdur olmaması için getirilmiştir¹⁶⁹. Artık bu son düzenleme ile mahkeme sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmeyeceğini sorması gerekmektedir. Böylece kişinin hak arama özgürlüğü kısmen korunmuş olmaktadır¹⁷⁰.

Bu durumda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmeyeceği bizzat sanığa mı yoksa sanığın hazır olmadığı durumlarda müdafisine sorulup sorulamayacağı hususu akla gelmektedir. Kanun metninde bu husus ile ilgili sadece sanıktan bahsedilmiş olup sanık müdafinden bahsedilmemiştir. Bu konuda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bazı kişiler tarafında müdafinin bu yetkiyi kullanılabileceği kabul edilmektedir¹⁷¹.

2.4.3. Sanığın Kişilik Özellikleri ile Duruşmadaki Tutum ve Davranışları

Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak, sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate ulaşılması; doktrinde "liyakat" koşulu olarak adlandırılan bu koşul CMK'nın 231. maddesinin 6-c bendinde düzenlenmiştir¹⁷².

CMK'nın 231. maddesinin sanık hakkında uygulanabilmesi için "sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması" koşulu aranmıştır. Böyle bir kanaate ulaşabilmek için sanığın mesleğine, içinde bulunduğu sosyal çevreye, yaşına,

¹⁶⁹Bkz. 24.06.2010 tarihli Adalet Komisyonu Raporu.

¹⁷⁰Soyaslan, D. Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesi, s. 714.

¹⁷¹Bkz. Şen, E. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Erişim Tarihi: 17.04.2012, <http://www.adalet.org.tr>. s.1; Çığlı, H. 10 Soruda Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, *AD. Sayı: 46*, Erişim Tarihi: 11/09/2013, <http://www.yayin.adalet.gov.tr>. s. 183.

¹⁷²Çabuk, B. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Erişim Tarihi:30.07.2012, www.bariscabuk.av.tr/tr/blok-yazi/61/ceza-yargilamasinda-huk-acik-geri-vr.html.

gelecekte beklenenlerine ve aile yaşamına bakılacaktır¹⁷³. Bu şekilde sanığın yeniden suç işlemeyeceğine kanaat eden hâkim sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilecektir. Bu yöndeki karar hâkimin takdirine bağlıdır¹⁷⁴.

Sanığın duruşmada sergilediği tavırlar, suç nedeniyle pişmanlık duyup duymaması, işlediği suçun niteliği, suç nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararlar, daha önce işlemiş olduğu taksirli suçlar veya sicilden silinmiş kasıtlı suçlar, sanığın suç işleme eğilimi gibi durumlar mahkemenin kanaatine etki edecek hususlardır¹⁷⁵. Uygulamada bu hususların tespiti ve gerekçede belirtilmesi zor olmaktadır. Çünkü failin duruşmadaki davranışı, konuşma üslup ve şekli, mağdura karşı davranışı hâkim tarafından gözlemlenmekte ancak tutanağa geçirilemediğinden gerekçesine bu durumu yansıtamamaktadır. Bu sebeple sanığın yeniden suç işlemeyeceğine dair kanaat getiremediğinden dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına kararı verememektedir. Ancak herhangi bir mazereti olmaksızın usulüne uygun çağrı kâğıdı tebliğine rağmen duruşmalara gelmediğinden, hakkında CMK'nın 146. maddesi gereğince zorla getirme kararı düzenlenen veya CMK'nın 98. maddesi uyarınca yakalama emri çıkartılarak savunması alınabilmiş sanıklar ile işlediği suçtan pişmanlık duymayan ve duruşmalarda bu yönde beyanlarda ve davranışlarda bulunan sanıklar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanmayabilir¹⁷⁶. Bu durumda sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu uygulayıp uygulamayacağını hâkim değerlendirebilir.

Ayrıca mahkeme, takdiri indirim nedenleri, hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesi ve hapis cezasının ertelenmesi gerekçeleri ile hükmün

¹⁷³Soyaslan, D. "Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesi", s. 715.

¹⁷⁴"...Somut olayda, adli sicil kaydına göre ertelemeye engel sabıkası olmayan sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık irdelenmeden, kesin para cezasından ibaret sabıkası göz önünde bulundurularak cezasının ertelenmesine yer olmadığına karar verilmesi isabetsizdir." Yargıtay, 8. CD.'nin 27.06.2012 tarihli ve 2011/12939 e., 2012/22253 k. sayılı kararı.

¹⁷⁵Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s. 100.

¹⁷⁶Aras, a.g.m., s. 77.

açıklanmasının geri bırakılması veya geri bırakılmasına yer olmadığına ilişkin gerekçeler arasında çelişkiye düşmemelidir¹⁷⁷.

2.5. ZARARIN GİDERİMİ

Önceki zamanlarda genellikle adi suçlarda asıl mağdurun devlet olduğu düşüncesi hâkimdi. Ancak bu düşünce zamanla değişerek suçtan zarar gören kişiye ve oluşan zararın giderilmesine de önem vermeye başlanmıştır. Çağdaş gelişmelere uygun olarak, 1 Haziran 2006 tarihli Kanunlarla hukukumuzda mağdur haklarına önem verilmiş, suçtan doğan zararın giderilmesine ilişkin yeniliklere yer verilmiştir¹⁷⁸.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için CMK'nın 231. maddesinin 6. fıkrasının d bendinde yer alan koşul; suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesidir. CMK'nın 231. maddesinin 9. fıkrasında sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir şeklindedir.

Buradaki zarar kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklayacak olursak, bu husus uygulamada tartışmalıdır. Zarar kavramından sadece maddi zararı mı yoksa hem maddi hem manevi zararı mı anlamak gerektiği madde metninde açık değildir. Yargıtay'ın son içtihatlarında, zarar kavramından maddi zararın anlaşılması gerektiği

¹⁷⁷Artuç, M., Hırsılı, T. (2011). Hüküm Kurma Esasları. s.324-325.

''...sanıklar hakkında erteleme kararı verilirken –tekrar suç işlemeyecekleri konusunda kanaat oluştu- denilmesine rağmen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilirken – bir daha suç işlemeyecekleri kanaati oluşmadığından- diyerek çelişkili karar verilmesi'', Yargıtay 3.CD.'nin 27.01.2011 tarihli ve 2010/3752 e., 2011/758k. sayılı kararı,

¹⁷⁸Kafes, V. (2011). Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi. *AUHFD. Sayı:60*. Erişim Tarihi: 30.07.2012, <http://www.law.ankara.edu.tr/dergi/AUHF.-60-01/AUHF-2001-60-01-kafes. s.85>.

kabul edilmiştir¹⁷⁹. Ancak dosya kapsamından, herhangi somut bir zararın bulunmadığı açıkça anlaşılıyor ise, başkaca bir araştırma yapmadan diğer koşullarında mevcut olması halinde CMK'nın 231. maddesi uygulanabilecektir. Soyut, varsayıma dayalı iddiaların zarar olarak değerlendirilmesi mümkün değildir¹⁸⁰. Maddi zarar hâkimin dosyada basit bir araştırma ile saptayabileceği zarardır. Manevi zarar ile fazlaya ilişkin maddi zararlar için hukuk mahkemesinde dava açmak mümkündür¹⁸¹. Mağdurun dosya kapsamından herhangi bir maddi zararı olduğu anlaşılıyor veya miktarı tespit edilemiyorsa artık bu koşulun sanık tarafından yerine getirilmesi aranmaz, hükmün açıklanmasının geri bırakılması için diğer şartların varlığı irdelenir¹⁸².

Aynen iade de; mal veya şey, alındığı andaki değeri, nitelikleri ve şekli ile iade edilmelidir. Mevcut olmakla birlikte şekil, fonksiyon ve değer azlığı meydana

¹⁷⁹... Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının objektif koşullarından birisi de suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesidir. Burada, uğranılan zararlardan kast edilen maddi zararlar olup, manevi zararlar bu kapsamda değerlendirilmemelidir. Maddi zararın bizzat sanık tarafından yerine getirilmesi gerekmiyip, sanık adına onun bilgisi ve rızası tahtında üçüncü kişiler tarafından da tazmin, aynen iade veya eski hale getirme suretiyle giderilmesi de olanaklıdır. Ancak, herhangi bir zararın doğmadığı veya zarar doğurmaya elverişli bulunmayan suçlar yönünden bu koşul aranmayacaktır. Örneğin, 6136 sayılı Yasanın 13. maddesine aykırılık halinde, herhangi bir zarar bulunmadığından zararın giderimi koşulu aranmaz. Zararın belirlenmesinde hâkim, ceza yargılamasında şahsi hak davasına yer verilmediği gerçeğini de göz önünde bulundurmak koşuluyla, kanaat verici basit bir araştırma yapmalı, hukuk hâkimi gibi gerçek zararı tam anlamıyla saptamaya çalışmamalıdır. Zira 5271 sayılı Yasanın 231. maddesindeki düzenleme, kişinin ileride hukuk mahkemesinde şahsi hak davası açmasına ve giderilmediğini düşündüğü gerçek zararının saptanarak kalan kısmına da hükmedilmesini isteme yönünden bir engel oluşturmamaktadır.’’, YCGK.’nun 03.02.2009 tarihli, E. 2008/11-250, K. 2009/13 sayılı kararı.

¹⁸⁰Aras, a.g.m., s. 75.

¹⁸¹Hakeri, H., Ünver, Y. a.g.e., s. 676; Bkz. YCGK.’nın 3.2.2009 Tarih ve 2008/11-250 e., 2009/13 k. sayılı kararı.

¹⁸²... mağdurun bir tazminat istemi bulunmadığı gibi dosyaya yansıyan bir zararının da belirlenemediği gözetilmeden, sanığın mağdurun zararını karşılamadığı ve şartları oluşmadığı gerekçesiyle hükmün açıklanmasının ertelenmesine yer olmadığına karar verilemez.’’, Yargıtay 2.CD., 17.11.2008 tarihli ve E. 22645, K. 19206 sayılı kararı.

gelmiş ise eksiklik, parayla (kısmen tazmin) karşılanmalıdır. Aynen mevcut mal yerine, bedelinin ödenmesi iade yerine geçmez. Önceki hale getirme kavramından anlaşılması gereken, konusu malvarlığı olmayan suçlarda değiştirilen veya bozulan durumun önceki normal hale getirilmesi aranan koşullardan birisi olacaktır. Tamamen tazminde ise, herhangi bir nedenle elden çıkan malın kendisinin iade olanağı kalmamışsa bedeli başka değerlerle karşılanacaktır. Belirlenen miktarın tamamen mal veya para ile karşılanması demektir. Kısmen mal veya para da verilebilir¹⁸³. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından, failin mağdurun veya kamunun uğradığı zararı aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi aranmaktadır. Doğaldır ki, bu giderimin gerçekleşebilmesinin ön koşulu, ortada bir zararın bulunmasıdır. Genel olarak kabul edilen görüşe göre, herhangi bir zararın doğmadığı veya zarar doğurmaya elverişli bulunmayan suçlar açısından zararın giderilmesi koşulu aranmayacaktır¹⁸⁴. Örneğin, hakaret, tehdit, cinsel taciz, hakkı olmayan yere tecavüz, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması gibi suçlarda sanığın gidermesi gereken maddi bir zarar çoğu kez ortaya çıkmayabilir. Ancak mağdur manevi zarara uğramış olabilir. Kişilere karşı işlenen suçlarda ceza davasında şahsi hak talep edilmesi olanağı olmadığından, manevi zararların karşılanması bu kapsamda değerlendirilmemeli, ancak mağdurun hukuk davası açma hakkı vardır¹⁸⁵. Mahkemenin bir zararın varlığını tespit etmesi halinde, hükmü açıklamadan ve geri bırakma hakkında bir karar vermeden önce, zararın miktarını açık bir şekilde belirleyerek faile bunu karşılama konusunda bir fırsat vermesi asıldır¹⁸⁶.

¹⁸³Malkoç, İ.,Yüksektepe, M. a.g.e., s. 1250.

¹⁸⁴Erel, a.g.m., s.339.

¹⁸⁵''...mahkemece, hakaret suçunda mağdurun giderilmesi gereken somut maddi zararının ne olduğu belirtilmeden, tarafların birbirlerinden ısrarla şikayetçi oldukları, uzlaşmayı kabul etmedikleri ve manevi yönden zararın giderilmediği yolundaki yetersiz gerekçeyle sanık M. A. B. hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.'' Yargıtay, 4.CD.'nin, 13.06.2012 tarih ve 2010/14517 esas, 2012/14353 karar sayılı kararı.

¹⁸⁶Töngür, a.g.e., s. 252.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için, zararı tazmin şartının bizzat sanık tarafından yerine getirilmesi aranmayıp, sanık adına onun bilgisi ve rızası dâhilinde üçüncü kişiler tarafından tazmin, aynen iade veya eski hale getirme suretiyle giderilmesi olanaklıdır¹⁸⁷. Kanunda, iştirak halinde işlenen suçlarda, suç faillerinden birisinin zararı gidermesi halinde diğer sanıklar yönünden CMK'nın 231. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Uzlaşma hükümlerini düzenleyen CMK'nın 255. maddesi bu konuda yol gösterici olarak kabul edildiğinde, aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanabilecektir. Dolayısıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması yönünden iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, her bir sanığın maddedeki koşulları taşıyıp taşımadığı ayrı ayrı değerlendirilebilecektir. Bir sanık zararı karşılamışsa, diğer sanıklar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının mümkün olmadığını düşünenler¹⁸⁸ olmakla birlikte zararın giderilmesine katılmayan diğer sanıklar suçlarını kabul edip zararın giderilmesini istemelerine rağmen diğer failin zararın tamamını gidermesi nedeniyle bu istekleri oluşmamışsa, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmeli, bu durumda faillerin tazmin isteklerine bakmak gerektiği görüşünü savunanlarda vardır¹⁸⁹.

Mağdurun vazgeçmesi ödeme veya tazmin sayılmaz¹⁹⁰. Mahkeme tarafından belirlenen zarar miktarının mağdur tarafından kabul edilmesi veya yetersiz bulunması da önemsizdir. Mağdurun karşılanamayan zararları var ise hukuk davası ile bunları tazmin edebilir¹⁹¹.

¹⁸⁷YCGK.'nun, 03.02.2009 Tarihli ve 2008/11-250 E., 2009/13 K.sayılı kararı.

¹⁸⁸Aras, a.g.m., s. 75-76.

¹⁸⁹Polat, H., Polat, A.A., a.g.e., s. 614.

¹⁹⁰Malkoç, İ., Yüksektepe, M., a.g.e., s. 1250.

¹⁹¹Artuç, M., Hırsılı, T. (2011). Hüküm Kurma Esasları. s. 326.

Sanık, mağdurun veya kamunun uğradığı zararı giderdiğini mağdurun beyanı veya mağdurun imzasını taşıyan belge delili ile ispat edebilir¹⁹². Esas olan mağdurun zararının giderilmesi suretiyle maddi mağduriyetin ortadan kaldırılması olduğu için mağdurun zararının giderildiği şeklindeki beyanı yeterlidir. Ayrıca beyana rağmen mahkeme tarafından zararın gerçekten tazmin edilip edilmediğinin araştırılması gereksizdir¹⁹³.

Bu koşul derhal yerine getirilmediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir¹⁹⁴.

Sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğinin sorulması gerekir. Sanık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanmasını isterse hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir¹⁹⁵.

¹⁹²Centel, N., Zafer, H. (2011). *Ceza Muhakemesi Hukuku (Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınları. s. 680.

¹⁹³Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s. 100.

¹⁹⁴Yaşar, O. (2009). *Ceza Muhakemesi Kanunu (4. Baskı)*. Cilt: 2, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 2219; Şartlı Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının İnfazı Hakkında Detaylı Bilgi için Bkz, Atalay, O. (2009, Eylül). Şartlı Erteleme ve Şartlı Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının İnfazı. *THD. Yıl:4, Sayı:37*, Ankara: Seçkin Yayınları.

¹⁹⁵Soyaslan, D. a.g.m., s. 418.

BÖLÜM III

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARI VE SONUÇLARI

3.1. GENEL OLARAK

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının hangi koşullarla ve nasıl uygulanacağı CMK'nın 231. maddesinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Öncelikle sanığın üzerine atılı suçu işlediğine mahkeme kanaat getirip sanık hakkında bir mahkûmiyet hükmü kuracaktır. Daha sonra mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının şartlarının mevcut olup olmadığını resen inceleyecektir¹⁹⁶. Mahkeme koşullarda eksiklik görmezse sanık hakkında kurduğu hükmün açıklanmasını geri bırakabilecektir. Tabi burada öncelikle CMK'nın 231/6-son cümlesi gereğince sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunu kabul edip etmediği sorulacaktır. Sanığın bu kurumu kabul etmesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir. Bu karar verildikten sonra artık hapis cezasının ertelenmesine ya da kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevirme kararı vermek mümkün değildir.

CMK'nın 231. maddesinin 5. fıkrasına göre; hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında hukukî bir sonuç doğurmamasını ifade etmektedir. Mahkemece sanığın suçluluğu tespit edilmiş ve buna ilişkin bir hüküm kurulmuş olmasına rağmen, bu hükmün açıklanması belli koşullar altında geri

¹⁹⁶”... geçmişinde sabıkası bulunmayan ve Orman İdaresinin uğradığı zararı da aynen tazmin eden sanık hakkında CMK'nın 231. maddesinin 6. fıkrasındaki diğer şartların da oluşup oluşmadığı değerlendirerek öncelikle hükmün açıklanması ile ilgili bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeden seçenek yaptırım kararı uygulanması...”, Yargıtay 3CD.'nin, 26.05.2011 tarihli, 2010/9401e., 2011/7315 k. sayılı kararı.

bırakıldığı için kurulan hüküm, belirli bir süre sanık hakkında mahkûmiyete ilişkin sonuçlar doğurmayacaktır¹⁹⁷.

Sanığın eylemi için temel ceza belirlendikten sonra, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilecek ve hükmün açıklanması beş yıl süreyle ertelenecektir. Bu süre içerisinde sanık denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulacaktır. Bu husus ayrıca kararda belirtilecektir¹⁹⁸. Eğer mahkeme uygun görürse sanığa denetim süresi içerisinde CMK'nın 231/8. fıkrasında belirtilen yükümlülüklerin yüklenmesine karar verebilecektir¹⁹⁹. Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilecektir²⁰⁰. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur²⁰¹.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde sanık hakkında verilmiş fakat henüz kesinleşmemiş bir hüküm vardır. Ancak kurulan hüküm, sanık hakkında herhangi bir hukuki sonuç doğurmadığı gibi herhangi bir hak yoksunluğuna da

¹⁹⁷Özdemir, M. (2011). Denetimli Serbestlik Tedbiri Olan Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Uygulanması (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, s. 43.

¹⁹⁸Aras, a.g.m., s. 78.

¹⁹⁹CMK'nın 231/8. fıkrasında belirtilen yükümlülükler;

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla sanığın bir eğitim programına devam etmesi,
- b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir.

²⁰⁰5271 sayılı CMK'nın 231/10. fıkrası, "Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir." şeklindedir.

²⁰¹5271 sayılı CMK'nın 231/8-son cümlesi, "Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur." şeklindedir.

sebebiyet vermemektedir²⁰². Hal böyle olunca hakkında kurulan hüküm, açıklanmaması nedeniyle sanık için geçerli olmayacaktır. Bu kararla, sanık bakımından yükümlülük olarak kabul edilebilecek tek sonuç, sanığın denetim süresine tabi tutulması ve bu süre içerisinde mahkemece bir yıla kadar belirlenecek denetimli serbestlik yükümlülüklerine uygun davranması olacaktır²⁰³.

Sanık birden fazla suçtan mahkûm olmuşsa, her suç için verilen ceza ayrı ayrı hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından değerlendirilir. Bu açıdan hükmün açıklanmasının geri bırakılması sanık yararına olarak görünmektedir²⁰⁴.

Denetim süresi, suç tarihinde 18 yaşından küçükler için 3 yıldır²⁰⁵. Açıklanması geri bırakılan hükümde sanığa yargılama giderleri yükletilir. Kanunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde TCK'nın 53. maddesindeki güvenlik tedbirlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusu açık değildir. Ancak doktrin ve uygulamada hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında TCK'nın 53. maddesindeki güvenlik tedbirlerinin belirtilmesine gerek olmadığı, sanığın denetim süresi içinde bir suç işlemesi halinde hakkında verilen hüküm açıklanacağı için kurulacak bu hükümde TCK'nın 53. maddesini belirtme imkânı olacağı düşünülmektedir²⁰⁶.

²⁰²Özgenç, a.g.m., s. 54.

²⁰³Töngür, a.g.e., s.231.

²⁰⁴Bu hususda detaylı tartışma için Bkz. Lafçı, C. CMK'nın 231. Maddesi Gerçekten Sanığın Lehine Mi? *Ankara Barosu Dergisi, Yıl:69, Sayı; 2011/4*, Ankara s. 387 vd.

²⁰⁵ÇKK'nın 23/1. fıkrası ; ''Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.'' şeklindedir.

²⁰⁶Mahmutoğlu, F. (2009). Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. Ceza Muhakemesi Kanununun 3. Yıl Sempozyumu, İstanbul: TCHD. Yayınları. s. 364.

Diğer taraftan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, sanığın savunmasının alınması, delil ikamesinin sonuçlanması, yargılamanın tümüyle sona erdirilerek mahkemenin uyuşmazlık konusunda bir ”yargıya” ulaşması gerekmektedir. Zira verilecek karar aslında ”mahkûmiyet” kararıdır. Mahkeme, tüm unsurlarıyla bir mahkûmiyet kararı kurmakta, ancak sonuç olarak bu kararın açıklanmasını geri bırakmaktadır.

3.2. SANIK HAKKINDA BİR MAHKÛMİYET HÜKMÜ KURULMASI

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermek için öncelikle sanık hakkında bir mahkûmiyet hükmü kurulmalıdır. Bu mahkûmiyet hükmünde bütün unsurlar yer almalıdır. Mahkeme TCK'nın 61. ve 62. maddelerine göre bütün artırım ve indirim nedenlerini uygulayarak sonuç cezayı bulmalıdır. CMK'nın 231/6. fıkrası gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilecekse kurulan mahkûmiyet hükmünde hapis cezasının ertelenmesine veya kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar verilemez²⁰⁷.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı gizli verilmesi gereken bir karar değildir, mahkeme yargılama sonunda sanığın yüzüne karşı veya yokluğunda hükmü okur, açık duruşmada kararı verir.

Açıklanması geri bırakılan hükümde verilen hapis cezası kısa süreli olsa bile TCK'nın 50/1. fıkrasındaki tedbirlere çevrilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde hapis cezası 2 yıl veya altında olsa bile ertelenemeyecektir²⁰⁸.

²⁰⁷CMK'nın 231/6. fıkrası; ” Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.” şeklindedir.

²⁰⁸Çünkü CMK'nın 231/7. fıkrası”açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.” şeklindedir. Görüldüğü gibi kanunda açık olarak bu husus düzenlenmiştir.

Sanığa verilen hükmün konusu adli para cezası ise, gün üzerinden artırım ve indirim tabi tutularak sonuç gün ceza bulunmalı, bulunan bu sonuç ceza bir gün karşılığı belirlenen miktarla çarpılarak adli para cezasının miktarı bulunmalıdır. Taksit yapılmak isteniyorsa TCK'nın 52. maddesine uygun taksitlendirme yapılmalıdır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık beş yıl süreyle denetime tabi tutulur. Denetim süresi boyunca dava zamanasını durur. Denetim süresi suç tarihinde on sekiz yaşından küçükler için üç yıldır. Hükümde bu denetim sürelerinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler uygun davranıldığı takdirde açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verileceği hükümde gösterilmeli ve sanığa açıklanmalıdır.

Eğer sanık denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işler veya denetimli serbestlik tedbirine uygun davranmaması halinde açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanacağı kararda gösterilmelidir. Ayrıca bu kararın 7 gün içinde itiraz yasa yoluna tabi olduğu ve itiraz mercii, başvuru şekli ile yargılama giderleri kararda belirtilmelidir.

3.3. HAK YOKSUNLUKLARI, MÜSADERE, TEKERRÜR VE DİĞER GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN UYGULANMASI HALLERİ

Suç işlendiği zaman sanık hakkında ceza ve güvenlik tedbirleri uygulanır. Güvenlik tedbirleri Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler bölümünde 53-60. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Güvenlik tedbirleri; hak yoksunlukları, eşya müsaderesi, kazanç müsaderesi, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, sınır dışı edilme, tekerrür ve tüzel kişiler hakkındaki güvenlik tedbirleridir. Güvenlik tedbirleri mahkûmiyet ile birlikte veya mahkûmiyet yerine hükmedilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile birlikte sanık hakkında bir güvenlik tedbirine karar verilmesi halinde, güvenlik tedbirinin açıklanıp açıklanmayacağı hususu değerlendirilmesi gereken bir durumdur.

Güvenlik tedbirlerinden olan TCK'nın 53/1. fıkrasında belirtilen hak yoksunlukları, kasten işlenen suçlar nedeniyle sanığın hapis cezasına mahkûmiyeti halinde uygulanacaktır²⁰⁹. Ancak sanık hakkında hapis cezasına ilişkin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde hak yoksunluklarına ilişkin hükmünde, hapis cezasına ilişkin hükümlerle birlikte açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmelidir. TCK'nın 53/6. fıkrası²¹⁰ için ve tekerrür açısından da aynı durum söz konusu olacaktır²¹¹.

Bu durum TCK'nın 57/7. fıkrasında belirtilen tedavi tedbiri ile TCK'nın 54. maddesinde yer alan müsadere açısından farklıdır. TCK'nın 57/7. fıkrasında düzenlenen tedavi tedbiri, sanığın tedavisini, iyileşmesini amaçlamaktadır. Bu sebeple sanık hakkında kurulan hükümden bağımsız olarak tedaviye ilişkin güvenlik tedbirinin sanığın yararına olduğundan açıklanarak uygulanması gerektiğini düşünmekteyiz.

²⁰⁹5237 sayılı TCK'nın 53/1. fıkrası: " Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

- a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,
 - b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,
 - c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,
 - d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,
 - e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,
- Yoksun bırakılır.

²¹⁰5237 sayılı TCK'nın 53/6.fıkrası:" Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet hâlinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar." şeklindedir.

²¹¹Töngür, a.g.e., s. 262.

Müsadere kararına hükmedilmesi halinde ise, müsadere mahkûmiyetin bir sonucu değil, müsadereye tabi tutulan eşyanın niteliğine ilişkin olacağı, bu sebeple müsadere kararı verilmesi halinde hükmün buna ilişkin kısmının açıklanması gerekeceği kanaatinde²¹² olanlar ile 5237 sayılı TCK'nın 54/4. fıkrasının konusu olan ve üretimi, taşınması ile bulundurulması yasak olan eşyaların hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile birlikte müsadere karar verildiğinde, infazının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesi ile birlikte derhal yapılması gerektiği, münhasıran müsadereye tabi olmayan eşyaların söz konusu olması halinde ise sanık hakkında verilecek kararın kanun yolu incelemesinde bozulması ihtimali bulunması nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı gibi denetim süresi boyunca infazının askıda kalması gerektiği görüşünü savunanlarda vardır²¹³.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile birlikte verilen müsadere kararının temyize mi yoksa itiraza mı tabi olduğu konusunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Yargıtay verdiği kararlarda²¹⁴, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile birlikte verilen müsadere kararlarının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kapsamında bulunduğunu, ayrı bir karar olarak değerlendirilemeyeceğini belirterek müsadere kararlarının da itiraz kanun yoluna tabi olduğunu kabul etmektedir²¹⁵.

²¹² Töngür, a.g.e., s. 263.

²¹³ Çığlı, a.g.m., s. 180.

²¹⁴ „... Mahkemece verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve müsadere kararı bölünemeyeceğinden ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, davayı sona erdiren bir karar olmadığından temyizi kabil olmayıp, itirazı mümkün bulunduğu cihetle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına sanık müdafinin ve malen sorumlu şirket yetkilisinin temyiz taleplerinin itiraz olarak değerlendirilmesi suretiyle...” Yargıtay 7. Ceza Dairesinin, 06.12.2012 tarihli ve 2012/27159 esas, 2012/30611 karar sayılı ilamı.

²¹⁵ Çığlı, a.g.m., s. 179.

3.4. HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARI

3.4.1. Genel Olarak

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmeden önce ispat faaliyeti bitirilmekte, böylece hâkim, deliller ve ispat konusunda ve fiilin hukuki nitelendirmesi bakımından kanaatini oluşturan mahkûmiyet hükmünü kurmakta ve fakat hükmün tefhimini ertelemektedir²¹⁶.

Şartları gerçekleştiği takdirde mahkeme sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir. Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi ile ceza davası sonuçlanır.

Bir ceza dosyasında sanık birden çok suç işlemişse, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu her suç için ayrı ayrı değerlendirilir. Birden fazla mahkûmiyet için tek bir hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez. Her suç için ayrı ayrı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir ve bu husus kararda gösterilmelidir. İleride suç işlenirse açıklanması geri bırakılan hükümlerin hepsi ayrı ayrı açıklanır. Bu bakımdan kurum sanığın lehine gözükmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde sanki hiç suç işlenmemiş gibi hüküm sonuçlarını doğurmayacaktır. Yani ortada bir mahkûmiyet hükmü yokmuş gibi düşünülebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde sanığa yüklenen tek yükümlülük, denetim süresinde kasıtlı bir suç işlememesidir. Sanık, belirlenen denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç

²¹⁶Parlar, A.,Hatipoğlu, M (2008, Kasım). *Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu: Cilt 2*. Ankara: Yayın Matbaacılık. s. 1373.

işlemezse, açıklanması geri bırakılan hüküm tamamıyla ortadan kaldırılır, davanın düşürülmesine karar verilir²¹⁷.

3.4.2. Denetim Dönemi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri

3.4.2.1. Genel Olarak

Hürriyeti bağlayıcı cezaların önem kazandığı 19. yüzyılda geleneksel cezaların uygulamada iyi sonuç vermediği, suçluları uslandırmak bakımından yeterli etkiyi yapmadığı anlaşılmış ve infaz rejimlerinde, suçluların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacı ile değişiklikler yapılması ihtiyacı doğmuştur. Denetimli serbestlik, hürriyeti bağlayıcı cezaların olumsuz etkilerinin görülmesinin ardından, suçluların ıslahı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması şeklinde gelişen cezanın çağdaş amaçlarını gerçekleştirmenin bir aracı olarak kökenleri yüzyıllar öncesine dayanan bir ceza adalet anlayışı olarak ortaya çıkmıştır. Denetimli serbestlik günümüzde en geniş anlamıyla; suç isleyen bir kimsenin yakalanmasından veya teslim olması anından başlayıp, yargılama sonucunda verilen hükmün infazının bitimine ve hatta infaz sonrası hükümlüye ve suç mağdurlarına yardım aşamalarına kadar uzanan bir süreç içerisinde uygulanma kabiliyetine sahip bir ceza adalet kurumu olarak görülmektedir²¹⁸.

Denetimli Serbestlik kavramı, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği'nde²¹⁹; "Mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve

²¹⁷Polat, H., Polat, A.A. a.g.e., s. 605.

²¹⁸Yavuz, H.A. (2012, Şubat). Denetimli Serbestlik Tedbiri. *THD. Yıl:7, sayı: 66*, Ankara: Seçkin Yayınları. s. 58.

²¹⁹RG. T. 18.4.2007, RG. No: 26497.

kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulama” olarak tanımlamaktadır. (m. 4/h)²²⁰.

Denetimli serbestliğin önemi; ”Etkin bir ceza adalet sistemi, caydırıcı bir ceza infaz sistemi ile iyi bir çocuk adalet sistemi için denetimli serbestlik” temel unsur olarak ifade edilebilir²²¹.

Denetimli serbestlik ilk olarak 01.06.2005 yılında yürürlüğe giren ceza yasaları ile mevzuatımıza girmiştir. Türk Denetimli Serbestlik ve Yardım Sisteminin denetim, yardım, rehberlik ve yönlendirme, koruma ve tedavi gibi beş temel fonksiyonu olduğu belirtilmektedir²²².

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunda denetim dönemi ve denetimli serbestlik tedbirine yer verilmiştir. Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde sanık beş yıl süreyle denetim dönemine tabi olur. Bu süre çocuklar için üç yıldır. Bu süre içerisinde sanığa mahkeme tarafından bir yıldan fazla olmamak üzere belirlenen denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülükler yüklenebilir. Beş ve üç yıllık denetim süreleri zorunlu sürelerdir.

3.4.2.2. Denetim Dönemi

CMK'nın 231/8. fıkrası gereğince, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulur. Eğer suç işleyen kişi çocuksa bu süre üç yıl olarak belirlenmiştir²²³.

²²⁰Kale, M., (2009, Eylül). Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas. s. 4. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd312163230c464123faa529f10a4215d4d2bacb9cd102d3b5526ecc2895e49489c>.

²²¹Kamer, V.K. (2008, Mayıs). Ceza Adalet ve İnfaz Sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi. *AD, Sayı: 31*, Erişim Tarihi: 30/07/2012, <http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/31sayi.pdf.s.40>.

²²²Özdemir, a.g.m., s. 41.

²²³ 5395 sayılı ÇKK’nun 23/1 fıkrası.

Bu süreler daha önce de bahsettiğimiz gibi hâkimin takdirine bağlı olmayıp her hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiğinde mutlak suretle verilecek sürelerdir. Hâkim denetim sürelerini değiştiremez. Denetim süresi yasa ile belirlenmiştir. Bu süre içerisinde sanık eğer kendisine bir yükümlülük yüklenmişse bu yükümlülükler uyaçak ve denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemeyecektir. Aksi takdirde sanık hakkında kurulan hüküm açıklanacaktır²²⁴.

Böylece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu adeta bir af olmaktan çıkmakta, suçlunun yeniden sosyalleşmesini sağlama amacı gerçekteleşmesi sağlanmış olmaktadır²²⁵.

3.4.2.3. Denetimli Serbestlik Tedbiri

3.4.2.3.1. Genel Olarak

Denetimli serbestlik ifadesinin ne anlama geldiği hususunda gerek TCK, CMK, CGDK ve 5402 sayılı kanunda, gerekse 2006 tarihli İnfaz Tüzüğü ve 2007 tarihli Denetimli Serbestlik Yönetmeliğinde herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece yönetmeliğin 4. maddesinde genel bir "denetimli serbestlik" tanımı yapılmıştır. Bu maddeye göre denetimli serbestlik: Mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün topluma bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı ifade etmektedir²²⁶.

²²⁴5271 sayılı CMK'nın 231/11. fıkrası: "Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar." şeklindedir.

²²⁵Özbek, V.Ö., Kanbur, N., Doğan, K., Bacaksız, P., Tepe, İ. a.g.e., s.653.

²²⁶Bkz., Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği, RG. 18.04.2007, RG., s. 26497.

Denetimli serbestlik yaptırımlara ilişkin bir infaz rejimi niteliğinde olmadığı, bununla birlikte toplum içerisinde infazı öngörülen yaptırım, yükümlülük ve tedbirlerin kurumsal bir organizasyon eliyle belirli bir planlama doğrultusunda yerine getirilmesini amaçlayan, ayrıca suç failleri ve suçtan zarar gören kimselerin ihtiyaç duydukları; rehberlik, psiko-sosyal yardım ve yardımın sağlanmasına hizmet eden toplum temelli bir uygulama olduğu, bu özellikleri itibarıyla infaz sistemini tamamlayan bir ceza adalet kurumu olduğu ifade edilebilir²²⁷.

Denetimli serbestlik tedbirinin amaçları; denetim altındaki hükümlüye gerekli sosyal ve psikolojik desteklerin sunulmasıyla rehabilite olmasını sağlamak, mağdurun uğradığı zararı telafi ederek mağduru korumak, sanığın yeniden suç işleme riskini azaltarak toplumu korumak, toplumun suçluya bakışının değişmesini sağlamak şeklinde sayılabilir²²⁸.

Sanık hakkında belirlenen beş yıllık denetim süresi içerisinde bir yıla kadar denetimli serbestlik tedbiri belirlenebilir²²⁹.

Sanık hükmolunan denetimli serbestlik tedbirinin gereklerini yerine getirmez, tedbir olarak alınan karara uymazsa, mahkeme beş yıllık süresinin dolmasını beklemeden dosyayı derhal ve resen ele alır, duruşma açar, tarafları duruşmaya çağırır ve açıklanmasını geri bıraktığı hükmü açıklar²³⁰.

Denetimli serbestlik süresi bir yılı geçemez. Ancak bir yılın altında bir süreye hükmedilebilir. Bu konuda yasa hâkime takdir hakkı tanımıştır. Denetimli serbestlik süresi, denetim süresi içerisinde işlemeye başlar. Denetimli serbestlik tedbiri süresi

²²⁷Yavuz, a.g.m., s. 71.

²²⁸Usta, İ., Öztürk, H. a.g.m., s. 11.

²²⁹5271 sayılı CMK'nın 231/8 fıkrası;'' Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak...'' şeklindedir.

²³⁰Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s. 103.

bakımından kanun yetişkinler ile çocuklar arasında bir ayırım yapmamıştır. Mahkemenin belirlediği denetim süresi kararda açıkça gösterilmelidir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmayacaktır. Ancak mahkeme sanığı CMK'nın 231. maddesi gereğince denetim süresine tabi tutacaktır. Bu durumun Şuhut Asliye Ceza Mahkemesince; CMK'nın 231/12. fıkrası gereğince itiraz kanun yoluna başvurulunca kanun yolu mahkemesinin temyiz merci gibi inceleme yapamayacağını, sanık gerçekte beraat edebilecekken hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümleri gereği haksız yere 5 yıl denetim süresine tabi tutulacağını, bu durumun Anayasanın 2, 5, 36 maddeleri ile adil yargılanma hakkı ve hukuk devleti olma ilkesine aykırılık teşkil edeceğini, CMK'nın 231/8-a,b,c maddesi gereği mahkeme, denetimli serbestlik tedbiri olarak sanığa kişi hürriyetini kısıtlayan yükümlülükler yükleyebileceğini, sanık açıklanan hükmü temyiz ettiğinde ve sonucunda beraat edecek olursa, beraat eden sanığın açıklanması geri bırakılan hüküm nedeniyle haksız yere kişi hürriyeti kısıtlanmış, sanığa haksız yere denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülük yüklenmiş olacağını, bu durum Anayasanın 38. maddesinde "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz" cümlesi ile ifade edilen masumiyet karinesine aykırılık teşkil ettiğinden bahisle 5271 sayılı CMK'nın 231. Maddesinin (8) ve (12) numaralı fıkraların Anayasa'nın 2., 12., 13., 15., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi ile Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi 12.03.2009 tarihinde verdiği kararda özetle; kurumun yalnızca sanığın menfaat ve çıkarları düşünülerek getirilmiş olmayıp, önemli ölçüde toplum menfaati ve kamu düzeninin korunması amaçlandığını, (12) numaralı fıkrada hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebileceği, ancak bu kuralla temyiz incelemesi yolunun kapatılmış olmadığı, itiraz yolu verilen kararın bir üst merci tarafından yeniden gözden geçirilmesini sağlayan ve kararın sağlığı bakımından güvence oluşturan kanun yollarından biri olduğu, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları sanık hakkında hukuki sonuç doğuran kesin hüküm niteliğinde olmadığından, deneme süresi sonunda verilecek düşme kararı veya geri bırakma koşullarına uyulmaması halinde verilecek karar hakkında esas

hükümle birlikte temyiz denetimi olanaklı bulunduğundan bahisle istemi reddetmiştir²³¹.

²³¹Anayasa Mahkemesi'nin 12/03/2009 tarihli ve 2008/45e., 2009/53 sayılı Kararı;
”... II- İtirazın gerekçesi: Kişi hürriyeti uluslararası sözleşmeler ve iç hukuk kuralları ile koruma altına alınmış, kısıtlanması için gerekli ölçüt ve istisnalar da yine uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmelere -belirli medeniyet seviyesine ulaşma gayesi içinde- uygun yapılan yasalarla belirlenmiştir. Anayasamızın 19. maddesi çerçeve şeklinde kişi hürriyetinin kısıtlanabileceği halleri belirlemiştir. Maddeden anlaşılacağı üzere bazı durumlarda kişi hürriyeti mahkeme kararı ile kısıtlanabilecektir. Mahkeme kararından anlaşılması gereken hukuk devleti olma ilkesi ve adil yargılanma hakkı gereği kanun yoluna gidilebilen mahkeme kararlarıdır. CMK.nin 231 maddesinde ifadesini bulan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları CMK.nin 231/12 maddesi gereğince “itiraz” kanun yoluna tabidir. Varsayım olarak, ilk derece mahkemesi beraat etmesi gerekli sanığı mahkum ettiyse ve mahkumiyet hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında ise mahkeme hükmün açıklanmasını geri bırakacaktır. Sanık CMK.nin 231/8. maddesi gereği 5 yıl denetim süresine tabi olacaktır. Sanık CMK.nin 231/12. maddesi gereğince itiraz kanun yoluna başvurunca kanun yolu mahkemesi temyiz merci gibi inceleme yapamayacak; ilk derece mahkemesinin kararı usule uygun ise itiraz reddedilecek; sanık gerçekte beraat edebilecekken hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümleri gereği haksız yere 5 yıl denetim süresine tabi olabilecektir. Durum Anayasamızın 2, 5, 36 maddeleri ile hukukumuzda giren adil yargılanma hakkı ve hukuk devleti olma ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Yine CMK.nin 231/8-a,b,c maddesi gereği mahkeme, denetimli serbestlik tedbiri olarak sanığa kişi hürriyetini kısıtlayan yükümlülükler yükleyebilecektir. 5 yıllık denetimli serbestlik süresi içinde sanık kasıtlı suç işlerse açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanacaktır. Sanık açıklanan hükmü temyiz edecek ve sonucunda beraat edecek olursa, beraat eden sanığın açıklanması geri bırakılan hüküm nedeniyle haksız yere kişi hürriyeti kısıtlanmış, sanığa haksız yere denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülük yüklenmiş olacaktır. Bu durum Anayasamızın 38. maddesinde “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz” cümlesi ile ifade edilen masumiyet karinesine aykırılık teşkil etmektedir. İstisnaları saklı olmak üzere ancak suçluluğu hükmen sabit olanlar ceza ve güvenlik tedbirleri ile hürriyetlerinden kısıtlanırlar. Yukarıda açıklanan tüm nedenlerle de iş bu iptal başvurusunda bulunma zorunluluğu hasıl olmuştur.

V- ESASIN İNCELENMESİ: Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kurallı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kişi hürriyetinin sözleşmeler ve iç hukuk kuralları ile koruma altına alındığı, kişi hürriyetinin mahkeme kararı ile kısıtlanabileceğinin öngörüldüğü, hukuk devleti ve adil yargılanma ilkelerinin gereği olarak mahkeme kararlarının kanun yoluna tabi kararlar olarak anlaşılması gerektiği, itiraza konu CMK'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararların itiraza tabi olduğu, hakkında beraat kararı verilmesi gereken bir kimse hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde bu karar temyiz edilemeyeceği için sınırlı olarak itiraz yoluyla incelenebileceği, sonradan koşullarının bulunması halinde verilecek bir mahkumiyet

kararının temyizi ve bu temyiz sırasında sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği anlaşılırsa beş yıl süre ile denetime tabi tutulan ve hakkında (8) numaralı fıkraya göre yükümlülükler yüklenen kimsenin gereksiz ve haksız yere kişi hürriyetinden mahrum bırakılmış olacağı, bu nedenlerle itiraza konu kuralların Anayasa'nın 2., 12., 13., 15., 19., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
 - b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
 - c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,
- karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zaman aşımı durur.

Maddenin (12) numaralı fıkrasında ise, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebileceği belirtilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun iptali istenilen kurallarını da içeren 231. maddesindeki düzenleme sanık hakkında yapılan yargılama sonucunda verilecek mahkumiyet kararının açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kuralları içermektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile ilgili kurallar kurumun tamamı gözetilerek değerlendirilmelidir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra öngörülen süre adından da anlaşılacağı gibi bir deneme süresidir. Kurum yalnızca sanığın menfaat ve çıkarları düşünülerek getirilmiş olmayıp, önemli ölçüde toplum menfaati ve kamu düzeninin korunması amaçlanmıştır. Mukayeseli hukukta suç ve suçlulukla mücadele, suç işlenmesinin önlenmesi ve caydırıcılık açısından bu ve buna benzer kurumlara geniş biçimde yer verildiği görülmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulaması için beş yıllık bir sürenin öngörülmesi ve bu sürede uygulanmak üzere denetimli serbestlik tedbiri olarak bir kısım yükümlülükler yüklenmesine olanak sağlanması yasakoyucunun suç ve suçlulukla mücadele, caydırıcılık ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla takdir yetkisine dayanarak kabul ettiği bir sistemdir.

Ceza hukukunun, toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili bulunması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihi bulunulması Devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Bu bağlamda ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından yasakoyucu Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, soruşturma ve yargılamaya ilişkin olarak hangi yöntemlerin uygulanacağı, toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçülerdeki ceza yaptırımlarıyla karşılaşmaları gerektiği, hangi hal ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öge olarak kabul edileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir. Öte yandan, (12) numaralı fıkrada hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebileceği belirtilmekte ise de, bu kuralla temyiz incelemesi yolu kapatılmış değildir. İtiraz yolu da verilen kararın bir üst merci

3.4.2.3.2. Denetimli Serbestlik Türleri

Denetimli serbestlik türleri CMK'nın 231/8. fıkrasında gösterilmiştir. Bu fıkra göre denetimli serbestlik türleri; eğitim programına katılma, ücret karşılığı çalışma, belli yerlere gitmekten yasaklanma, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınma veya takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirme şeklinde sayılmıştır. Görüldüğü üzere maddede "takdir edilecek başka yükümlülükler" ifadesi kullanıldığı için denetimli serbestlik tedbirleri sınırlı sayıda değildir. Hâkim takdir edeceği herhangi bir şeyi denetimli serbestlik tedbiri olarak belirleyebilir.

3.4.2.3.2.1. Bir Eğitim Programına Katılma

CMK'nın 213/8-a. bendinde hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanığın, bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesi yönündeki güvenlik tedbirini düzenlemiştir.

Bu bent ile sanığın meslek ve sanat eğitimi alarak bir meslek sahibi olması ve böylece sanığın çalışabilmesi sağlanmış olarak sanığın ıslahının ve topluma kazandırılması amaçlanmıştır.

3.4.2.3.2.2. Ücret Karşılığı Çalışma

Hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanığın, bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında

tarafından yeniden gözden geçirilmesini sağlayan ve kararın sağlığı bakımından güvence oluşturan kanun yollarından biridir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları sanık hakkında hukuki sonuç doğuran kesin hüküm niteliğinde olmadığından, deneme süresi sonunda verilecek düşme kararı veya geri bırakma koşullarına uyulmaması halinde verilecek karar hakkında esas hükümle birlikte temyiz denetimi olanaklı bulunmaktadır. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kurallar, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddine..." şeklinde dir.

çalıştırılması CMK'nın 231/8-b. bendinde düzenlenmiştir. Bu bent ile daha önce bir mesleği olan sanığın ücret karşılığında çalışabilmesi sağlanmıştır. Burada sanığın rızası aranır.

Buradaki çalışma TCK'nın 50. maddesindeki çalışmadan farklı olarak ücret karşılığı çalışmadır. Çalışma mevzuatımızda TCK'nın 51/4-b., CGTDHK'nın 107/7. ve 5271 sayılı CMK'nın 231/8-b. bendinde düzenlenmiştir. CMK'nın 231/8-b'deki çalışma, bir ceza usul hukuku kurumu olan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına bağlı ihtiyari - takdiri bir tedbir olarak düzenlenmiştir²³².

Bu bendin Anayasa'da düzenlenen angarya yasağına aykırı olabileceği akla gelebilir. Ancak birçok Avrupa ülkesinde²³³ sanıklar ücretsiz kamu yararına çalıştırılmaktadır. İşsizliğin çok olduğu, ekonominin çok da iyi olmadığı ülkemizde sanıkların ücret karşılığı çalıştırılması eleştirilmektedir.

Kanunlarımızda yer alan düzenlemenin uygulamada ilgi gördüğünü söylemek mümkün değildir. 2005 yılından 31.10.2011 tarihine kadar çocuk ve yetişkinlere toplam 1 karar CGTDHK 107/7'den, TCK 51/4-b'den 106 karar ve CMK 231/8-b'den 447 karar verilmiştir. Yaklaşık 6 yıllık bir uygulama ücretli çalışmanın mahkemelerce tercih edilmediğini açıkça ortaya koymaktadır. Verilen kararların infazları ile ilgili rakamlarda mahkemelerce verilen kararların yaklaşık %70-%75

²³²Alıcı, B., Beyens, K. (2012). Belçika Hukukunda Kamu Yararına Çalışma Yaptırımından Çalışma Cezasına (Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı İnceleme). *A.D, Yıl: Sayı:43*, Ankara. s.33.

²³³18.06.1971, 2832/66, ''...Belçika vatandaşı olan üç başvurucunun, Zorunlu çalışma, tutulan serserilerin çalıştırılması (serserilerin mahkeme kararıyla tutuldukları kampta düşük ücretle çalışıp belirli bir miktar para biriktirme zorunluluğunun bulunması, kölelik ve zorla çalıştırma yasağına aykırılık iddiaları mahkeme tarafından olağan çalıştırma sınırlarının aşılmadığı, kendilerinin rehabilitasyonunu amaçlamakta ve Avrupa Konseyi diğer birçok üyesindeki benzer hükümlerinden biri olan 1891 tarihli yasanın 6. maddesindeki genel hükme dayandığından bahisle olayda zorla çalıştırılma yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.'' Doğru, O., Nalbant, A., (2012). İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Açıklamalı ve Önemli Kararlar: 1. Cilt, Ankara: Yargıtay Başkanlığı.

oranında mahkemelere infaz edilememe nedeniyle tedbirlerin değiştirilmesi talebinde bulunulduğu ya da ihlal veya bila ikmal nedenleriyle iade edildiği görölmektedir²³⁴.

3.4.2.3.2.3. Mahkemenin Takdir Edeceği Bir Şeyi Yapma Veya Yapmama

CMK'nın 231/8-c bendi; "belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine" şeklinde düzenlenmiştir. Bu bent ile hâkime denetimli serbestlik tedbiri yönünden takdir yetkisi tanınmıştır. Hâkim sanık hakkında "bir yere gitmekten yasaklama" veya " bir yere devam etme mecburiyeti" şeklindeki denetimli serbestlik tedbirlerine benzer başka denetimli serbestlik tedbirlerine de hükmedebilir. Burada hâkime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir.

3.4.2.3.3. Denetimli Serbestlik Tedbirinin İzlenmesi

Ülkemizde denetimli serbestlik, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu ile yasalaşarak, ceza adalet sistemi içerisindeki yerini almıştır.

5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinde açık bir hüküm olmamakla birlikte 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile koruma kurulları kanunu uyarınca denetimli serbestlik şube müdürlüklerince bu takip yapılabilecektir²³⁵.

Mahkeme tarafından sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde, bu karar kesinleştikten sonra sanık hakkında düzenlenen tali karar fişi infaz için Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet Başsavcılığı bu kararları denetimli serbestlik defterine kaydeder ve evrakları ilgili denetimli serbestlik bürosuna gönderir.

²³⁴Detaylı bilgi eleştirisi için Bkz. Alıcı, B., Beyens, K. Belçika Hukukunda Kamu Yararına Çalışma Yaptırımından Çalışma Cezasına (Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı İnceleme. AD. Yıl:2012, Sayı:43, s.33 vd.

²³⁵Özsoy, a.g.m., s. 3.

Bundan sonra sanığın denetim planına uyup uymadığını denetimli serbestlik bürosu takip eder. Denetim planına uymayan sanığın dosyası kapatılarak ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

3.4.2.3.4. Çocuklar Bakımından Denetimli Serbestlik Tedbirleri

Suçta sürüklenen çocuklar için ise 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda denetimle ilgili farklı düzenlemeler getirilmiştir.

ÇKK'nın 36. maddesi ''Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.'' şeklinde düzenlenmiştir. Hâkim isterse suçta sürüklenen çocuk hakkında denetim altına alınması kararı verebilecektir. Kanun koyucu bu düzenleme ile hâkime bu konuda takdir hakkı tanımıştır.

Suçta sürüklenen çocuk hakkında mahkeme tarafından denetim altına alınmasına karar verilirse suçta sürüklenen çocuğa merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suçta sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir²³⁶.

Denetim görevlisinin Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak, çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek, ihtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak, kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını

²³⁶5395 sayılı ÇKK'nun 37. maddesi.

değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek, alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek gibi görevleri vardır. Ayrıca denetim görevlisi çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor verir²³⁷.

3.5. KARARIN ÖZEL SİSTEME KAYDI

CMK 'nın 231/13. fıkrası gereğince, hükmün açıklanmasının geri bırakılması bunlara mahsus özel bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet Savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na göre, adli sicile ancak kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgiler kaydedilebilir²³⁸. Ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında, henüz ortada kesinleşmiş bir mahkûmiyet bulunmamaktadır. Bu sebeple kanun koyucu burada özel bir düzenleme yapma yoluna gitmiştir²³⁹.

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 6. maddesi gereğince, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak mahkeme, hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı veya askeri savcılık tarafından istenmesi halinde verilmek üzere adli sicile kaydedileceği düzenlenmiştir. Bu şekilde özel sicili kaydedilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı mahkeme veya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma ve kovuşturma ile ilgili olarak istenebilecektir. Bu durumda mahkeme sanık tekrar suç

²³⁷5395 sayılı ÇKK'nun 38. maddesi.

²³⁸5352 sayılı Adli sicil kanunu m.1: " Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tâbi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler." şeklindedir.

²³⁹Kumbasar, a.g.m., s. 245.

işlemesi ve yargılanması halinde adli sicil kaydından sanık hakkında daha önce verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını görebilecektir. Buda mahkeme tarafından sanık hakkında hüküm kurulurken göz önüne alınıp, cezanın belirlenmesinde rol oynayacaktır. Bu şekilde sanık hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının adli sicile kaydedilmesi halinde bu daha sonra tekrar suç işleyen sanığın cezasının bireyselleştirilmesinde mahkeme tarafından göz önüne alınacaktır. Mahkeme tarafından bu kayıt üzerine sanığın pişmanlık duymadığı, suça eğilimli kişiliği olduğu düşünülebilecektir. Bu durumda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun sanık hakkında hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı şeklindeki düzenlemeler ile çeliştiği düşünülmektedir.

Bu kanun maddeleri karşısında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü bünyesindeki özel sicile kaydedileceği görülmektedir. Sanık hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kesinleştikten sonra mahkeme tali karar fişi düzenleyerek bu fişi Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmamaktadır. Bu sebeple hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü bünyesindeki özel sicile kaydedilir.

3.6. KANUN YOLU

3.6.1. Genel Olarak

Hukuk devleti ilkesinin benimsendiği bir devlette, insan haklarının keyfi müdahalelerle ihlal edilmesi düşünülemez. Bireylerin menfaatlerine, hukuka aykırı kararlarla hanel getirilmesi hem ceza muhakemesinin temel mantığına hem de insan haklarına uygunluk teşkil etmez. İnsan hakları ve hukuk devletinin bir gereği olan kişi menfaatlerinin ceza muhakemesi işlemlerinde korunması kaçınılmaz bir

zorunluluktur. Kural olarak, savcı, katılan, şüpheli veya sanık ve avukatların kanun yollarına başvurarak hak aramasına, denetim muhakemesi adı verilir²⁴⁰.

Yargılama makamlarının verdikleri kararlarda haksızlık ve hukuka aykırılık teşkil edebilir. Bu durumda tarafların başvurabilecekleri bazı hukuki çarelere gerek vardır. Yargılama makamlarının kararlarının bu kararları vermiş olanlardan başkaları tarafından incelenmesini isteyebilmek, bir yandan hukukun doğru şekilde uygulanmasına, diğer yandan da kişilerdeki adalet duygusunun tatminine hizmet edecektir²⁴¹.

Kanun yolları, öncelikle olağan ve olağanüstü kanun yolu olmak üzere bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Olağan kanun yolu, henüz kesinleşmemiş karar ve hükümlere karşı kabul edilmişken olağanüstü kanun yolu kesinleşmiş hükümlere karşı kabul edilmiştir. Olağan ve olağanüstü kanun yolları 5271 sayılı CMK'nın altıncı kitabında düzenlenmiştir. Buna göre olağan kanun yolları itiraz, istinaf ve temyiz iken olağanüstü kanun yolları Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın itirazı, kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesidir²⁴².

3.6.1.1. İtiraz Yasa Yolu

Yargılama makamlarının karar veya hükümlerinde hukuka aykırılıkların veya hataların bulunması söz konusu olabilir. Bu nedenle yargılama makamlarının verdikleri kararların başkaları tarafından incelenebilmesi hukukun doğru uygulanmasını sağlamaya yöneliktir. Yargılama makamlarının verdikleri karar ve

²⁴⁰Dikici, M.F. (2007). *Ceza Hukuku - Ceza Muhakemesi Hukuku (Gözden Geçirilmiş 5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları. s.327.

²⁴¹Toroslu, N., Feyzioğlu, M. (2009, Eylül). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınları. s. 304.

²⁴²Aydın, D. (2006, Temmuz/Ağustos), *Ceza Muhakemesi Kanununda İtiraz. TBB. Dergisi, Sayı: 65*, Ankara. s. 63.

hükümleri incelemek yetkisi yine kanunla belirlenmiş yargılama makamlarına aittir²⁴³.

İtiraz, yargı otoritesi kazanmamış kararlara karşı söz konusu olduğundan ''olağan kanun yolu'' olduğu gibi maddi ve hukuki meselelere edilebilmesi bakımından da '' asıl derece kanun yolu'' dur²⁴⁴.

3.6.1.2. İstinaf/Temyiz Yasa Yolu

İstinaf 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer almıştır. İstinaf yargılaması, Bölge Adliye Mahkemesinin ceza daireleri tarafından yürütülür. İstinaf olağan yasa yoludur. İstinaf, dava bittikten, son karar verildikten sonra gidilebilecek bir yoldur. İstinaf yasa yolu henüz yürürlüğe girmemiştir.

Temyiz de olağan yasa yoludur. Mahkeme tarafından verilen son kararların Yargıtay'ca hukuka uygunluğunun denetlenmesidir. Temyiz yolu ile bir ülkedeki hukuk kurallarının istikrarlı ve aynı biçimde uygulanması sağlanmaktadır²⁴⁵.

Bölge adliye mahkemeleri açılıp istinaf yürürlüğe girene kadar ilk derece mahkemeleri kararlarına karşı temyiz yoluna gidilecektir.

3.6.2. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına Karşı Kanun Yolu

Mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında, bu karara karşı başvurulacak yasa yolu, süresi, mercii ve başvuru şeklini tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça göstermelidir.

²⁴³ Aydın, a.g.m., s. 61.

²⁴⁴ Kunter, N., Yenisey, F. (1998). *Ceza Muhakemesi Hukuku (Onuncu Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınları. s. 1021.

²⁴⁵ Özbek, V.Ö., Kanbur, N., Bacaksız, P., Doğan, K. a.g.e., s. 473.

Mahkeme tarafından sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilirse bu karar itiraz kanun yoluna tabidir²⁴⁶. Bu husus CMK'da açıkça gösterilmiştir²⁴⁷. İtiraz CMK'nın 267-271. maddelerinde belirlenen genel esaslar çerçevesinde yapılır. Kararın ilgiliye tebliğ veya tefhiminden itibaren 7 gün içinde itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar veren mahkemeye yapılır. Kararı veren mahkeme itirazı yerinde bulursa kararını düzeltebilir. Aksi fikirde ise dosyayı itirazı incelemeye yetkili makama

²⁴⁶Olgun, S. (Haziran). Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. *THD.*, Yıl:3, Sayı: 22, Ankara: Seçkin Yayınları, s. 68.

''... Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz yolu açık bulunup, temyiz yoluna başvurma olanağı bulunmamaktadır.'' Yargıtay 11.CD.'nin 27.02.2007 tarihli ve 2006/4004 e., 2007/1210 k sayılı kararı.

''... Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlara karşı başvurulacak yasa yolu, 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin 12. fıkrasında açıkça itiraz olarak belirlendiğinden, geri bırakılma kararına yönelik yasa yolu itirazdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının reddine ilişkin kararlara karşı başvurulacak yasa yolunun belirlenebilmesi için ise öncelikle, 5252 sayılı Yasanın 9, 5275 sayılı Yasanın 98 ila 101 ve 5728 sayılı Yasanın Geçici 1. maddelerinin kapsamının belirlenmesinde zorunluluk bulunmaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27.12.2005 gün ve 162-173 ile 24.01.2006 gün ve 136-3 sayılı kararlarında da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, 5252 sayılı Yasanın <Lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul> başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrası; a) Sadece 1 Haziran 2005 tarihinden önce kesinleşmiş mahkumiyet hükümlerinde ve b) Münhasıran, 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının yürürlüğe girmesi nedeniyle hükümde bir değişiklik yargılaması yapılması gerektiğinde uygulanabilecektir. Görüldüğü gibi bu düzenleme, 5237 sayılı Türk Ceza Yasası dışında başka herhangi bir yasanın yürürlüğe girmesi ve lehe hüküm içermesi halinde yapılacak incelemeyi kapsamamaktadır. Buna göre, 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesi nedeniyle lehe yasanın değerlendirilmesi amacıyla yapılacak uyarlama yargılaması 5275 sayılı Yasanın 98. maddesine göre daha özel nitelikteki 5252 sayılı Yasanın 9. maddesinde öngörülen usule göre gerçekleştirilmeli, bu iki koşulun birden oluşmadığı hallerde ise, genel düzenleme getiren 5275 sayılı Yasanın 98 ve devamı maddelerindeki yöntem uygulanmalıdır. Anılan kararlarda vurgulandığı üzere, 1 Haziran 2005 tarihinden sonra gerçekleştirilen yasa değişiklikleri nedeniyle uyarlama yargılamasının tabi olacağı ilkeler 5252 sayılı Yasanın 9. maddesine göre değil, 5275 sayılı Yasanın 98 ilâ 101. maddelerine göre belirlenmelidir. Kaldı ki, aynı husus 5728 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesinde de açıkça belirtilmiştir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının reddine ilişkin kararlar, 5271 sayılı Yasanın 223. maddesi anlamında hüküm sayılmadığından ve salt bu nedene dayalı uyarlama yargılamasında da 5252 sayılı Yasanın 9. maddesinin uygulanması olanağı bulunmadığından, 5728 sayılı Yasanın Geçici 1 ve 5275 sayılı Yasanın 101/3. fıkrası uyarınca bu kararlara karşı başvurulabilecek yasa yolu itirazdır.'', YCGK'nun 03.02.2009 tarihli ve 2008/11-250e., 2009/13k. sayılı kararı.

²⁴⁷Bkz., 5271 sayılı CMK'nın 231/12. fıkrası.

gönderir. Yetkili makam dosyayı kural olarak duruşmasız inceleyerek en kısa zamanda bir karar verir.

Sanığın yargılandığı suçlardan bir kısmı hakkında hüküm açıklanıp diğer bir kısmı hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilse bile, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının da temyize tabi olması anlamına gelmez, bu halde hükmün bu bölümünün itiraza tabi olması niteliği devam eder²⁴⁸. Ceza Genel Kurulu'nun 2007/1-183 esas, 2009/190 karar sayılı kararında, "...hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için mahkemenin öncelikle sanık hakkında bir hüküm tayin etmesi, saptadığı sonuç cezanın yasadaki ceza miktarı ve süresi bakımından öngörülen sınırlar içinde kaldığını tespit etmesi ayrıca yine yasadaki fail bakımından aranan diğer koşullarında gerçekleştiğini belirlemesi gerekmektedir. Kuşkusuz mahkeme sanık hakkında saptadığı cezayı, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararında gösterecektir. Böylece sanık denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlediği veya öngörülen denetimli serbestlik yükümlülüğüne aykırı davrandığında infaz edilecek olan cezayı önceden öğrenmiş olacaktır. Bu sayede hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yasa yolu denetimi sırasında inceleyecek olan mercide, mahkemenin tayin ettiği cezanın yasadaki koşullara uyup uymadığını denetleyebilecektir. Ancak sadece mahkemenin saptadığı bu cezaya bakılarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının CMK'nın 223. maddesinde belirtilen nitelikte bir hüküm olduğu, dolayısıyla bu tür bir karara karşı temyiz yasa yoluna başvurulabileceği söylenemez." şeklindedir²⁴⁹.

Diğer bir hususta, CMK'nın 271/2. fıkrasında belirtildiği üzere, mahkeme itirazı yerinde görürse, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir şeklindedir. İtirazı inceleyecek olan mercii, incelemeyi kural olarak evrak üzerinden yapacak, gerekli gördüğünde ise duruşma açarak Ceza Muhakemesi Kanununun 271/1. hükmü gereğince Cumhuriyet Savcısını, sanık müdafii ve katılan vekilini

²⁴⁸Artuç, M. (2009). *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*. Ankara: Adalet Yayınevi. s.260.

²⁴⁹Bkz., YCGK'nun 25.09.2007 tarihli, 2007/1-183e., 2009/190 K. sayılı kararı.

dinleyebilecektir²⁵⁰. Ancak öğretilerde hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından bu husus tartışmalıdır.

Birinci görüşe göre; itiraz mercii, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itirazı kabul eder, itirazı yerinde görürse, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar vermeli ve bu karar karşı da temyiz yasa yolu açık olmalı²⁵¹ şeklindedir.

Diğer görüşe göre ise, itirazı incelemeye yetkili mercii itirazı kabul ederse, itiraz konusu hakkında bir karar vermeden, bu konuda karar verilmek ve işlem yapılmak üzere dosyayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararını veren mahkemeye geri göndermelidir²⁵².

Merciince, itirazın yerinde görülmesi halinde Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 271. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "itirazı yerinde gören mercii aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir." şeklindeki hüküm gereği sadece itiraz konusunda karar verecektir. Bu hükme göre, itiraz merciince kanuna aykırı bulunan hususlar sadece belirtilmekle yetinilecek ve değerlendirilmek amacıyla hüküm mahkemesine gönderilecektir. İtiraz merciinin bu kararı doğrultusunda, mahkeme tekrar değerlendirme yapacak, kararda belirtilen eksiklikler giderildikten sonra şartları bulunuyorsa tekrar sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verebileceği gibi şartları yoksa vermeyebilecektir²⁵³.

Yargıtay'ın ise bu konuda itiraz merciinin hüküm mahkemesi yerine geçerek karar veremeyeceğini, sadece itiraz konusu hakkında karar verilebileceğini kabul etmektedir.

²⁵⁰Çığlı, a.g.m., s. 163.

²⁵¹Meran, a.g.m., s. 70; Kumbasar, a.g.m., s. 260.

²⁵²Şen, a.g.m., s. 1.

²⁵³Çığlı, a.g.m., s. 164.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itiraz üzerine merciince verilen karar Ceza Muhakemesi Kanununun 271/4. fıkrası gereğince kesin olup temyiz olanağı bulunmamaktadır²⁵⁴.

Bu yönü ile itiraz kanun yolu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Ek 7 Numaralı Protokolü'nün "ceza konularında iki dereceli yargılanma hakkı" başlıklı ikinci maddesine uygun düşmektedir. Sözleşmenin bu hükmüne göre, bir mahkeme tarafından ceza davası ile ilgili verilen bir karardan mahkûm edilen herkes, mahkûmiyet veya cezaya konu olabilecek hükmü bir başka mahkemede yeniden inceletme hakkına sahiptir²⁵⁵.

Kuruma karşı kanunda istinaf veya temyiz kanun yolları öngörölmüş değildir. Ancak sanık denetim süresinde yükümlölüklere uymaz veya bu sürede kasten yeni bir suç işlerse, açıklanması geri bırakılan hüküm mahkeme tarafından açıklanır. Açıklanan bu hüküm artık temyiz yasa yoluna tabi olur.

İtiraz incelemesinde mercii işin esasına girmeden bir inceleme yaptığı kabul edildiğinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun temyiz yasa yoluna tabi olmaması eleştirilmiştir.

Kanunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itirazda merciin neleri incelemesi, incelemenin tam olarak kapsamı kanunda belirtilmemiştir. Bu hususta kanunda açıkça gösterilmemiş olmakla uygulamada tartışmalara yol açmıştır. Yargıtay'ın vermiş olduğu çeşitli kararlar çerçevesinde uygulamada merciin sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının koşullarının oluşup oluşmadığına bakacağı kabul edilmiş, ancak sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yaptığı itiraz, kararın beraat olması gerektiği yönünde

²⁵⁴... oysa ki 5271 sayılı CMK'nın 271/3. maddesinde merciin, itiraz üzerine verdiği kararların herhangi bir ayırım yapılmaksızın kesin nitelikte olduğunun kabul edildiği ..." Yargıtay 11. Ceza Dairesinin, 13.10.2009 tarihli ve 2009/1052 esas, 2009/11962 karar sayılı kararı.

²⁵⁵Şen, a.g.m., s. 8.

veya suçun niteliğinin değiştiğinden bahisle yapılmış ise mercii gene işin esasına girip hüküm mahkemesinin kararını inceleyemez, salt hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının koşulları açısından bir inceleme yapabileceği hususunda Yargıtay'ın birçok kararı vardır²⁵⁶.

İtiraz mercii, incelemesini dosyanın tamamı üzerinde ve maddi olayın sübutuna ilişkin olarak değil; yalnızca hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının oluşup oluşmadığı noktasında²⁵⁷ yapabileceği birçok Yargıtay kararında yer almıştır²⁵⁸. Görüldüğü üzere buradaki inceleme sınırlı bir inceleme olup

²⁵⁶... Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının itiraz yasa yoluna tabi bulunması nedeniyle, gerek itiraz edilerek gerekse itiraz yasa yoluna başvurulmaksızın kesinleşmesi halinde olağanüstü bir yasa yolu olan yasa yararına bozma konusu yapılabileceğinden kuşku bulunmamaktadır. Ancak yasa yararına bozma yasa yolunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı denetlenebilecek, bu kapsamda, 5271 sayılı Yasanın 309. maddesinde aleyhe bozma yasağının sadece davanın esasını çözümlen hükümlerle sınırlı olarak kabul edilmesi nedeniyle verilen karar 5271 sayılı Yasanın 5-14. fıkralarındaki koşullar kapsamında denetlenecek, somut olayda hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının bulunup bulunmadığı, ceza miktarı, daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûmiyet, zararın giderilip giderilmediği, suçun İnkılâp Yasasında belirtilen suçlardan bulunup bulunmadığı, askeri ceza yasası ile 15 yaşından büyükler açısından 3713 sayılı Yasa kapsamındaki suçlardan olup olmadığı ve denetim süresinin doğru tayin edilip edilmediği, gibi hususlar denetlenebilecektir. Ancak burada unutulmaması gereken husus bu yasa yolunda denetlenenin hüküm olmayıp, bu hüküm üzerine inşa edilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı olduğudur.” Yargıtay, 3.Ceza Dairesinin 30.11.2011 Tarihli ve 2011/12743 e., 2011/19928 k. sayılı kararı.

²⁵⁷Meran, a.g.m., s. 70; Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz, Altıparmak, C. (2009, Temmuz). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtirazın Mahiyeti, *THD.*, *Yıl:4, Sayı: 35*, Ankara: Seçkin Yayınları.

²⁵⁸...Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı, 5395 sayılı kanunun 23/7. madde ve fıkrası uyarınca itiraz edilebileceği hükmü karşısında sanık müdafinin itirazı üzerine sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılması koşullarının oluşup oluşmadığı yönünden inceleme yapılması yerine sanık hakkında belirlenen cezaya ilişkin olarak yazılı gerekçe ile itirazın kabulüne karar verilmesi yasaya aykırıdır.”, Y. 8. CD., 13.07.2006 T, 2006/5860 E., 2006/6504 K., ”Kural olarak itiraz merciiince yapılacak inceleme evrak üzerinde olmalıdır. Kesinleşmiş hükümlerde, suçun sübutu, nitelendirilmesi veya kanıt değerlendirilmesi konusunda herhangi bir uyuşmazlık bulunmayacağından, itiraz merciiince de bu hususların denetlenmesi veya değerlendirilmesi mümkün bulunmadığından itiraz merciiince 5271 sayılı Yasanın 231. maddesinin koşulları ile sınırlı bir inceleme yapabilecek,

yapılacak denetimde, sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediği, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûmiyetinin olup olmadığı, işlediği suçun iki yılın altına hapis veya adli para cezası olup olmadığı, mağdur veya kamunun zararının giderilip giderilmediği ve CMK'nın 231. maddesindeki diğer koşullara uygun olup olmadığı hususları incelenebilecektir. Açıklanması geri bırakılan kararın esasına ilişkin hukuka aykırılıklar ise 5 ve 3 yıllık denetim süreleri sonunda davanın düşmesi kararı verildiğinde veya ertelenen hükmün açıklanması halinde temyiz kanun yolu ile incelenebilecektir²⁵⁹.

Uygulama bu doğrultuda devam edip, itiraz incelemesine yetkili merciiler hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarını sadece yukarıda belirtilen hususlar açısından incelemişlerdir. Ancak bu husus öğretide çok eleştirilmiş, bu durumun sanık aleyhine sonuç doğuracağı, itirazı incelemeye yetkili merciin hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında sadece nesnel koşullar bakımından değil işin esasına girerek bir inceleme yapması gerektiğini savunmuşlardır²⁶⁰.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 22.01.2013 tarihli, 2012/10-534 esas, 2013/15 karar sayılı ilamı²⁶¹ ile vermiş olduğu bir kararında, uyuşturucu madde

hükmün içeriğinde yer alan hukuka aykırılıklar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının objektif koşullarını etkilemediği sürece bu aşamada herhangi bir yasa yolu denetimine tabi olmayacağı gibi itiraz merciince de denetlenemeyecektir.”, YCGK.’nun 03.02.2009 tarihli, 2008/11-250e., 2009/13k. sayılı kararı.

²⁵⁹Çığlı, a.g.m., s. 160

²⁶⁰Özgenç, İ. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. s. 54.; aynı yönde, Tezcan, D., Erdem, M.R., Sırma, Ö., Saygılar, Y.F., Alan, E. (2009). *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı*. Bahri Öztürk (Ed.), Ankara: Seçkin Kitabevi. s.537.

²⁶¹’...2-)Yerel mahkeme kararının itiraza tabi olduğunun kabulünden sonra Ceza Genel Kurulu Başkanı ile bazı Genel Kurul Üyeleri tarafından itiraz merciinin yapacağı incelemenin kapsamı üzerinde de durulması gerektiğinin belirtilmesi üzerine bu konunun değerlendirmesine geçilmiştir. Olağan kanun yollarından olan itiraz, 5271 sayılı CMK’nun 267 ila 271. maddeleri, arasında düzenlenmiş olup “İtiraz olunabilecek kararlar” başlıklı 267. maddesinde; “Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir” şeklindeki düzenlemeye göre, kural olarak sadece hakim kararlarına karşı gidilebilecek olan itiraz yoluna, kanunlarda açıkça gösterilmiş olunması kaydıyla mahkeme kararlarına karşı da başvurulması mümkündür. Ceza Muhakemesi Kanununda;

görevsizlik (madde 5/2), yetkisizlik (madde 18/3), red isteminin reddi (madde 28), eski hale getirme isteminin geri çevrilmesi (madde 42/2), tanıklara ilişkin disiplin hapsi (madde 60/4), gözlem altına alma (madde 74/4), beden muayenesi (madde 75/6), tutuklama (madde 101/5), tutukluluk halinin devamı (madde 104/2) adli kontrol (madde 111/2), iddianamenin iadesi (madde 174/5), durma (madde 223/8) ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması (madde 231/12)kararları itiraz yoluna başvurulabileceği açıkça sayılan mahkeme kararlarındandır. Bunun dışında özel ceza kanunlarında da mahkeme kararlarına itirazın mümkün kılındığı haller mevcuttur; 2004 sayılı İİK'nın 353. ve Kabahatler Kanununun 29/2. maddeleri gibi CMK'nun "İtiraz usulü ve inceleme mercileri" başlıklı 268. maddesinde; "(1) Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren yedi gün içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanakla tespit edilen beyanı ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim onaylar. 263 üncü madde hükmü saklıdır.(2) Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. (3) İtirazı incelemeye yetkili merciler aşağıda gösterilmiştir: a) Sulh ceza hâkiminin kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. b) Sulh ceza işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanına aittir. c) Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir. d) Naip hâkim kararlarına yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları ağır ceza mahkemesi başkanına, istinabe olunan mahkeme kararlarına karşı yukarıdaki bentlerde belirtilen esaslara göre buldukları yerdeki mahkeme başkanı veya mahkemeye aittir. e) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları ile Yargıtay ceza dairelerinin esas mahkeme olarak baktıkları davalarda verdikleri kararlara yapılan itirazlarda; üyenin kararını görevli olduğu dairenin başkanı, daire başkanı ile ceza dairesinin kararını numara itibarıyla izleyen ceza dairesi; son numaralı daire söz konusu ise birinci ceza dairesi inceler" şeklindeki düzenleme ile itirazın süresi, şekli ve inceleme mercileri gösterilmiştir.1412 sayılı CMUK'nda yer alan adi itiraz ve acele itiraz ayırımına son veren 5271 sayılı CMK'nda tüm itirazlar için ilgilinin kararı öğrenmesinden itibaren yedi günlük itiraz süresi öngörülmüştür. Kanun yollarına başvurunun kimler tarafından ve ne şekilde yapılacağını düzenleyen CMK'nun 260. maddesine göre; Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar tarafından, bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak ya da 263. maddesi uyarınca tutuklular için tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürüne beyanda bulunmak suretiyle yapılacak itiraz isteminin, kararına itiraz edilen hakim ya da mahkemeye sunulması gerekir. İtiraz istemini alan hakim ya da mahkemenin itirazı haklı görürse kararını düzeltmesi ya da itirazı haklı görmezse hemen ve nihayet 3 gün içinde CMK'nun 268/3 maddesinde ayrıntısıyla düzenlenmiş olan incelemeye yetkili mercie göndermesi

gerekmektedir. Aynı kanunun “İtirazın Cumhuriyet savcısına ve karşı tarafa tebliği ile inceleme ve araştırma yapılması” başlıklı 270. maddesinde; “İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için itirazı, Cumhuriyet savcısı ve karşı tarafa bildirebilir. Mercii, inceleme ve araştırma yapabileceği gibi gerekli gördüğünde bunların yapılmasını da emredebilir”, 271. maddesinde; “(1) Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafii veya vekil dinlenir.(2) İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir.(3) Karar mümkün olan en kısa sürede verilir.(4) Merciiin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir” biçimindeki düzenlemelerle de itirazın incelenmesi usulü gösterilmiştir. İtiraz incelemesi kural olarak duruşmasız ve dosya üzerinden yapılacak, merci gerekli görürse Cumhuriyet savcısı, müdafii veya vekili de dinleyebilecektir ancak CMK'nun 271. maddesindeki düzenleme göz önüne alındığında bu dinleme duruşma şeklinde yapılmayacaktır, zira duruşma yapılabilmesi kanunda açık hüküm bulunmasına bağlıdır. Bunun yanında merci, yazı ile cevap verebilmesi için itiraz istemini Cumhuriyet savcısı ve karşı tarafa bildirebilecek, kendisi de inceleme ve araştırma yapabileceği gibi gerekli gördüğünde bunların yapılması konusunda emir de verebilecektir. Öğretide de itiraz merciiinin inceleme usulü ve kapsamına ilişkin çok çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu kapsamda: “Yargılama makamı, temyizden farklı olarak, gerekiyorsa, hukuki sorun yanında maddi sorunu da ele alabileceğinden, lüzumlu gördüğü soruşturma işlemlerinin yapılmasını emredebilir veya bu soruşturmayı bizzat yapabilir. Bu soruşturma dolayısı ile mesela keşif yapılır veya tanık dinlenir. İtiraz konusunu incelerken mercii sadece dosya ile bağlı değildir. Kendisi de konu ile ilgili araştırma yapabilecektir.” (Nurullah Kunter- FeridunYenisey- Ayşe Nuhoglu, 16. bası, Beta, İstanbul, s. 1401)“İtiraz incelemesi kararın hem maddi ve hem de hukuki yönden ele alınmasını ve bunun hukuka uygunluğunun denetlenmesini gerektirir... itiraz yasayolunda bir karara temel teşkil eden deliller ve maddi olgular ile bunu doğuran hukuki durum birlikte değerlendirilir.” (Erdener Yurtcan, Ceza Yargılaması Hukuku, 12. bası, s. 481; E. Yurtcan, CMK Şerhi, 5. bası, Beta, İstanbul, 2008, s. 923)“İtiraz incelemesi yapılırken, incelenen kararın hem maddi hem de hukuki yönünün ele alınması ve her yönden hukuka uygunluğunun denetlenmesi gerekir... İtirazı inceleyecek mercii naip hakim veya istinabe yolunu da kullanabileceği gibi kolluk ve savcıya da emir verebilecektir” (Bahri Öztürk-Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, 11. bası, Ankara, 2007 s. 840), “İtiraz olağan bir kanun yoludur ve kararın hem maddi hem de hukuki açıdan tek tek incelenmesini gerektirir” (Veli Özer Özbek, Yeni CMK'nın Anlamı, s. 1065), Şeklinde görüşler dile getirilmiştir. Görüldüğü gibi, öğretide ittifakla kabul edildiği üzere itiraz merciiince, esasa müessir incelemede yapılabileceğinden, suç niteliğinin değiştiğine yönelik başvurular da itiraz merci tarafından değerlendirilebilecektir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına yapılan itirazlar ve bunların incelenmesi usulüne ilişkin olarak Ceza Genel Kurulunca 03.02.2009 gün ve 13-12 sayılı ile; “itiraz merciiince, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karar, 231. maddenin 6. fıkrasında yer alan suça ve sanığa ilişkin objektif uygulama koşullarının var olup olmadığı ile sınırlı olarak yapılması gerektiği” kabul edilmiş ve bu uygulama Özel Dairelerce istikrarlı olarak sürdürüle gelmiştir. Ancak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı yapılan itirazlarda, kararın sadece suça ve sanığa ilişkin objektif şartların gerçekleşip gerçekleşmediğiyle sınırlı olarak incelenmesi uygulamasının ihtilaf konusu hususlara köklü çözüm sağlamadığından bahisle öğretide yoğun olarak eleştirildiği

görülmektedir: “İtiraz mercii, sadece CMK’nın 231. maddesindeki koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği hususuyla sınırlı bir inceleme yapmayacaktır. İtiraz mercii, bu inceleme kapsamında sübuta ilişkin değerlendirme de yapabilecektir. Örneğin sanığa yüklenen suçun oluşmaması sebebiyle hakkında beraat kararı verilmesi gerektiğinden bahisle itirazın kabulü yönünde karar, yani hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kaldırılması kararı, verilebilir. Keza, itiraz mercii, vasıf değişikliği nedeniyle de hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kaldırılmasına karar verebilecektir. Örneğin kasten yaralama olarak nitelendirilen fiilden dolayı sanık hakkında kurulan mahkumiyet hükmüyle ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde; itiraz mercii, sanığa yüklenen fiilin kasten yaralama suçunu değil de kasten öldürme suçuna teşebbüs olarak nitelendirmek suretiyle de itirazın kabulü yönünde karar verebilir. Yine, örneğin görevi kötüye kullanma suçundan dolayı sanık hakkında kurulan mahkumiyet hükmüyle ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde; itiraz mercii, sanığa yüklenen fiilin görevi kötüye kullanma suçunu değil de, zimmet veya icbar suretiyle irtikap suçunu oluşturduğu gerekçesiyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kaldırılmasına karar verebilecektir” (İzzet Özgenç, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, 3. Yılında Ceza Adalet Sistemi- Hukuk Devletinde Suç Yararılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu, İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin, 2008, s.54-55; Cumhur Şahin- Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Seçkin, C.2, s.159-161, 203)İtiraz incelemesi sonucunda nasıl bir karar verileceği ve bu bağlamda CMK’nun 271/2. maddesinde yer alan; “İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir” şeklindeki düzenlemenin nasıl anlaşılması gerektiği üzerinde de durulmalıdır. Kanunun 271/2. maddesindeki düzenlemeye göre, merci, itirazı yerinde görürse itirazın kabulüyle birlikte “itiraz konusu” hakkında da karar verecektir. Başka bir anlatımla merci, itirazı kabul ettiğinde, verilmesi ya da kaldırılması gereken bir karar varsa bunu kararı veren mahkemeye bırakmadan kendisi vermeli ya da kaldırmalıdır, örneğin görevsizlik kararına yönelik bir itirazı inceleyen merci, itirazı yerinde görürse aynı zamanda görevsizlik kararını da kendisi kaldırmalıdır. Dolayısıyla, kanunda yer alan “İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir” hükmü, itirazı kabul eden merciin sadece “itiraz konusu” hakkında karar vermesi şeklinde anlaşılmalıdır. Buna karşın bu hüküm itiraz konusu dışında dosyanın esası hakkında da yargılamayı sonuçlandıracak (örneğin görevsizlik kararını kaldıran merciin dosyanın esası hakkında karar vermesi ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararı kaldıran merciin hükmü açıklaması gibi) bir karar vermesi gerektiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Nitekim Ceza Genel Kurulunun 26.10.2009 gün ve 182-209 sayılı kararında; hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yapılan itirazı inceleyen merciin, itirazı yerinde görmesi halinde dosyayı hükmün açıklanması için yargılamayı yapan asıl mahkemesine göndermesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu açıklamalar gözönüne alındığında itiraz kanun yolu incelemesinin kapsamına ilişkin olarak somut olay değerlendirildiğinde; İtiraz mercii, o yer Cumhuriyet savcısının suç vasfına yönelik aleyhe başvurusu üzerine incelemesini sadece şekli olarak değil, hem maddi olay hem de hukuki yönden yapmalı, gerekli gördüğünde cevap vermesi için itirazı sanık müdafiiine tebliğ etmeli ve Cumhuriyet savcısı ile sanık müdafiiini dinlemeli, yine ihtiyaç duyduğu konular varsa gerekli araştırma ve incelemeyi yapmalı ya da bunların yapılmasını sağlamalı ve bunun sonucunda da TCK’nun 191/2. maddesi gereğince verilen tedavi ve denetimli serbestlik kararının isabetli olup olmadığına karar vermelidir. CMK’nun

kullanmak suçundan sanık hakkında kurulan hüküm için yapılan itiraz da, özetle itiraz merciinin nasıl inceleme yapacağı, mahkûmiyet kararı dışında bir karar verip veremeyeceği, suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı, suçun vasıflandırılmasının doğru yapılıp yapılmadığına dair bir inceleme yapılabileceği belirtilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bu kararı TCK'nın 191. maddesi gereğince verilen denetimli serbestlik tedbirine yapılan itiraza ilişkin olup hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı yapılan itiraz üzerine itiraz mercinin işin esasını inceleyip incelemeyeceği yönünde bir beyanda bulunulmamıştır.

Sanık hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı gereğince sanık denetim süresini iyi halli olarak geçirirse davanın düşmesi kararı verilir. Sanık denetim süresini iyi halli olarak geçirmez ise mahkeme açıklanmasını ertelediği hükmü açıklar. Bu halde mahkeme kararı hüküm niteliğini taşıdığından bu karar artık CMK'nın 223. maddesi gereğince temyiz edilebilir. Temyiz yasa yoluna başvurulmadan kesinleşmesi halinde ise koşulları bulunduğu takdirde yasa yararına bozma yolu ile incelenebilecektir²⁶².

271/4. maddesindeki; “Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir” hükmü uyarınca, merci tarafından itiraz başvurusu üzerine “itiraz konusu” hakkında verilen kararlar kesin olup, artık mahkemece yeni bir değerlendirme yapılmadan aynı kararın verilmesi sözkonusu olamayacaktır. İtiraz merciince, itiraz olunan kararın kaldırılmasına müteakip, yetkili ve görevli kılınan mahkemenin yargılama sonunda vereceği hüküm, yeni hüküm sayılacağından, bu hükme karşı itiraz veya temyiz yolu açık olacaktır. Bu itibarla, gerek yargılamaya devam edecek olan yerel mahkeme, gerekse verilecek kararın temyiz edilmesi halinde Yargıtay, itiraz merciinin belirlediği suç vasfıyla bağlı olmayacaktır. Bu nedenle, sonuç olarak yerel mahkeme kararına karşı o yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan başvurunun itiraz kanun yoluyla ve 5271 sayılı CMK'nun 267-271. maddeleri uyarınca hem maddi olay hem de hukuki yönden itiraz merciince incelenmesi gerektiğinden itiraz mahiyetindeki istem konusunda bir karar verilmek üzere dosyanın itiraz merciine...” YCGK., 22.01.2013 tarihli, 2012/10-534 esas, 2013/15 karar sayılı ilamı.

²⁶²Meran, N. (2010, Nisan). Yargıtay Kararlarında Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. *THD., Yıl:5, Sayı : 44.*

3.7. KARARIN ETKİLERİ

Mahkeme tarafından sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip bu karar karşı kanun yollarına başvurulmaması veya kanun yoluna başvurulup da reddedilmesi durumunda mahkemenin kararı kesinleşir. Kesinleşen karar Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir ve bunlara özgü bir sisteme kaydedilir²⁶³. Ayrıca mahkeme denetimli serbestlik tedbirine karar vermişse sanığın denetimli serbestlik defterine kaydı yapılır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde kurulan hüküm sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmaz²⁶⁴. Sanık hakkında herhangi bir mahkûmiyet hükmü verilmemiş gibi sonuç doğuracaktır. Sanık açısından öngörülen tek sonuç ise, sanığın denetim süresine tabi kılınması ve bu denetim süresi içinde, mahkemece belirlenmişse yükümlülüklerine uygun davranması olacaktır. Ayrıca, sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi halinde, hüküm açıklanacağından, daha dikkatli olmak ve yeni bir suç işlememek için gerekli gayreti göstermek zorunda kalacaktır²⁶⁵.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde sanık beş yıl süreyle denetime tabi tutulur. On sekiz yaşından küçükler için bu denetim süresi üç

²⁶³5271 Sayılı CMK'nın 231/13. fıkrası;" Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir." şeklindedir.

²⁶⁴Bkz. CMK'nın 231/5. fıkrası:" Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder." şeklindedir.

²⁶⁵Sökmen, U. (2010, Ocak-Haziran). Kamu İdaresinde Mahkûmiyeti Olanların Devlet Memuru Olmaları ve Memuriyet Statüsünü Kaybetmeleri. *Maliye Dergisi*, Sayı: 158. Erişim Tarihi: 01.01.2013, http://212.174.133.188/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/158/33.UGur.SOKMEN.pdf, s.634.

yıldır. Denetim süreleri hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının itiraz edilerek veya itiraz edilmeksizin kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur²⁶⁶. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve denetim süresinin belirlenmesi ve kararın itiraz edilmemekle ya da itirazın reddi veya teyiz incelemesi sonucunda kesinleşmesinden itibaren dava zamanaşımı süresi duracaktır. Denetim süresi içinde yeni bir suç işlenmesi durumunda zamanaşımı tekrar işlemeye başlayacaktır²⁶⁷.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları kesin bir mahkûmiyet hükmü niteliğini taşımadığından mahkûmiyet hükmünün sonuçlarını doğurmaz. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının bu niteliği dolayısıyla hak yoksunlukları oluşturmaz. Adli sicil kaydına esas teşkil etmediğinden tekerrüre sebep olmaz²⁶⁸.

Her ne kadar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı adli sicil kaydına esas teşkil etmeyecek olsa da bazı mesleklerde hükmün açıklanmasının geri bırakılması o mesleğe kabul için bir engel olarak kabul edilmektedir. Örneğin Polis Yüksek Okulu Öğrenci Adaylarına ilişkin mevzuatta hükmün açıklanmasının geri bırakılması aday olmayı engelleyici bir neden olarak sayılmıştır²⁶⁹. Bununla birlikte genel olarak hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen kişi;

²⁶⁶CMK'nın 231/8. fıkrası;'' Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
 - b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
 - c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,
- karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

²⁶⁷Meran, Yargıtay Kararlarında Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması. s. 69.

²⁶⁸İpek, a.g.m., s. 62.

²⁶⁹Donay, a.g.m., s. 160.

kanun karşısında hiç suç işlememiş olduğundan memur olabilme ehliyetini muhafaza edecektir²⁷⁰.

Denetim süresi içinde sanığın kasıtlı yeni bir suç işlemesi halinde mahkûmiyet hükmü açıklanır. İkinci suçtan mahkûmiyet hükmü kurulurken, daha önce işlenmiş olan suça ilişkin kurulan ve açıklanması geri bırakılan, ancak denetim süresi içinde yeni suç işlendiğinden açıklanan mahkûmiyet hükmü tekerrüre esas alınmaz. Çünkü bu halde, kesinleşmiş bir mahkûmiyetten söz edilemez. Tekerrür için kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü gerekmektedir. İşlediği yeni suç nedeniyle açıklanan mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra sanığın yeni bir suç işlemesi durumunda, diğer koşullarında bulunması halinde bu ikinci suç bakımından tekerrür hükümleri uygulanacaktır²⁷¹.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun hukuki niteliğinin bir gereği olarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile erteleme ve seçenek yaptırımlara çevirme birlikte uygulanamaz. Çünkü CMK'nın 231/7. maddesi "Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez." şeklinde düzenlenmiştir.

3.8. KARARIN SONUÇLARI

3.8.1. Denetim Sürecinin İyi Halli Geçirilmesi - Hükmün Düşürülmesi

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip kararın kesinleşmesi ile denetim süresi işlemeye başlar.

²⁷⁰Karaarslan, M. (2009). Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi. *AÜHFD, Cilt: 58, Sayı: 1*. s. 108-109.

²⁷¹Kumbasar, a.g.m., s. 276.

Denetim süresi içerisinde taksirle işlenen suçlar hükmün açıklanması için neden teşkil etmemektedir²⁷². Sanık denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlemediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesine karar verilir²⁷³. Bu üç ve beş yıllık denetim süresi sonunda dava dosyası resen ele alınarak sanığın kasıtlı bir suç işleyip işlemediği ve denetimli serbestlik yükümlülüklerine uyup uymadığı saptandıktan sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararın ortadan kaldırılmasına ve sanık hakkındaki kamu davasının düşürülmesine karar verilebilecektir²⁷⁴. Böylece suçlu hiç yargılanmamış gibi olacak ve suçu sabıka kaydında görünmeyecektir. Sanığı mümkün oldukça damgalamamak ve özellikle çocuk suçlular bakımından onları topluma sağlıklı ve normal bireyler olarak tekrar kazandırmak kurumun en temel amacıdır²⁷⁵.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, CMK'nın 231. maddesinde belirtilen amaç için kullanılabilir²⁷⁶.

²⁷²Çolak/Özdemir, a.g.m., s. 103.

²⁷³5271 sayılı CMK'nın 231/10. fıkrası; "Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir." şeklindedir.

²⁷⁴Aras, a.g.m., s. 79.

²⁷⁵Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s.102.

²⁷⁶Yurtcan, E. (2008). *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (5. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınları. s. 798.

3.8.2. Denetim Sürecinde Yükümlülükler Aykırı Davranılması veya Kasıtlı Bir Suç İşlenmesi - Hükümün Açıklanması

Sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilip kararın kesinleşmesi ile denetim süresi işlemeye başlar. Sanık bu denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlerse mahkeme açıklamasını geri bıraktığı hükmü açıklayacaktır. Burada yeni suçun denetim süresi içerisinde işlenmesi yeterli olacak ayrıca sanık hakkında verilen mahkûmiyet kararının da söz konusu denetim süresi içinde kesinleşmesi gerekmeyecek ancak mahkeme hükmü açıklayabilmek için hükmün kesinleşmesini bekleyecektir²⁷⁷.

Sanık denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde ise mahkeme hükmü açıklar, ancak mahkeme kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir²⁷⁸. Bu kanun maddesi gereğince sanığın denetim süresinde denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkemenin söz konusu yükümlülükleri yerine getirmeyen sanığın durumunu değerlendirerek cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine veya koşulların varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek hükmü açıklayabileceği, kasıtlı bir suç işlenmesi halinde ise herhangi bir değişiklik yapamayacağı anlamı çıkmaktadır. Bu yoruma göre mahkeme sanığın kasıtlı bir suç işlemesi halinde, daha önce açıklanmasını geri bıraktığı hükümde

²⁷⁷ Çığlı, a.g.m., s. 159.

²⁷⁸5271 sayılı CMK'nın 231/11. fıkrası;" Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir." şeklindedir.

herhangi bir değişiklik yapmadan açıklayacak, kararda bir hukuka aykırılık varsa bu hukuka aykırılık kanun yolu ile giderilebilecektir²⁷⁹.

Ancak bu konuda açıklanması geri bırakılan kararda herhangi bir kısıtlama olmaksızın değişiklik yapılabileceğini, hüküm açıklandıktan sonra diğer kararlarda olduğu gibi şartların varlığı halinde erteleme ve seçenek yaptırımların uygulanması mümkün hale geleceğini savunan görüşlerde vardır²⁸⁰.

Sanığın mağdurun veya kamunun uğradığı zararı derhal gideremediği zamanlarda denetim süresi içinde aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir. Ancak sanık denetim dönemi içerisinde taksitleri ödememesi durumunda sanığın yükümlülüklerle aykırı davrandığı düşünülerek hükmün açıklanması gerektiği düşünülmektedir.

Diğer bir husus da sanığın denetim süresinde kasıtlı bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükle aykırı davranması halinde mahkemenin kararı açıklamak için duruşma açıp açmayacağı, sanığın tekrar savunmasını alıp almayacağıdır.

CMK'nın 231. maddesinin 11. fıkrası "Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir." şeklindedir. Sanık denetim süresinde yükümlülüklerine uymazsa mahkûmiyet hükmü mahkeme

²⁷⁹Çıđlı, a.g.m., s. 165.

²⁸⁰Çolak, N.İ., Özdemir, D. a.g.m., s. 104; Gündüz, B. (2008). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması. *Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 66, Sayı:1*. s.169.

tarafından açıklanacaktır. Maddede açıkça belirtildiği üzere sanık şayet elinde olmayan nedenlerden denetim süresindeki yükümlülüklerine uymazsa mahkeme duruşma açarak sanığın bu hususta tekrar savunmasını alabilecektir. Bunun üzerine mahkeme hükmünü açıklarken sanık hakkında erteleme ve seçenek yaptırımlara çevirme kurumlarını uygulayabileceği, eski hükümden farklı yeni bir hüküm kurabileceği yönünde Yargıtay kararları mevcuttur²⁸¹.

Sanık denetim süresinde kasıtlı bir suç işlemesi halinde mahkeme hükmü açıklamadan önce duruşma açıp açmayacağı, sanığın savunmasını alıp almayacağı hususu kanunda açık değildir. Bu durumda mahkemece daha önce açıklanması geri bırakılan kararda değişiklik yapılabileceği görüşü savunulduğunda, cezanın bireyselleştirilmesi yönünden duruşma açılıp sanık veya müdafii dinlendikten sonra sanığın hukuki durumunun yeniden belirlenmesi gerekmektedir²⁸².

²⁸¹... Mahkemece 1.6.2007 gün 2006/857, 2007/175 sayılı ek kararlar duruşmasız olarak ve hükmün içeriği yazılmaksızın Kayseri 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 20.3.2007 gün ve 2006/857-2007/175 sayılı kararına atıf yapılmak suretiyle denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranıldığından söz edilerek, sanık hakkındaki hükmün açıklanmasına karar verilmiştir. CMK'nın 231. maddesinin 11. fıkrasında 'Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkumiyet hükmü kurabilir.' denilmiş, aynı yasanın 232.maddesinde de hükmün gerekçesinin ve hüküm fıkrasının içereceği hususlar gösterilmiştir. Mahkemece duruşma açılarak, sanığın celbedilmesi suretiyle savunması sorulup, CMK'nın 231/11 madde ve fıkrası uyarınca değerlendirme yapılması, CMK'nın 232. maddesinde gösterildiği şekilde bir hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, savunma hakkını kısıtlayacak biçimde, duruşma açılarak karar verilmesi yerine önceki hükmü atıfta bulunmak suretiyle hükmün açıklanmasına karar verilmesi'' Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin, 19.09.2008 tarih ve 2008/12198 esas, 2008/9890 karar sayılı ilamı.

²⁸²Çığlı, a.g.m., s. 167.

3.9. YARGILAMA GİDERLERİ VE VEKÂLET ÜCRETİ

CMK'nın 325. maddesinin birinci fıkrası "cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilmesi halinde, bütün yargılama giderleri sanığa yüklenir" demektedir; aynı maddenin 5560 sayılı kanununun 27. maddesiyle değişik ikinci fıkrasında ise, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesi hallerinde birinci fıkra hükmünün uygulanacağı belirtilmektedir²⁸³.

Görüldüğü üzere 5271 sayılı CMK'nın 325/2. fıkrasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması halinde yargılama giderinin CMK'nın 325/1. fıkrası uyarınca sanığa yükletileceği belirtilmiştir. Böylece CMK'nın 231. maddesindeki açıklanmadığı ifade edilmesine rağmen bu alenen açıklanan bir hükümdür ve bir hükmün taşıdığı bütün öğelere sahiptir. Nitekim bu hükmün Anayasaya aykırı olduğu iddia edilmiş ve konu Anayasa Mahkemesine götürülmüştür. Başvuruya göre, henüz hakkında mahkûmiyet hükmü kesinleşmeyen sanığın mahkûmiyet hükmünün sonucu olan yargılama giderinden sorumlu tutulması evrensel hukuk anlayışına ve kurallarına aykırı olduğu iddia edilmiştir²⁸⁴. Ancak Anayasa Mahkemesi bu kuralı Anayasaya aykırı bulmamıştır²⁸⁵.

Ayrıca katılan kendisini avukatla temsil ettirmiş ise ve sanık hakkında hükmün açıklanmasına karar verilmişse, sanığın suçu işlediği sabit görüldüğünden bu halde de katılan lehine hüküm tarihinde yürürlükte bulunan avukatlık asgari ücret tarifesi uyarınca vekâlet ücretine hükmedilir.

²⁸³Kırmızıdağ, Y. (2009). Ceza Muhakemesinde Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. s.73.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd370f03689c6a789357e9541fed454fa0af3b3486f5e12406209f73e1db1e2b9c4>.

²⁸⁴Donay, a.g.m., s. 157.

²⁸⁵Anayasa Mahkemesi'nin 03.11.2011 tarih ve 2010/1 esas, 2011/149 karar sayılı kararı.

SONUÇ

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, hapis cezalarının sanık ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek için yapılan arayışların neticesinde ortaya çıkmıştır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile daha önce hiç suç işlememiş, tesadüfen suç işleyen sanığın cezaevinin olumsuz koşullarından etkilenmemesi, sabıkalı olmaması ve olağan hayatına devam edebilmesini sağlayacaktır. Bu kurum ile mağdurun veya kamunun meydana gelen zararı da karşılanmasını sağlanacaktır.

Kurum mevzuatımıza ilk defa 15.07.2005 tarihinde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23. maddesi ile girmiştir. Çocuk Koruma Kanunundaki bu düzenleme ile hükmün açıklanmasının ertelenmesi kurumu sadece suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanabiliyordu. 06.12.2006 gün 5560 sayılı kanunun 23. maddesiyle 5271 sayılı kanunun 231. maddesinde yapılan değişiklik ile hükmün açıklanmasının ertelenmesi yetişkinler içinde uygulanır hale gelmiştir. 5560 sayılı kanunun 40. maddesi ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 23. maddesi değiştirilmiş, denetim süresindeki farklılık dışında hükmün açıklanmasının ertelenmesi kurumu yetişkinler ile suça sürüklenen çocuklar bakımından aynı şartlara tabi tutulmuştur. 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 sayılı kanunla kurumun şikâyete bağlı suçlarla ilgili uygulanabileceğine ilişkin kısıtlama kaldırılmıştır. Yine 5728 sayılı kanun ile 5560 sayılı kanunla öngörülen kurumun uygulanabileceği suçlarda aranan sonuç ceza sınırı, bir yıldan iki yıla çıkarılmıştır. 01.03.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5739 sayılı kanun ile hükmün açıklanmasının ertelenmesi kurumunun bazı suçlar yönünden uygulanamayacağı kabul edilerek uygulama alanı daraltılmıştır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin koşullar kurumun düzenlendiği CMK'nın 231. maddenin 5., 6. ve 9. fıkralarında düzenlenmiştir. Öncelikle, suçun uzlaşma kapsamında olan suçlardan olması halinde uzlaşmanın

gerçekleşmemiş olması gerekmektedir. Daha sonrada mahkeme tarafından bir yargılama yapıp, sanığın suçu işlediğinin sabit görülmesi gerekmektedir. Bunun üzerine mahkeme sanık hakkında bir mahkûmiyet hükmü kuracaktır.

Sanık hakkında beraat, ceza verilmesine yer olmadığı kararları verilmişse hükmün açıklanması geri bırakılamaz. Yine kamu davasının durdurulmasına, düşürülmesine, reddine karar verilmesi durumunda, yetkisizlik ve görevsizlik kararı verildiğinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez.

CMK'nın 231. maddedeki şartları taşıması halinde mahkeme sanık hakkında hükmünün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilecektir. Bu durumda sanık hakkında bir mahkûmiyet hükmü kurulacak ancak bu mahkûmiyet hükmü sanık hakkında hiçbir hukuki sonuç doğurmayacaktır.

Mahkeme şartların oluşup oluşmadığını resen değerlendirecektir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanabilmesi için sanığın sonuç cezasının iki yıl ve daha az süreli hapis veya adli para cezası olması gerekmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılabilmesi için gerekli bir diğer koşul da sanığın daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunmasıdır. Ayrıca sanığın mağdurun veya kamunun uğradığı zararı karşılamış olması gerekmektedir. Buradaki zarar kavramından mahkemenin dosya üzerinden yapacağı basit bir araştırma ile tespit edeceği maddi zarar anlaşılmalıdır. Manevi zararlar bu kapsama girmemektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı itiraz yasa yoluna tabidir. Üst merciin bu incelemeyi esastan mı yoksa sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının koşulları yönünden mi yapacağı hususu tartışmalıdır. Bu konuda farklı görüşler vardır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanabilmesi içinde sanığın bunu kabul etmesi gerekmektedir. Kabul etmeyen sanık yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulama yeri bulmayacaktır.

Hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Denetim süresi içinde sanığın kasten yeni bir suç işlememesi ve yükümlülüklere uygun davranması halinde, açıklanması ertelenen hüküm ortadan kaldırılarak, kamu davasının düşürülmesine karar verilecektir. Sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya hükümde öngörülen yükümlülüklere aykırı davranması halinde, açıklanması ertelenen hüküm mahkemece açıklanacaktır. Mahkeme tarafından yüklenen yükümlülüklerin sanık tarafından yerine getirilememesi halinde, mahkemece durum yeniden değerlendirilerek, cezanın yarısına kadar belirlenecek bir kısmının infaz edilmemesine, hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine ya da seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar verilerek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilecektir. Bu kararda artık temyiz yasa yoluna tabi olacaktır.

Denetim süresini iyi halli geçiren ve yükümlülüklere uyan sanığın denetim süresi sonunda dosyasının düşmesine karar verilecektir. Bu yönden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sanık lehine bir düzenlemedir.

Hükmün açıklanmasının ertelenmesi durumunda, müsadereye ilişkin bir düzenleme yoktur. Müsadere konusunda uygulamada birlik sağlanamamıştır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğinde aynı zamanda hükümde müsadere kararı verildiğinde bu kararın infazının nasıl yapılacağı kanunda açık değildir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu sanık lehine olduğu düşünülmektedir. Ancak çalışmamızda yer verdiğimiz bazı hususlarda kanunda açıklık yoktur. Bu hususların netleştirilmesi gerektiği ve bu şekilde uygulamada birlik olunması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

[1] AKKAYA, Ç. (2006), *Cezaların Belirlenmesi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı ve İnfaz Hukuku*, Ankara: Kardal Yayınları.

[2] ALBAYRAK, M. (2011), *Türk Ceza Kanunu Öz Kitap*, 8. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları.

[3] ALBAYRAK, M. (2011), *Ceza Muhakemesi Kanunu Öz Kitap*, 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları.

[4] ALICI, B., BEYENS, K. (2012), "Belçika Hukukunda Kamu Yararına Çalışma Yaptırımından Çalışma Cezasına (Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı İnceleme)", A.D., Sayı:43, Ankara.

[5] ALTIPARMAK, C. (2009), "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına İtirazın Mahiyeti", THD., Yıl:4, Sayı: 35, Temmuz, Ankara: Seçkin Yayınları.

[6] ALTIPARMAK, C. "Yeni Türk Ceza Kanunu Düzenlenmesinde Ön Ödeme", www.turkhukusitesi.com/makale_654.htm, Erişim Tarihi: 07.08.2012.

[7] ALTAŞ, E. (2007, Aralık), "Türk Ceza Hukukunda Hapis Cezasının Ertelenmesi Üzerine Bir İnceleme", CHD., Yıl:2, Sayı:5, Ankara: Seçkin Yayınları.

[8] ARAS, B. (2008, Haziran), "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Uygulamadaki Sorunlar", THD., Yıl:3, Sayı:22, Ankara: Seçkin Yayınları.

[9] ARTUÇ, M. (2009), *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, Ankara: Adalet Yayınevi.

[10] ARTUÇ, M. (2008, Mayıs), ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', THD., Yıl:3, Sayı: 21, Ankara: Seçkin Yayınları.

[11] ARTUÇ, M., HIRSLI, T. (2011), *Hüküm Kurma Esasları*, Tamamen Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları.

[12] ARTUÇ, M., HIRSLI, T. (2013), *Hüküm Kurma Sanatı*, Ankara: Adalet Yayınları.

[13] ARTUK, M.E., TAN, Ü.S. ''Çocuk Hukuku Açısından Hükmün Ertelenmesi Müessesesi'', <http://www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/454/5122.pdf>, Erişim Tarihi: 30/07/2012.

[14] ATALAY, O. (2009, Eylül), ''Şartlı Erteleme ve Şartlı Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının İnfazı'', THD., Yıl:4, Sayı:37, Ankara: Seçkin Yayınları.

[15] AYDIN, D. (2006, Temmuz/Ağustos), ''Ceza Muhakemesi Kanununda İtiraz'', TBB. Dergisi, Sayı: 65, Ankara.

[16] BAKICI, S. (2008), *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2. Baskı, Ankara.

[17] CENTEL, N., ZAFER, H. (2011), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

[18] ÇABUK, B. ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', www.bariscabuk.av.tr/tr/blok-yazi/61/ceza-yargilamasinda-huk-acik-geri-vr.html, Erişim Tarihi:30.07.2012.

[19] ÇETİN, S. H. (2009), ''Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaşma'', TBB. Dergisi, Sayı: 82.

[20] ÇİFTÇİ, H.İ. Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma Uygulamalarının Geliştirilmesi Projesi 5. Grup Konusu Soruşturma Aşamasında Uzlaşma Usulü ve Uzlaşmanın Hukuki Sonuçları, www.uzlasma.adalet.gov.tr/doc/ihiyacgrprplr5grupkitap.pdf, Erişim Tarihi: 01.09.2012.

[21] ÇIĞLI, H. (2013), "10 Soruda Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", AD., Sayı: 46, www.yayin.adalet.gov.tr, Erişim Tarihi: 11/09/2013.

[22] ÇOLAK H., TAŞKIN, M. (2007), *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, Güncelenmiş - Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

[23] ÇOLAK, N.İ., ÖZDEMİR, D. (2011), "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Memuriyete Etkisi", TAAD., Cilt 1, Nisan, Sayı:5, Yıl:2.

[24] ÇOLAK H., ALTUN, U. (2006), "Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenekli Yaptırımlar ve İnfaz Rejimleri", TBB. Dergisi, Sayı:67.

[25] DİKİCİ, M. F. (2007), *Ceza Hukuku - Ceza Muhakemesi Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[26] DEMİRBAŞ T. (2007), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[27] DENİZHAN, H. (2006), "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Erteleme Kurumu Üzerine Bir İnceleme", TBB., Sayı: 65.

[28] DOĞRU, O., NALBANT, A. (2012), *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Açıklamalı ve Önemli Kararlar*, 1. Cilt, 2012, Ankara: Yargıtay Başkanlığı.

[29] DONAY, S. (2012), "Hükümün Açıklanmasının Ertelenmesi", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 86, Sayı: 5.

[30] ERDOĞAN, O. (2008), *İnfaz Hukuku*, İstanbul: Acar Basım.

[31] ERDOĞAN, O. (2007), *Para Cezaları ve İnfazı*, İstanbul: Acar Basım.

[32] EREL, K. (2009), "Yargıtay Kararları Işığında Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Ceza Muhakemesi Kanununun 3. Yılı Sempozyumu, İstanbul.

[33] ERTEM, B. (2007), "Kamu Davasının Açılması ve İddianamenin İadesi",
Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd32ee4d7d6ed88a294df648e0f2ef30ea0e661ec7efc7892c06d9f93d5d5780ddc>

[34] HAKERİ H., ÜNVER, Y. (2012), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.

[35] İŞIKTAÇ, Y. (2006), *Hukuk Felsefesi*, İstanbul: Filiz Yayınevi.

[36] İNCE, A. (2012), "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Yüksek Lisans Tezi,
Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd307a257b743fb32ffcb357fe8422af59fd7b51ce143337b07f447677114069972>.

[37] İNCİ, Z.Ö. (2007, Temmuz), "Ceza Muhakemesinde Yeni Bir Açılım: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", (Erişim Tarihi: 01.08.2012),
<http://www.turkhukusitesi.com.ct>,

[38] İPEK A. İ. (2011, Ekim), "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının İkinci Keza Verilecek Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararına Engel Teşkil Edip Etmeyeceği Üzerine Bir Değerlendirme", THD., Yıl:6, Sayı: 62, Ankara: Seçkin Yayınları.

[39] GEDİK, D. "Karşılaştırmalı Hukukta ve 1999 Tarihli Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısına Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu", (Erişim Tarihi: 05.08.2012), http://www.turkhukuksitesi.commakale_309.htm.

[40] GEDİK, D. (2006, Ekim), "5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurum", CHD., Sayı:2.

[41] GÖZLER, K. "Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi", (Erişim Tarihi: 14.10.2012), www.anayasa.gen.tr/af.pdf

[42] GÜLTEKİN Ö. "Ceza Hukukunda Uzlaşma ile Ön Ödeme Kurumlarının Karşılaştırılması", (Erişim Tarihi: 05.08.2012), www.yayin.adalet.gov.tr/dergi.

[43] GÜMÜŞ, S. (2005), "Cezaların Ertelenmesi", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

[44] GÜNAY, E. (2006), *Uygulamalı Ceza Davalarında Hüküm Kurma Esasları ve Hükümün Bozdurulması*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

[45] GÜNDÜZ, B. (2008), "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 66, Sayı:1.

[46] GÜNDÜZ, B. (2008), "Son Değişiklikler Işığında Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Ankara Barosu Dergisi, Sayı:1.

[47] HAFIZOĞULLARI, Z. (1996), *Ceza Normu, Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*, 2. Baskı. Ankara: Us-A Yayınları.

[48] KAMER, V. K. (2008, Mayıs), "Ceza Adalet ve İnfaz sistemi İçinde Denetimli Serbestlik Sisteminin Önemi", AD., Sayı: 31, www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/31sayi.pdf, Ankara, Erişim Tarihi: 30/07/2012.

[49] KAFES, V. (2011), "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", AUHFD, (Erişim Tarihi: 30.07.2012), Sayı:60, www.law.ankara.edu.tr/dergi/AUHF.-60-01/AUHF-2001-60-01-kafes

[50] KAHRAMAN, U.H. "Cezanın Ertelenmesi - Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", (Erişim Tarihi: 30.07.2012), www.turkhukuksitesi.com/makale-1399.htm.

[51] KALE, M. (2009, Eylül), "Türkiye'de Denetimli Serbestlik Sistemi", , Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

[52] KARAASLAN, M. (2009), "Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi", AUHFD., Cilt: 58, Sayı: 1.

[53] KAYA, Ö.H. (1982), *Türk Ceza Kanunu ile Özel Kanunlardaki Ön Ödemeye Bağlı Suçlar*, İzmir.

[54] KESKİNSOY, Ö. (2006), "Hapis Cezalarının Ertelenmesi", Ankara Barosu Dergisi, Sayı:2, Ankara.

[55] KILDAN İ.T. (2009, Eylül), "Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi", AD., Sayı: 35, www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/35sayı.pdf, Erişim Tarihi:30.07.2012.

[56] KIRMIZIDAĞ, Y. (2009), "Ceza Muhakemesinde Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

[57] KOCA, M., ÜZÜLMEZ, İ. (2008), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayınları.

[58] KOLCUOĞLU, K. (2007, Ocak), "Ceza Muhakemeleri Kanunu Değişiklik Önerileri", İstanbul Barosu Dergisi, Ceza Özel Sayı, Sayı:1, İstanbul.

[59] KOYUNCU, A. (2011/4), ''Ceza Adaleti Usul Hukuku İlişkisi ve Vicdani Kanaat'', Ankara Barosu Dergisi, Ankara.

[60] KURT, M. (2007), *Cezaların İnfazı ve Ceza İnfaz Kurumlarının Sorunları*, Ankara: Adalet Yayınevi.

[61] KUMBASAR, E. (2011), ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd3aa6864b0e7704416cc12945888d2ddcbaa04891b5546fd832d3c7bb433ee0912>

[62] KUNTER, N., YENİSEY, F., NUHOĞLU, A. (2008), *Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi*, 16.Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

[63] KUNTER, N., YENİSEY, F. (1998), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Onuncu Bası, İstanbul: Beta Yayınları.

[64] LAFCI, C. ''CMK'nın 231. Maddesi Gerçekten Sanığın Lehine Mi?'', Ankara Barosu Dergisi, Yıl:69, Sayı; 2001/4, Ankara: Başak Matbaacılık.

[65] MAHMUTOĞLU, F. (2009), ''Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', Ceza Muhakemesi Kanununun 3. Yıl Sempozyumu, TCHD. Yayınları, İstanbul.

[66] MERAN, N. (2008, Temmuz), ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Konusunda Bazı Çözüm Önerileri'', THD., Yıl:3, Sayı:23, Ankara: Seçkin Yayınları.

[67] MERAN, N. (2010, Nisan), ''Yargıtay Kararlarında Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', THD., Yıl:5, Sayı : 44.

[68] MALKOÇ İ., YÜKSEKTEPE, M. (2008), *Açıklamalar ve Yorumlarla 5271 Sy. Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu*, 2.Cilt, Ankara: Malkoç Kitapevi.

[69] NOYAN, E. (2006), *Ceza Davası*, Ankara: Adalet Yayınevi.

[70] NURSAL, N., POLAT, E. (25-28 Ocak 2005), Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Geliştirilmesi Semineri, Ankara Hakimevi.

[71] OLGUN, S. ”Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, THD., Yıl:3, Sayı: 22, Haziran, Ankara: Seçkin Yayınları.

[72] ÖZBEK, V.Ö., DOĞAN, K. (2006, Aralık), ”Ceza Muhakemesi Kanunu’nda 5560 Sy. Kanun’la Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, CHD., Yıl:1, Sayı:2, Ankara: Seçkin Yayınları.

[73] ÖZBEK, M. (2007), ”Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usul Ve Esasları”, AÜHFD., Cilt: 56, Sayı:4, Ankara.

[74] ÖZBEK, V.Ö., KANBUR, N., DOĞAN, K., BACAKSIZ, P., TEPE, İ. (2011), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[75] ÖZBEK, V.Ö. (2005), *TCK İzmir Şerhi*, Cilt:1, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[76] ÖZBEK, V.Ö. (2006), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları.

[77] ÖZBEK, V.Ö., KANBUR, N., BACAKSIZ, P., DOĞAN, K. (2008), *Ceza Muhakemesi Kanunu*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[78] ÖZBEK, V.Ö. (2007), *İnfaz Hukuku*, Ankara: Orion Yayınları.

[79] ÖZDEMİR, M. (2011), ”Denetimli Serbestlik Tedbiri Olan Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Uygulanması”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[80] ÖZEK, Ç. (1959), "Umumi Af", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt XXIV, s.121.

[81] ÖZSOY, N. "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Uygulama Açısından Değerlendirilmesi", (Erişim Tarihi: 28.03.2012), www.adalet.org/makale.

[82] ÖZTÜRK, B., ERDEM, M.R. (2005), *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları.

[83] ÖZTÜRK B., ERDEM M.R. (2011), *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[84] TEZCAN, D., ERDEM, M. R., SIRMA, Ö., SAYGILAR, Y.F., ALAN, E. (2009), *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı*, Ankara: Seçkin Kitabevi. (ED. Bahri ÖZTÜRK).

[85] ÖZGENÇ, İ. (2008), "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi", Sempozyum, (ED. Bahri ÖZTÜRK), Ankara: Seçkin Yayınları, s.49-59.

[86] ÖZGENÇ, İ. (2006), *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*, 3. Baskı, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara.

[87] ÖZGENÇ, İ. (2012), *Türk Ceza Hukuku*, Genel Hükümler, 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

[88] ÖZTÜRK, B., ERDEM, M.R., SIRMA, Ö., SAYGILAR, Y. (2007, Kasım), *Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler*, Yeni Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Yenilenmiş 5. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi.

[89] PARLAR, A., HATİPOĞLU, M. (2008, Kasım), *Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu*, 2. Cilt, Ankara: Yayın Matbaacılık.

[90] PARLAR, A., HATİPOĞLU, M. (2007, Şubat), *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, 1. Cilt, Ankara.

[91] POLAT, H., POLAT A. (2010), *Ceza Hakiminin Başvuru Kitabı*, Ankara: Adalet Yayınları.

[92] SEYDİOĞLU, İ., ''Türkiye'de Ceza Afları, Ankara'da Af Konulu Alan Araştırması'', Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 8.

[93] SOYASLAN, D. (2010), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.

[94] SOYASLAN, D. (2012), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.

[95] SOYASLAN, D. (2012), ''Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesi'', Erzurumluoğlu Armağanı, 1. Basım, Ankara: Ankara Barosu.

[96] SOYSAL, T. (2005, Ağustos), ''Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma'', Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul: Igul Yayınları, (Erişim Tarihi: 05.08.2012), www.diyarbakir.adalet.gov.tr/makaleler/uzlasma.pdf

[97] SÖKMEN, U. (2010, Ocak-Haziran), ''Kamu İdaresinde Mahkûmiyeti Olanların Devlet Memuru Olmaları ve Memuriyet Statüsünü Kaybetmeleri'', Maliye Dergisi, Sayı: 158.

[98] ŞEN, E. ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması'', Erişim Tarihi: 17.04.2012, adalet.org.tr

[99] TANER, F.G. ''Hükmün Açıklanmasının Ertelenmesinin Hukuk Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine'', Ankara Barosu Dergisi, Yıl:69 Sayı: 2001/4, Ankara: Başak Matbaacılık.

- [100] TAŞDEMİR K., ÖZKEPİR, R. (2007), *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, Cilt-1, 3.Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- [101] TOROSLU, N. (2011, Eylül), *Ceza Hukuku Genel Kısmı*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- [102] TOROSLU, N., FEYZİOĞLU, M. (2009, Eylül), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Savaş Yayınları.
- [103] TÖNGÜR, A.R. (2009), *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*, Ankara: Adalet Yayınları.
- [104] TURHAN, F. (2006), *Ceza Muhakemesi Kanunu*, 1. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- [105] TÜFEKÇİ, E. (2008), "Cezaların Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Erişim Tarihi: 15.12.2012,
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd343165919e7dff23bed89f73bb896605aed62f3db182dc607eb9ccd440e7ff45a>
- [106] UĞUR, M. (2003), *Türk Hukukunda Cezalar ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı ve Hakimin İnfaza Katılması*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- [107] USTA, İ., ÖZTÜRK, H. (2010, Ağustos), "Denetimli Serbestlik", *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl:5 Sayı:13, Ankara: Seçkin Yayınları.
- [108] YAŞAR, O. (2009), *Ceza Muhakemesi Kanunu*, 4. Baskı, 2. Cilt, Ankara: Seçkin Yayınları.
- [109] YAVUZ, H. A. (2012, Şubat), "Denetimli Serbestlik Tedbiri", *THD.*, Yıl:7, sayı: 66, Ankara: Seçkin Yayınları.

[110] YENTÜREL, T. "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Erteleme Kurumlarının Karşılaştırılarak Farkları ve Sanığın Lehine Olan Kurumun Tespiti Üzerine İnceleme", Erişim Tarihi: 30.07.2012, www.turkhukusitesi.com.

[111] YENİDÜNYA, C. (2007, Şubat), "5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Kamu Davasının Açılması, İddianamenin Unsurları ve İadesi", e-akademi, Sayı: 60, s.1, Erişim Tarihi: 05.08.2012, www.e-Akademi.org.

[112] YENİSEY, F. "Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma", 2007-S60, s. 4, Erişim Tarihi: 05.08.2012, www.feridunyenisey.com.tr.

[113] YURTCAN, E. (2008), *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

[114] T.C. Adalet Bakanlığı, *Ceza Uyuşmazlıklarında Uzlaşma El Kitabı*, Ankara, 2009. (Kıs.Uzlaşma El Kitabı)

[115] Onarıcı Adalet Programları El Kitabı, United Nations New York, 2006, http://www.unodc.org/documents/justice-and-prisonreform/HB_Restorative_Justice_Turkish.pdf, Erişim Tarihi: 28.12.2012.

[116] Yargıtay Kararları, Ulusal Yargı Ağı Projesi Yargıtay Kararı Arama Ekranı.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : Ersoy, Gülten
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri :04/10/1986 Ankara
Medeni Hali : Evli
Telefon Numarası : 312 507 03 46
E-posta : gulten_ersoy@msn.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	2008
Lise	Batıkent Lisesi	2004

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görevi
2009-Halen	Adalet Bakanlığı	Hakim

YABANCI DİL:

Orta seviyede İngilizce.

HOBİLER:

Puzzle yapmak, yüzmek, kayak yapmak